2

PRAXIS HAERESEOS,
SIVE
ENCHIRIDION IVDICVM
VIOLATAE RELIGIONIS,

IACOBI SIMANCAE
EPISCOPI CIVITATENSIS
IVRISC. PRAESTANTISS.

2.

Nunc primùm in lucem edita.

In qua miro ordine, ſingulariq; doctrina vſque adeò Hæreſis materia pertractatur; vt quid poſthac ab Aduocatis, Iudicibusq; dubitetur, locus haudquaquam fuerit relictus.

Index rerum copioſiſsimus.

CVM PRIVILEGIIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS, Ex Officina Iordani Ziletti,
M D LXVIII.

Digitized by Google

SANCTISSIMO D. N. PAPAE PIO V.

IACOBVS SIMANCAS
Ciuitatenſis Epiſcopus.

DEcimus ſeptimus iam agitur annus, Beatiſsime Pater, ex quo librum De catholicis inſtitutionibus, aduerſus hæreticos edidi. quem Hiſpanis meis non fuiſſe inutilem cùm certò ſcirem, additis prætereà multis, eum vſque adeò auxi, vt non facilè perlegi, aut in manibus geſtari queat. Cùm autem voluntate tua in vrbem tandem perueniſſem, atque à te humanitate magna exceptus eſſem, tuamq; religionem, ac pietatem ſummam perſpexiſſem: non potui ſingulari quadam obſeruantia tibi non eſſe impensè addictus. quod, vt teſtatum relinquerem, ex magno illo meo Inſtitutionum volumine, opuſculum conficere inſtitui; quo ea potiſsimùm ſelecta colligerem, quæ iudi-

cibus Violatæ religionis in promptu habere, ſit opus. Id uerò munuſculum animo libentiſsimo tibi offero; qui & ſi plurimis, maximisq; negotiis vehementer ſis occupatus, tribunali tamen ſacro ſancto, in quo impiorum cauſæ tractantur, ſummo religionis ardore præeſſe nunquam deſiſtis. Quòd, ſi quam fortè utilitatem libellus hic noſter allaturus ſit, eam tibi omnem acceptam referri oportet; cuius gratia meditatus, atque elaboratus eſt. Ego uerò cùm officio meo aliqua ex parte ſatis fecerim, non dubito quin meum in te colendum propenſiſſimum animum, quàm tenue munus magis reſpecturus ſis. Deus Optimus Maximus te incolumem quàm diutiſsimè ſeruet, ut (quod ſemper facis) in melius ordines omnia.

ELENCHVS TITVLORVM.

A

ABIVRATIONE. Tit.53.folio 73
Abſentibus. Tit.45.fo.53
Abſolutione. Tit.51.fo.64
Accuſatione. Ti.33.fo.33
Aduocatis. ti.42.fo.51
Apoſtatis. ti. 4.fo. 6
Appellationibus. ti.65.fo.95

B

BLaſphemis. ti. 9.fo.11
Bonis hæreticorum. ti.56.fo.79

C

CArcere perpetuo. ti.57.fo.81
Comprehendendis reis. ti.25.fo.24
Confeſsis. ti.29.fo.27
Contumacibus. ti.46.fo.56
Credentibus. ti.13.fo.13
Cuſtodia reorum. ti.26.fo.25

D

DEfenſionibus. ti.47.fo.57
Defenſoribus. ti.14.fo.14

Denuntiatione. tit.23.fo.22
Diſputatione. tit.32.fo.32
Dogmatiſtis. ti.59.fo.85

E

EFfractoribus imaginum. tit.10.fo.11
Epiſcopis. tit. 6.fo. 7
Errore. ti.48.fo.61
Excommunicatione. tit.55.fo.79

F

FAlſis teſtibus. tit.38.fo.44
Fautoribus. tit.15.fo.14
Filiis hęrericorum. ti.63.fo.91

H

HAereſi. tit. 2.fo. 5
Hæreticis. tit.3.fo.eo.
His, quæ facere nequeunt Inquiſitores. tit.8.f.9

I

IGnorantia. tit.49.fo.62
Impœnitentibus. tit.61.fo.88
Inquiſitionis ordine. tit.22.fo.20
Inquiſitoribus. tit. 7.fo. 8

Inter-

Interrogationibus. tit.27.fo.26
Iudæis. tit.17.fo.16
Iudicibus ſecularibus. ti.66.fo.96

L

LAmiis. tit.11.fo.12
Libris & ſcriptis. tit.39.fo.46

M

MAhumettanis. tit.18.fo.17
Miniſtris Inquiſitorum. tit.19.fo.17
Minoribus. tit.44.fo.52
Monitionibus. tit.28.fo.27
Mortuis. tit.62.fo.89

N

NEfariis nuptiis. ti.12.fo.12

P

POenis. tit.67.fo.97
Pœnitentibus. tit.58.fo.81
Pertinacibus. tit.30.fo.30
Pertinace inſanabili. tit.31.fo.31
Præſumptionibus. tit.40.fo.47
Principibus & rerum dominis. ti.21.fo.18

Digitized by Google

Probationibus. tit.34. fo.34
Procuratoribus. tit.43.fo.52
Promotore fiſcali. tit.20.fo.18
Propoſitionum qualitate. tit.24.fo.23
Proteſtatione. tit.50.fo.63
Punitione impiorum. tit.1. fo.1
Purgatione. tit.54.fo.75

R

Receptatoribus. tit.16.fo.15
Relapſis. tit.60.fo.86
Retractatione teſtium. tit.36.fo.41

S

Schiſmaticis. tit.5. fo.6
Sententiis. tit.64.fo.94
Suſpicionibus. tit.41.fo.50

T

Teſtibus. tit.35.fo.35
Teſtibus ſingularibus. tit.37.fo.42
Tormentis. tit.52.fo.65

INDEX LOCVPLETISSIMVS rerum ac ſententiarum, quę in hoc opere continentur, alphabetica ſerie digeſtus.

A

ABIVRATIO *uarias habet ſignificationes.tit.53.nu.2.* *folio* 73
Abiuratio tribus ex cauſis fit. ibi. nu.3.4. & ſequen. *fo.*74
*Abiurationem fieri ob uehementem ſuſpitionem, aut leuem, plurimum referre.ibi.nu.*5
*Abiurãs promittere debet ad abiuratos errores nunquam redire. ibid.nu.*8
*Abiurans hæreſim, ſi poſtea cum hæreticis communicat, an relapſus dicatur.ti.60.nu.3.cum ſequen. fol.*87.
Abiurare quis debet omnes hæreſes, licèt in unam inciderit.tit.53.nu.9. *fo.*75
Abiurare qui non uult, ueluti impœnitens curiæ ſeculari relinquendus eſt, ut moriatur.ibidem numero 13
Abiurare plures inſimul poſſunt. ibidem numero 14
*Abiurabantur olim errores in Concilijs generalibus, & prouincialibus, hodie uerò coram clero & populo.ibid.nu.*13.

Abiurandi

Abiurandi ſunt errores clarè, & nominatim. ibidem numero 10

Abiurandi formula. ibid.nu.15

Abſens in criminalibus damnari non debet. tit.45. nu.1. fo.53

Abſens hæreticus ſi fuerit, quomodo in eum procedatur. ibid.nu.3.4.6.8

Abſens licèt fuerit damnatus ut hæreticus, & ſtatua eius combuſta, quòd nihilominus audiendus eſt, ſi captus fuerit, uel ſponte comparuerit. ibi.nu.16. fol.56

Abſentes plures damnati. ib.nu.5.fo.54

Abſolutus à ſummo Pontifice in foro exteriori, non poteſt ab inquiſitore puniri. fallit tamen. titu.51. nu.3.fol.64

Abſolutus à crimine, quo caſu ad expēſas damnatur tit.54.nu.17.& 19.fol.78

Abſolui non poſſunt hæretici à confeſſoribus, quamuis generali diplomate à multis poßint criminibus abſoluere. ti.51.nu.3.fo.64

Abſolui poſſunt hæretici morientes à quolibet ſacerdote, ſi epiſcopus, aut inquiſitor deſint. ibi.nu.6

Accuſatio ſiue libellus præſente reo à promotore fiſcali offerri debet, & deinde iurari. tit.33.nu. 4.fol.33

Accuſationi ſigillatim à reo reſpondendum eſt, atque ſingulis articulis. ibid.nu.5

Accuſator hæreticorum promotor eſt fiſcalis.ib.nu.2

Accuſare hæreticum tenentur omnes. ibi.nu.1

Aduocatus

Aduocatus, qui ſciens defendit hæreticũ, infamis eſt, puniriq́; debet. ti.14.nu.4.fol.14
Aduocatus dandus eſt hæretico, & quando. ti.42.nu.1.fol.52
Aduocatum eligendum eſſe uirum probum. ibi.nu.2
Aduocati allegantes reo præſente, perinde habentur, ac ſi reus ipſe allegaret. ib.nu.3
Apoſtaſia Græca uox, Latinè defectio dicitur. ti.4.nu.1.fol.6
Apoſtatam hæretico eſſe deteriorem, intelligas, ut ibi. num.2
Apoſtatam pœnitentem recipiendum eſſe ibid.nu.3
Appellare non poſſunt hæretici plenè conuicti. tit.65.nu.1.fo.95
Appellare licet ab interloquutorijs ſententijs. ibidem nume.2
Appellare an liceat hæredibus hæreticorum mortuorum cauſas defendentibus. ibid.nu.6
Appellatur ad iudicem ſuperiorem, in Hiſpania uerò ad generalem Inquiſitorem. ib.nu.3
Appellationi deferendum, niſi ſit friuola. tit.52.nu.11.fo.67.& tit.65.nu.4.& 5.fo 95
Appellationes in dubio recipiendas eſſe. d. titu.65.nu.7.fol.96
Athenienſium inſtitutum in eos, qui aut religionem uiolabant, aut nouam inſtituebant. ti.1.nu.3.f.1
Auguſtini pulchra ſententia. ibi.nu.12.fo.4
Auditus poſt uiſum cæteris ſenſibus præſtantior eſt. tit.35.nu.20.fo.38

Beneficijs

B

Beneficijs eccleſiaſticis priuantur hæretici.tit.58. nu.3. fo.82
Blaſphemia quæ ſit.tit.9.nu.2. fol.11
Blaſphemi qua pœna afficiantur.ibi.nu.3.
Bona hæretici ſequeſtranda ſunt eodem die, quo comprehenſi ſunt.tit.25.nu.7. fo.25
Bona hæreticorum omnia publicantur.titu 56.nu.3. folio 80
Bona hæreticorum poſt ſententiam declaratoriam ab inquiſitoribus latam confiſcari poſſunt à dominis temporalibus eius prouinciæ, in qua bona ſunt. ibid.nu.8
Bona hæreticorum pœnitentium nonnunquam non publicantur ex principum clementia. titu. 58. nu.4. folio 82
Bona confiſcata non recuperat hæreticus quamuis deinde pœnituerit.ibid.nu.3
Bonorum publicatione puniuntur hæretici, etiam ſi filios catholicos habeant. titu.56.numero 1.& 2. folio 79
Bonorum publicatio non porrigitur ad futura, nec ad aliena.ibi.nu.5.& 6. fol.80
Bonis publicatis fiſcus tenetur creditoribus ſatisfacere.ibi.nu.7

C

Cadauer hæretici puniri poteſt.titu.62.nu.2.3. 5.fol.90

Carcer

Carcer ſolus pro crimine hæreſis nehementer infamat. tit.25.nu.3. fo.25
Carcer iuxta criminum qualitatem datur. & magnis in criminibus, ſic, ut nemo cum eis alloquatur. titu. 26.nu.1. fol.eod.
Carcer ad cuſtodiã, non ad pœnam inuentus fuit. fallit tamen. tit.57.nu.1.& 2. fol.81
Carceris perpetui pœna de iure canonico infligi poteſt. ibid.nu.2
Carceris perpetui pœna poſt triennij lapſum remitti ſolet. ibid.nu.3.
Carceris cuſtodes duo ſunt prouidendi. titu.26.nu.2. & 3. fol.26
Carcerem ad perpetuum damnatus ob hæreſim, ſi aufugit, hoc ipſo uidetur relapſus. licèt auctor contrà. tit.57.nu 4.& 5. fo.81
Carcerem ad perpetuum damnatus teſtamentum facere nequit. ibid.nu.6.
Carcerari debent hæretici ubi iudicibus uiſum fuerit. tit.25.nu.1.& 2. fo.24
Carcerati poſt biduum aut triduum interrogãdi ſunt, & quomodo. titulo 27. numero 1.2.3.4. folio 26.
Clerici, qui ordine ſacro ſuſcepto uxores duxerint, puniendi ſunt, & quomodo. titu. 12. numero 3. fol.13
Clerici non ſunt carceribus mancipandi niſi duo uel tres aduerſus eos dixerint teſtimonium. titu. 25. nume.5. fo.25

Clerici & monachi torquentur in crimine hæreſis. tit. 52. nu. 22. intellige, ut nu. ſeq. fo. 69.
Clerici hæretici deſecrandi ſunt, & deinde puniendi. tit. 67. nu. 7. & 8. fol. 98
Clericos & monachos rarius, ac mitius torquendos eſſe. tit. 52. nu. 25. fo. 69
Cæremoniæ ſunt ritus externi ad cultum diuinum celebrandum. tit. 40. nu. 5. fol. 48
Confeßio non omnis plenè prodeſt uel nocet. titul. 29. no. 2. fol. 27
Confeßio erronea reuocatur. ibid. nu. 6. fol. 28
Confeßio non poteſt reuocari poſt actam pœnitentiam ibid. nu. 11. fol. 29
Confeßio non præcedentibus indicijs emanata, nihil prodeſt. tit. 52. nu. 34. fol. 70
Confeßio tormentis extorta ratificari debet, adhuc ut reus condemnari ualeat. ibid. nu. 35. 37. fol. 71
Confeßio extorta metu tormentorum inualida eſt. ibi. nu. 36. & ſeq.
Confeßio ut noceat, neceſſe eſt poſt aliquod temporis interuallum, ut ratificetur. ibid. nu. 38
Confeßio ratificanda eſt, etiam cum de alio tortus teſtificetur. ibid. nu. 39
Confeßio ratificanda coram honeſtis uiris. ibid.
Confeßio ſpontanea dicitur, quæ nulla ui adhibita ſit. tit. 58. nu. 13. fol. 83
Confeßio facta in tormentis & deinde ratificata, ſpontanea dicitur, contra nonnullos. ibid. nu. 14. fo. 84
Confeßioni non eſt ſtandum, cui natura repugnat. tit. 29. nu.

29.nu.3 fo.28
Confeſsiones nonnunquam reuocantur.& quãdo.ibi.nu.4.cum ſeq.& nu.11 fo.eo.& ſeq.
Confitens factum, ſed negans prauam intẽtionem, an audiendus ſit.ibi.nu.7.& 9.fo.28.& vide omnino.tit.52.nu.27 fo.69
Confeſſus crimen in tortura ſi ſequenti die confeſsionem reuocat,an ob id tortura repeti poſsit. d. tit. 52.nu.43.& ſeq. fo.72
Confitentes hæreſes antequãm teſtimonia edantur, ad perpetuum carcerẽ damnandus nõ eſt. tit.58. n.7 fol. 82
Coniectura quæ ſit.tit.40.nu.16. 50
Conſanguinei in cauſa hæreſis cogantur dicere teſtimonium.tit.35.nu.25.& ſeq. fo.39
Contumax damnandus eſt.tit.45.nu.2 fo.53
Contumax vt quis verè dicatur,ipſemet reus citãdus eſt.ibi.nu.7 fo.54
Contumax infra annum auditur ne bona publicentur in hæreſis cauſa.et quid poſt annũ.ibi.nu.17.f.56
Contumax ob cauſam hæreſis elapſo anno damnatur vt hæreticus.tit.46.nu.1 fo.56
Contumax ſi mortuus fuerit intra annum,nõ eſt ut hæreticus damnandus.ibi.nu.2
Contumax non ſatis eſt,ut euocetur, ſed ſemel ſaltim ipſemet citandus eſt .ibi.nu.3
Contumax ſi tribus edictis uocatus non comparuit, iuſtè damnari põt, ſi plenè conſtet.ibi.nu.4 fc.57
Cõtumax interrogatus ſi taceat,dãnari põt. ibi.nu.6

Conuerſatio malorum hominum coinquinat. titu. 40. nume. 11. fo. 49
Correctio fraterna poteſt omitti cum hæreticis, & eos quamprimum Inquiſitoribus denunciare. titu. 23. nume. 5. 6. fo. 22
Crucem aut imagines ſacras frangens, aut conſpurcans, qualiter puniendus. tit. 10. nu. 1. 2. fol. 11
Curator dandus eſt minoribus in iudicio. tit. 44. nu. 1. folio 52

D

DEfenſionis facultas nulli deneganda. ti. 52. nu. 9. folio 67
Defenſores hæreticorum an & quando puniantur. tit. 14. nu. 1. 2. 3. fo. 14
Defenſores. uide fautores.
Defenſiones rei, quæ. titu. 47. nume. 6. & per totum titu. fol. 57
Dei prouidentiam negantes impij ſunt, & nefarij. titu. 1. nu. 2 fo. 1
Delictum in dubio non præſumitur. titu. 16. nume. 6. folio 16
Delictum ubi fuerit commiſſum, ibi de crimine agi debere. titu. 45. nu. 9. & 10. fo. 54
Delictis in occultis non exigitur ad quæſtionem infamia publica. tit. 52. nu. 24. fo. 69
Delictis in ſecretis promptior iudex eſſe debet ad tormenta. ibid. nu. 26.
Delictis in ipſis non datur pœnitentia præter in hæreſis

reſis minime tit.58.nu.1 fol.81
Delinquenti & ſi nonnunquam uenia concedatur, non tamen authori & Duci.tit.59.nu.3.4 fol.85
Delictorũ pluralitas auget pœnam. titu. 59. nu. 5. & 6. fol. 85
Demonum illuſiones non ſemper eſſe, quas maleficæ patiuntur.tit.11.nu.3 fol.12
Demoſthenis notanda ſententia.tit.45.nu.12 fol.55
Denunciator cum alijs adnumeratur teſtibus.tit.23. nume.7 fol.23
Dolor magnus excuſat ab hæreſi.tit.47.nu.23 f.60
Domus in qua conuenticula hæretici faciunt, an eccleſiæ ſit adiudicanda. tit.67.nu.13.& 14 fol.99
Domus in qua hæretici conueniunt, publicatur, quando hæretici eſt, ſi uerò catholici nonnunquam euertitur, & columna in memoriam eo loci erigitur. ibid.nu.14
Dormiens excuſatur à delicto.tit.47.nu.13 fol.59

E

EBrius immunis eſt à delicto. titulo. 47. numero.14 fol.59
Epiſcopus ſine inquiſitore & econtra poteſt iubere ut rei hæreſis in carcerem trudantur. titulo.25. numero 4 fol.25
Epiſcopo in ipſo, qui ordinarius eſt inquiſitor, cur ætas annorum 30. exigatur, & in inquiſitoribus apoſtolicis 40. tit.7.nu.3 fol.8

Epiſcopi Apoſtolorũ iun' ſucceſſores.tit.6.nu.2.fo.8

Epiſcopi ordinarij ſunt iudices aduerſus hæreticos. ibi.nume.3

Errans an & quando ab hæreſi excuſetur. titulo.48. num.1 fo.61

Errans ob ignorantiam in his,quæ explicita fide ſcire tenetur, peccat, non tamen hæreticus eſt. tit.49. num.5 fol.63

Errans in his,quæ explicitè ſcire obſtringitur, nõ excuſatur ob ſolam proteſtationem. titulo 50. nume.6 fol.64

Error dupliciter eſſe poteſt. tit 48.nu.2 fol.61

Error quando non conſideratur, ſed potius malitia. ibid.nu.3.& ſeq.

Excõmunicatio,pœna horribilis eſt. ti.55.nu.1.f.79

Excommunicationis pœnã ipſo iure hæretici incurrunt.ibidem.

Excommunicatione in ipſa per annum exiſtens, ut hæreticus puniendus eſt.ibid.nu.2

Excommunicati et participes criminum teſtimonium dicunt cõtra hæreticos.ti.35.nu.17.& ſeq.fo.38

Exceptiones contra teſtes in cauſa hæreſis non recipiuntur niſi tales ſint,quæ illos pœnitus repellant. ibid nu.23 fol.39

Exequutores ſeu apparitores pro cãprehendendis reis habẽt inquiſitores ipſi.tit.19.nu.3 fo.17

Experientia rerum magiſtra.tit.1.nu.13 fol.4

F

Falſum dicens,ſi conſanguineus eſt,maiori pœna plecten-

ſtendus.tit.35.nu.27 fol.39

Famoſos ob libellos non debent inquiſitores inquirere tit.22.nu.8 fol.21

Famam ſolam non eſſe ſufficiens indiciũ ad torturam. titulo 52.nu.19 ſol.68

Fautores hæreticorum puniuntur.tit.15.nu.1 fo.14

Fautores qui dicantur.ibid.nu.2.& ſeq. fol.15

Filius hæreticus exhæredari poteſt à patre, & econtra.tit.63.nu.13 fol.94

Filius hæretici educatus in ipſius domo præſumitur hæreticus.tit.40.nu.10.11 fol.49

Filij et nepotes teſtis falſi cõbuſti, an eiſdẽ afficiantur pœnis, quibus filij & nepotes hæreticorum ti.38. nume.5 fol.45

Filij hæreticorum puniuntur in bonis, infamiaque notantur.tit.63.nu.12 fol.91

Filij hæreticorũ uſq; ad ſecundam generationem à beneficijs & honoribus repelluntur.intellige ut inibi. num.3.4 fol 92

Filij hæreticorũ ne dum qui iuſtis ex nuptijs fuerint procreati, ſed ex nefarijs etiam tenentur ad pœnas, ut ibi nu.5.declara ut nu.6 & 7.

Filij hæretici ſuccedunt auo paterno, & nepotes retinent ius eligendi.ibid.nu 8 fo.93

Filij & nepotes hæreticorum priuandi ſunt beneficijs Eccleſiaſticis, quæ poſt parentũ hæreſim conſequuti fuerunt.ibid.nu 9

Filij nati antequam parentes hæretici eſſent, an afficiãtur pœnis, de quibus ibi.nu.10.&.11. fol.eod.

Filij & hæredes audiēdi ſunt probare uolentes innocentiam mortui, qui prætenditur hæreticus. fallit tamē ibi. nu. 12
Fingens ſe hæreticum ob metum, ſi corde à fide non diſceſſit, non eſt pœnis hæreticorum afficiendus. titulo 47. nu 21 *fol. 60*
Fuga non facit inditium ad torturā. tit. 52. nume. 18. & ſeq. *fol. 68*
Fugiens è carcere an uideatur crimen fateri, qualiterque puniatur. tit. 26. nu. 5 *fol. 26*
Furioſus præſumitur, qui non habet memoriam ordinatam. tit. 40. nu. 14 *fol. 49*
Furioſus ſi quidpiam hæreticum dixerit, non ideo impius cenſetur. tit. 47. nu. 9 *fol. 58*
Furioſus ſi euadat hæreticus quid agendum. ibidem nu. 10 *fol. 59*

H

HÆreſis cauſa ciuitates & regna percutiuntur. tit. 1. nume. 6 *fol. 2*
Hæreſis græca uox, latine ſectam ſonat. titulo 2. numero 1 *fol. 5*
Hæreſis eſt error pertinax contra catholicam ueritatem. ibid. nu. 2
Hæreſis ut propriè dicatur, tria concurrere debent. ibid. nume. 3
Hæreſis cauſas à iudicibus eccleſiaſticis tractandas. tit. 6. nu. 1. fo. 7. & tit. 66. nu. 1 *fo. 96*

Hæreſis

Hæreſis crimen quia grauiſsimum, ideo cautius agendum.tit.34.nu.1 fol. 34
Hæreſis non poteſt lenioribus argumẽtis probari. ibidem.nu.6.7
Hæreſis facilius præſumitur ex malo homine, quàm bono.tit.40.nu.12 fo.49
Hæreſim dicens per facetiam, non eſt ut hæreticus puniendus.fallit tamẽ.tit.47.nu.18 fol.59
Hæreſi deprehenſus multis modis quis dicitur.tit.58.nu.8.9 fol. 82
Hæreſes idola ſunt, & Dij alieni. tit.1.nu.5 fol.2
Hæreſum cauſæ plurimæ.tit.2.nu.4 fol.5
Hæreticus quis propriè dicatur.tit.3.nu.2 fol.6.
Hæreticus manifeſtus an à quocunq; capi poßit.titu.25.nu.6 fol.25
Hæreticus eſt defendens impias hæreticorum propoſitiones.tit.29.nu.8 fol.28
Hæreticus in qua prouincia deliquit, in eadem puniendus.tit.45.nu.9.ſed uide nu.11 fol.54
Hæreticus poteſt puniri etiam in loco ubi nullã protulit hæreſim.ibid.nu.11 fol.55
Hæreticus animal eſt peſtilentiſsimum, & ut cancer ſerpit.ibid.nu.13
Hæreticus ſi eſt abſens poteſt contra eum procedi, & eius ſtatua comburitur, bonaq́ue publicantur.ibidem nu.14 fol.56
Hæreticus non dicitur, qui lapſu linguæ aliquid dixerit impium.tit.47.nu.16 fol.59
Hæreticus etiam poſt mortem poteſt excommunicatu

declarari.tit.55.nu.3 fol.79

Hæreticus manifeſtè deprehenſus ſi continuò ad Eccleſiam redit, quid cum eo agendum. tit.58.num.10.15.16. fo.83

Hæreticus ſimplex ſibi ipſi nocet, ſed doctor hæreſum alijs etiam, itaque maiori pœna plectendus.ti.59. nume.8 fol.86

Hæreticus tentans Regem cæteroſque optimates corrumpere, curiæ ſeculari ut moriatur tradendus eſt.ibidem nu.9

Hæreticum, qui negat ſe eſſe, is utique audiendus eſt.tit.47. nu.1 fo.57

Hæretici puniẽdi ſunt pluſquã adulteri.ti.1.n.10 f.3

Hæretici ſeuerius plectendi quàm ſicarij ibid. nu.11

Hæretici, qui quandam præſeferunt umbram ſanctitatis nocentiores ſunt his, qui uitam conuerſatione maculant.tit.3.num. 3 fol 6

Hæretici ſunt, qui hæreticis credunt.ti 13.nn.1.f.13

Hæretici quando non dicantur, licet aliquam credant hæreſim.ibid.nu. 8

Hæretici aliquando læti quòd ad mortem uadant, quæ nam ſit cauſa.tit.31.nu 4 fo.32

Hæretici admonendi non ſolùm ſunt à iudicibus, ſed à Theologis etiam conuincendi.ti.32.nu.2.fol.33

Hæretici contra catholicos teſtificari nequeunt. titu. 35.nu.21 fo.39

Hæretici teſtimonium recipitur contra pariter hæreticum.ibid.nu.22

Hæretici conuincuntur nedum confeſſionibus & teſtibus

ſtibus, ſed eorum etiam libris & ſcriptis.titu.39. nume.1 fol.46
Hæretici defendendi ſunt ab aduocatis, non aliјs. fallit tamen.tit.47.nu.27 fol.61
Hæretici non ſolùm puniendi ſunt, ſed ſuſpecti etiam de hæreſi.tit.53.nu.1 fol.73
Hæretici ad Eccleſiam redeuntes abiurare debent hæreſes, & palinodiam etiam recanere.ibid.nu.6. & ſequen. fol.74
Hæretici pœnitentes qualiter recipiendi ſint. titu. 58 nu.5.& 6. fol.82
Hæretici pœnitentes uſque quo recipiendi ſunt. ibid. num.11 fol.83
Hæretici ſi ante ſententiam errores ſuos confiteantur, recipiendi ſunt, ſi tamen uera ſit confeſsio. ibidem nu.17.18 fol.84
Hæretici ex teſtamento nil quicquam accipere poſſunt.tit.67.nu.3 fo.97
Hæretici à iudicio, & fidelium communione repellendi ſunt.ibi.nume.4
Hæretici perpetua notantur infamia.ibid.nu.5
Hæretici uehementer ſuſpecti condemnari poſſunt iudicis arbitrio, & interdum pœnis pecuniariјs.ibid. numero 10 fol.98
Hæreſiarchæ & ſeductores durius puniendi ſunt. ibi. num.11
Hæretici nõ ſolũ pœnis corporalibus coercentur, uerùm etiam æternis.ibid.nu.17 fol.99
Hæretici, cætera uide in uerb. Propoſitio. Pertinacia.

Hæreticorũ defenſores, perquiras Defenſores, Aduocatus, Notarius, Princeps, Fautores, Iudices.

Hæreticorum corpora non ſunt cum catholicorum cadaueribus ſepelienda.tit.62.nu.4. fo.90

Hæreticos ſeueriſsimis ſupplicijs afficiendos eſſe. titu. 1.nu.1. fo.1

Hæreticos ultori gladio puniendos, aut igne cremandos eſſe, ex ſacroſancto Euangelio demonſtratur. ibid. nume. 7. folio 2.& tit.67.nume.1.2.12.fol. 97.& ſeq.

Hæreticos etiam occultos tenemur indicare, ſeu magiſtratui ſignificare.titu.23.nume.1.2.3.4.5.folio 22.

Hæreticis credentes generaliter quanuis nullam ſpecialem credant hæreſim, puniri tamen debent. tit. 13.nu.2. fo.14

Hæreticis cum pertinacibus non eſſe publicè diſputandum.tit.32.nu.1. fo.32

Hiſpania commendatur, præſertim in Chriſtianæ fidei cultu, quo nil pretioſius.tit.1.nu.14.fo.4.& titu. 18.nu.3.fo.17.& ti.21.nu.8. fol.20

I

IDolatræ in ueteri teſtamento lapidibus orruebantur.tit.1.nu.4. fol.1

Ignorantia in facto alieno præſumitur. tit.16.nu.5. folio 16

Ignorantia excuſat ab errore, intelligas tamen ut ibi. titu.49.

ti.49.nu.1. fo.62

Ignorantia craſſa non excuſat ab hæreſi. ibid.nu.2.

Ignorantia probabilis, ſi malicia careat, excuſat. ibi. nu.3.& 4

Ignorantia, qui errat, non punitur ut hæreticus, tenetur tamen errores reuocare. ibid.nu.6 fo.63

Ignorantiæ ſpecies quatuor. ibid.nu.5

Imperator & Reges nõ ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium, ueramque pacem ſunt dati. tit.21.nu.3 fol.19

Imperator cæterique Reges ad imperialem ſiue regiam ſedem conſcendere prius non debent, quàm inter alia iureiurando permittant, nullum non catholicum permittere in eorum regnis degere. tit. 21.nu.7 fol.19

Imperator require princeps.

Impœnitens quis dicatur. tit.61. nu.1 fol.88

Impœnitẽtes iudicibus ſecularibus relinquuntur. ibidem.nu.2 & 3

Indicia arbitraria ſunt iudici. tit.52. nu.12 fo.67

Indicia diluuntur, ſi tortus negauerit. titulo. 52. nume.40 fo.72

Infantes innocentia conſilij à delicto tuentur. tit.47. num.11 fol.59

Innocens conſtantiſsimè negare debet. ibidem. nume.2 fol.57

Innocentia nequaquam tuta ob improbos teſtes. ibid. nume.3

Inquiſitio generalis per totam prouinciã fit, nec opus *eſt*

eſt,ut præcedat infamia. tit.22.nu.4 fol 21
Inquiſitio ſpecialis fieri non debet,niſi præcedente infamia.ibid.nu.6.fallit. nu.7
Inquiſitores hæreticæ prauitatis adiutores Epiſcopis datos ob ipſam commodius hæreſim extirpandam. tit.7.nu.1. fo.8
Inquiſitores eligendos eſſe prudentes.ibi.nu 2.
Inquiſitores etſi iudices ſint delegati, in negotijs tamen commiſsis parum ab ordinarijs differunt.ibid. numero 4
Inquiſitores inquirere abſque Epiſcopo poſſunt, & econtrà.ibid nu 7. fol.9
Inquiſitores poſſunt familiam habere armatam.ibid. numero 8
Inquiſitores poſſe auxilium Principum inuocare, ſeu (ut dicunt) brachium ſeculare. ibidem numero 9
Inquiſitores aduocãt teſtes, ſiue trahunt ultra duas dietas.ibi nu.10.
Inquiſitores compellunt quoſcunque iudices, ut acta contra hæreticos ad ſe mittant.ibidem numero 11. folio 9
Inquiſitores poſſe in quacunque parte prouinciæ ſibi decretæ ius dicere.ibid.nu.12.
Inquiſitores puniunt inferentes eis iniurias. ibidem numero 13
Inquiſitores legitimæ ex cauſa uices ſuas delegare queunt.ibi.nu 14
Inquiſitoris officium morte ſummi Pontificis, aut Inquiſitoris

quiſitoris generalis,non finiri.ibid nu.5. fo.9
Inquiſitoris eſt munus ardua ad Pontificem Max. uel Inquiſitorem generalem referre. ibidem numero 6
Inquiſitores non ualent contra Epiſcopos, Nuncios Apoſtolicæ ſedis,cæterosq; ſuperiores prælatos inquirere,niſi Papa id ſpecialiter commiſerit. fallit tamen.tit 8.nu.1.& ſeq. fo.9
Inquiſitores ſine Epiſcopo reos torquere nequeunt,neque ſententias proferre.ibid.nu 4. fo.10
Inquiſitores non poſſunt pecuniam extorquere, aliàs in excommunicationem incidunt. ibidem numero 5
Inquiſitores contra uſurarios inquirere non poſſunt. fallit tamen,ibid.nu.6
Inquiſitores aduerſus ſortilegos perquirere nequeũt. fallit tamen.ibid.nu 7.& ſeq.
Inquiſitores non inquirunt contra diuinatores, ut uulgus appellat, fallit tamen.ibi nu.9
Inquiſitores non cognoſcunt de leuibus ſuperſtitionibus.ibi.nu.10
Inquiſitores aduerſus eos, qui magicas artes exercẽt, inquirere ualent.ibi nu.12.
Inquiſitores non cognoſcunt de factis etiam horrendis,ſed fallit,ut inibi nu.12
Inquiſitores non ſolent in blaſphemos procedere. fallit tamen.tit.9 nu.1. fo.11
Inquiſitores literas ſuæ iuriſdictionis oſtendere tenentur.tit 22.nu.1.2. fo.20

Inquiſitores interdum generaliter, interdum ſpecialiter inquirunt. ibi.nu.3. fol.21
Inquiſitores compellunt quoſcunque, ut coram eis teſtimonium dicant.ibid.nu.5.
Inquiſitores uiſitare debēt carceratos bis ſingulis menſibus.tit.26.nu.4. fo.26
Inquiſitores adeſſe debent quæſtioni, aut tormentis.ti.52.nu.28. fo.70
Inquiſitoribus datur, ut in quoſcunque hæreticos procedere poßint, priuilegio aliquo eis minimè ſuffragante.ti.7.nu.15. fo 9
Inquiſitoribus dati ſunt miniſtri, ut eorũ munus peragere poßint.tit.19.nu.1.& ſeq. fo 17
Inquiritur contra hæreticum etiã mortuum, eam poſt 40.annos.& quis erit inquirendi ordo. tit.62.nu.7.& 11. fo.90
Interrogationes hæreticis qualiter faciendæ.titu.27.nu.1.cum ſeq: fo.26
Interrogari de particibus, & ſocijs poteſt quis in crimine hæreſis.tit.29.nu.12. fo.29
Iudæus Chriſtianam profeſſus religionem, ſi ad iudaiſmum redierit, puniendus ut hæreticus eſt.titu.17.nu.3. fo.16
Iudæi non ſunt ab Inquiſitoribus inquirendi. ibidem numero 1
Iudæi an poßint à vindicibus hæreticæ prauitatis inquiri, quando in vetus teſtamentum errant, aut puerum Chriſtianum circuncidunt.ibid.
Iudæi eam ſolent impendere retributionẽ, quam mus

in pera: ſerpens in gremio: & ignis in ſinu. ibi. nu. 4. fol. 17

Iudæi ſolent uſuris & malis artibus ſpoliare Chriſtianos, & ciuitates inficere. ibi. nu. 5.

Iudæi expulſi ab Hiſpania. ibid.

Iudex ſuſpectus recuſatur, ſiue Inquiſitor. tit. 47. nu. 25. fo. 60

Iudex cautè reum interrogare debet, ita, ut uia mentiendi non aperiatur. tit. 52. nu. 29. fo. 76

Iudex ſecularis licèt de cauſa hæreſis cognoſcere non poſſit, punire tamen tenetur eos, quos Inquiſitores declarauerunt hæreticos. tit. 66. nu. 2. fol. 96

Iudex ſecularis tenetur ſententiam Inquiſitorum exequi, nulla ab eis de proceſſu cauſæ prius cognita fide. ibid nu. 3. & 4.

Iudex ſecularis non poteſt de nullitate ſententiæ Inquiſitorum cognoſcere. ibid. nu. 5. fo. 97

Iudicis animum leuia ſigna mouere non debent. titu. 41. nu. 6. fol. 51

Iudices & magiſtratus ex ſola omiſſione, ſi hæreticos comprehendere noluerint, cenſentur eorum fautores, non ſic priuati homines. titu. 15. nume. 3. folio 15

Iudicium ex tribus conſtare perſonis. titu. 20. num. 2. folio 18

Iracundiæ calore dicens aliquod hæreticum, non ob id hæreticus cenſendus. fallit tamen. ti. 46 nu. 22. & 24. folio 60

Lamia

L

Lamiæ ſiue ſtriges, quæ. titu. 11. numero 1. folio 12
Lamiæ plecti debent. ibid. nu. 2.
Lamiæ cum dæmonibus paciſcuntur, multaq; mala inferunt. ibid nu. 4
Leonis Papæ memorabile factum. tit. 29. nume. 14. folio 29
Libelli copia reo edenda eſt, poſtquam illi reſponderit. tit. 33 nu. 5. fo 33
Libri hæretici ſi penès quem reperiantur, an hoc ipſo probatum ſit, illum hæreticum eſſe. tit. 39. nu. 1. 2. & 3. fo. 46
Libros hæreticos domi habens abſque nomine, quòd tenetur authorem oſtendere, aliàs ipſe pro authore habetur. ibid nu. 4
Libros hæreticorum comburendos eſſe. ibid. nume. 5. folio 47
Libros malè ſcriptos, ſeu eorum malè dicta, præſumi perperam præmeditata. titu. 40. numero 13. folio 49
Lite pendente, ſi de hæreſi ſuſpectus mortuus fuerit, quid agendum. titulo 62. numero 6. folio 90

M

Mahumettani conuerſi ad fidem catholicam, ſi deinde duas habeant uxores, quòd puniri debent. titu. 12. nu. 4. fo. 13
Mahumettanorum ex progenie licèt innumerabiles ferè ſint in Hiſpania, tamen quotidie legitimis pœnis coercentur. tit. 18 nu 2. fol. 17
Mahumettanam ad ſectam illam beſtialem ſi Chriſtianus tranſierit, ut infidelis ſeueriſsimè puniẽdus eſt. ibid. nu 1.
Magiſter ſeu ſeductor hæreſim docens, an recipiendus ſit, ſi pœnitere uelit. tit. 59. nu. 1. cum ſeq. & 7. 10. fo. 85
Memoria hæretici, ipſiusq; fama punitur etiam poſt mortem. titulo 62. numero 2. 3. 5. folio 89. & ſequen.
Memoria hæretici quando eſt condemnanda, filij ſiue ſucceſſores citandi ſunt, & quomodo. ibidem numero 8. 9. folio 90. & uide titu. 63. numero 12. folio 93
Militem ſe faciens cum non ſit, grauiſsimè puniendus. tit. 67 nu 16. fol. 99
Minor 25. ann. reuocat confeſsionem, ſi læſus eſt. tit. 29. nu. 5. fo. 28
Minores rectè pœnitentes, benignius recipiendi ſunt. tit. 44 nu. 2. fo. 53
Minores ſi ſunt doli capaces, & in hæreſi pertinaces,

cum

cum eis nulla utendum eſt miſericordia. ibid.nu.3.
Minores dum eſſent cùm hæreſim crediderint, ſi maiores effecti eandem tenent, non ideo pœnam euitãt. ibid.nu.4.
Minores 25. annis torquentur, & impuberes terrentur, habenisq; cæduntur.tit.52.nu.21. fol.69
Monachus qui poſt ſolennem profeſſionem contraxit matrimonium ſuſpectus eſt de hæreſi. tit.12.nu.1. 2.fo.12.& 13
Monitio legitima quæ ſit.tit.30.nu.8.& ſeq. fo.31
Monitiones faciendæ ſunt reis, & quando, & quomodo.tit.28.nu.1.cum ſeq. fol.27
Mortis metu deficiens ſi quid impium dixerit, an de hæreſi puniendus ſit, diſtinguitur. tit.47.num.20. folio 60
Mortem ſibi conſciſcentes hæretici damnandi ſunt, ut plenè conuicti.tit.62.nu.10. fo 91
Morte finitur crimen, & pœna. fallit in crimine hæreſis.tit.62.nu.1.2. fol.89
Mulieres facilius ab hæreſi excuſantur, quàm uiri.ti. 47.nume.19. fo.60

N

NEpos, vide Filij hæretici. Filij & nepotes.
Nobilis ſi hæreſim inciderit, ut uilis, pœna plebeiorum afficiendus eſt.ti.67.nu.6. fol.98
Notarius conficiens inſtrumẽta hæreticis eſt infamis, puniriq; debet.tit.14.nu.4. fol.14
Notarij

Notarij Inquiſitorum ſeu ſcribæ non modo laici, ſed clerici etiam & monachi eligi poſſunt. tit.19.nu. 2. ſolio 17

O

OFficialem ſiue miniſtrum ſanctæ Inquiſitionis ſeſe fingens, ut aliquem opprimeret, qua ſit afficiendus pœna. tit.67.nu.15. fol.99
Officiales. Require Inquiſitoribus dati ſunt miniſtri. Inquiſitores poſſunt familiam.
Oldradi ſententia exploſa. titulo 17. numero 2. folio 16

P

PArabola illa de zizanijs in ſacro eloquio declaratur. tit.1.nu.9. fo.3
Peccatis quibuſdam proni ſumus ab adoleſcentia. tit. 40.nu.6.7. fo 48
Periurus ſi eſt reus, aut uacillans torqueri poteſt tit. 52.nu 18. fo.68
Pertinacia, quæ ſit. tit.30.nu.1. fo.30
Pertinacia, quæ conſummatum facit hæreticum, non eſt ſola obſtinatio. ibid nu.2.
Pertinacia conſummata quando præſumatur. ibi.nu. 4. & ſeq. vſque ad 8. fo.eod. & ſeq.
Pertinaces hæretici curiæ ſeculari relinquuntur animaduerſione debita puniendi. tit.31.nu.3. fo.31
Pertinacibus cum ipſis hæreticis quid agendum. ibid. nu.1. cum ſeq.

Digitized by Google

Philippus Rex Catholicus iurauit ſe non permiſſurum hæreticos in ſuis regnis uiuere. titu. 21. nu. 6. folio 19
Platonis ſententia de prodendis impijs magiſtratui. tit, 23. nu. 2. fo. 22
Pœna hæreticorum ignis eſt. titu. 67. nume. 1. 2. 12. folio 97
Pœna publicè hæreticis imponenda eſt. ibidem num. 12. fo. 98
Pœnitentia publica ab hæretico abiurante peragenda eſt. tit. 58. nu. 2. fo. 81
Pœnitentia falſa dicitur quando hæreticus omnes non uult confiteri errores. titulo 61. numero 4. 5. folio 88
Pœnitentiæ impoſitæ non ſatisfacientes puniri debent. ibid. nu. 6
Pœnitentes, require hæretici pœnitentes. Impœnitens.
Pontificem ſummum Chriſti Vicarium eſſe. titu. 5. nu. 3. folio 7
Præſumptio, quæ ſit. tit. 40. nu. 2. fol. 47
Præſumptio iuris quæ. ibid. nu. 8. fo. 48
Præſumptiones contra hæreticum adiuuãt alias probationes. ibid. nu. 1. fo. 47
Præſumptiones uiolentæ pro indubitatis indicijs habentur. ibid. nu. 4
Præſumptiones illæ fortiores ſunt, quæ uериſimiliores. ibid. nu. 15. fol. 49
Præſumptionis exempla in cauſa hæreſis. ibidem numero

mero 3 folio 47

Præſumptionum aliæ uiolentæ, aliæ probabiles, aliæ leues,& temerariæ ſunt.ibid.nu.9. fo.48

Principes defendẽtes hæreticos excommunicati ſunt, & pertinaces dignitatibus & iuriſdictione priuandi ſunt.titulo 14.nu.5. folio 14.& titulo 67. numero 9. folio 98

Probatio firmiſſima dicitur, quæ ex teſtibus fide dignis conſtat tit.35.numero 1. folio 35

Probatio ut concludat indirectè defenſionem fieri poteſt, & quomodo.tit 47.nu.5. fol.58

Probatio nulla magis directa eſt, quàm negare factum per rerum naturam.ibidem nu.4

Probationum diuerſæ ſpecies,& imperfectæ,non coniunguntur ad plenam probationem in cauſa hæreſis.tit.34 nu.3. fo.34

Procurator non admittitur in grauioribus criminibus,niſi reus ſit in carcere. Et quando non admittatur pro carcerato in crimine hæreſis, vide ibid. tit.43.nu.1. folio 52

Procurator interuenit in cauſa hæreſis mota contra memoriam defuncti.ibid.nu.3

Procurator fiſcalis,uide in ſeq.uer.

Promotoris fiſcalis munus, & diligentia. titulo 20. numero 1.2 folio 18.& uide titulo 33 numero 3. folio 33

Propoſitio hæretica dicitur, quæ aduerſatur fidei,& Eccleſiæ traditionibus.titulo 24. numero 2.3 folio 23

Propoſitio aliquando manifeſtam ſapit hæreſim, aliquando prima facie.ibid nu 4
Propoſitio erronea quæ ſit, & quomodo ab hæretica differat.ibid.nu.5. folio 24
Propoſitio pias aures offendens quæ ſit. ibidem numero 6
Propoſitio temeraria quæ dicatur, quæ ſcandaloſa, ſchiſmatica, & quæ ſeditioſa. ibidem numero 7.8. 9.10
Propoſitio blaſphema quæ, & iniurioſa, ac hæreticis fauens ibid.nu 11.12.13
Propoſitio uarias ſimul poteſt habere qualitates. ibi. numero 14
Proteſtatio an & quando proſit, puta, ſi quid contra fidem dixerit, illud reuocat tit.50.nu.1. cum ſeq. folio 63
Proteſtatio non operatur ſi quis ſciens errat. ibidem numero 5
Proteſtatio plurimùm iuuat in ambiguis, & difficilibus rebus ibid nu.7. fo.64
Proteſtatio interdum excuſat apud Deum.ibidem nu. 8.& ſeq.
Proteſtatio ex perſonarum, & errorum qualitate plus minuſùe penſitanda ibidem nu 10.
Proteſtationis diffinitio.ibid.nu.2. fo.63
Publicatione facta in cauſa non recipiuntur regulariter teſtes ſuper eiſdem articulis, uel prorſus contrarijs. fallit in cauſa hæreſis.tit.35.nume.28.& ſequen. fo 40

Purgatio

Purgatio quid ſit.tit.54.nu.2. fol.76
Purgatio ad uiles perſonas non pertinet.& quæ ſit ratio.ibid.nu 8.9. fo.77
Purgationem ad ipſam quando deueniendum ſit.ibid. nu.3 4. fol.76
Purgatione poſſunt hæreſis ſuſpitiones dilui. ibidem numero 1. folio 75
Purgatione dignus eſt, qui graue intulit ſcandalum. ibid.nu.5. fo.76
Purgatione in ipſa deficiens pro conuicto habetur. ibidem nu.11.12. fo.77
Purgatione deficere quando quis dicatur. ibidem numero 13
Purgatione qui deficit,an recipiendus ſit pœnitere uolens ibid.nu.14
Purgatores qui eligendi ſint. ibidem nu.7. fo.76
Purgatorum numerus arbitrio iudicis relinquitur.ibidem nu 6
Purgatus qui eſt,ad aliam pœnam non tenetur,quàm ad expenſas. fallit tamen. ibidem numero 17.18. folio 78
Purgare qui ſe noluerit, tanquam conuictus puniri debet.ibid.nu.10. fo.77

R

Receptans hæreticum licèt conſanguineum,non eſt prorſus innocens.tit.16.num.7.ſed uide nume. ſequen. folio 16

Receptans hæreticum ignoranter, aut coactè, non eſt puniendus. ibid nu. 3. folio 15

Receptanti hæreticum ignoranter, ſeu ſic alleganti an incumbat onus probandi ignorantiam. ibidem numero 4

Receptatores, & occultores hæreticorum puniuntur eadem pœna, qua fautores. ibidem nu. 1. 2

Receptatorum omnium non eſt æqualis culpa, puta in uxore &c. ibid. nu. 2. 7. & 8

Relator hæreſum aliorum puniendus non eſt, niſi dolo fecerit. tit. 47. nu. 15. folio 59

Religioni nouæ inſeruire nemo cogendus, ſed, ut in ea permaneat in qua ſemel fuit obſtrictus, utique poteſt. tit. 1. nu. 8. folio 3

Reus quandoque abſoluitur ab accuſatione, interdum ab inſtantia iudicij, & ſæpe fideiuſſoribus relaxatur. tit. 51. nu. 1. folio 64

Reus non tantum de ſe ipſo interrogandus eſt, ſed de ſocijs, magiſtris, atque diſcipulis. titulo 52. nu. 30. folio 70

Reus iurare debet coram expurgatoribus, ſe crimina obiecta non commiſiſſe. titulo 54. numero 15. folio 78

Rei admonendi ſunt ab Inquiſitoribus, & quomodo. tit. 28. nu. 1. cum ſeq. folio 27

Rex. uide Princeps.

Ruſticus excuſatur ab hæreſi. fallit tamen ſi ſagax ſit. tit. 47. nu. 17. folio 59

Scriptu-

S

Scriptura ſacræ authoritas. titu. 30. nu. 3. fo. 30
Schiſma nomen græcum, latinè ſciſſura denotat. tit. 5. nu. 1 fol. 6.
Schiſmatici in triplici ſunt differentia. ibidem numero. 7. fol. 7
Schiſmatici quo caſu puniendi ſint, licèt nullam teneãt hæreſim. ibid. num. 4
Schiſmatici abiurare debent ſchiſma eodem ferè ordine, quo hæretici. tit. 53. nu. 11 fol. 75
Schiſmaticos pertinaces, ipſo iure excommunicatos eſſe. tit. 5. nu. 5 fol. 6
Schiſmaticos ad Eccleſiæ unitatem redientes, benignè excipiendos eſſe. ibid. nu. 6
Senex; decrepitæ tamen ætatis, ſi quid impium dixerit, ueluti puer excuſatur. tit. 47. nu. 12 fol. 59
Sententia cum deliberatione peritorum proferenda eſt. tit. 64. nu. 1 fol. 94
Sententia ſuper reconciliatione qualiter formanda. ibid nu. 3
Sententiæ condemnatoriæ forma in cauſa hæreſis. ibidem. nu. 2
Sententiæ formula contra relapſum. ibid. nu. 4
Sententiæ contra hæreticos legendæ ſunt publicè coram clero & populo. ibid. nu. 5 fol. 95
Socius criminis non facit inditium ad torturam. titu. 52. nu. 16 fol. 68
Socio criminis an præſtanda fides contra ſocium abſq;

tormentis.tit.35.nu.18 fol.48
Socij criminis an idonei teſtes contra hæreticos. require Excommunicati. Participes.
Socios debet indicare de hæreſi, inquiſitus, etiam non interrogatus. tit.29.nu.13 & ſeq. fol.29
Statua hæretici quando conburenda, uide uerb. Hæreticus ſi eſt abſens.
Suſpitio minor eſt quàm præſumptio.tit.41.nu.1.f.50
Suſpitio uehemens ex quibus ſumatur. ibid. nu.3
Suſpitio violenta, quæ. ibid. nu 4
Suſpitionis cauſas quis cognoſcit, cùm Inquiſitor ſuſpectus allegatur.tit.47.nu.26 fo.60
Suſpitiones leues, uehementes, & uiolentæ reperiuntur.tit.41.nu.2 fol.50
Suſpectus de hæreſi an poſsit ex ſola ſuſpitione interrogari.ibid.nu.7 fol.51

T

THeologis committendum eſt, ſi de qualitate propoſitionum ambigatur.tit.24.nu.1 fo.23
Teſtamenta hæreticorum aut contractus non ualere. tit.67.nu.3 fol.97
Teſtis unus cum fama publica non ſufficit ad hæreſim probandam. nec teſtes ſingulares. titulo 34. numero 2 fo.34
Teſtis qui iurauit ſe celaturum teſtimonium, ſi poſtea retexit, qua ſit afficiendus pœna. titulo 35. numero. 34 fol.41

Teſtis

Teſtis dicto ſecundo ſtatur potiuſquàm primo nonnunquam in cauſa hæreſis. tit.36.nu.3.4 fol.41
Teſtis ſi reuocat ſuam depoſitionem in articulo mortis, magna pro eo eſt præſumptio. ibidem. numero. 5. fol.42
Teſtis falſus talionis pœna plectendus. titulo. 38. nume.2 fol.44
Teſtis falſus in cauſa hæreſis puniendus eſt ueluti hæreticus puniri debebat ibidem.numero.3.ſed uide nume.4
Teſtis falſus ueniam petens non eſt recipiendus, ſicut hæreticus pœnitens.ibid.nu.6 fol.45
Teſtis falſus ſi re integra ſe ipſum detulit, mitius cum eo agendum.ibid.nu.7
Teſtis ſe retractāti cui dicto ſtandum, primo an ſecundo.tit.36.nu.1.2.uide fall.nu.3.5 fol.41
Teſtem corrumpens ut falſum dicat, talionis pœna plectitur. tit.38. nu.8 fo.45
Teſtes duo ſufficiunt ad integram probationem, ſi ſint omni exceptione maiores. titulo 34.nu.4 fo.34
Teſtes cum recipiuntur, admonendi ſunt, ne odio, aut pretio &c. teſtimonium dicent. titulo. 35. numero. 3. fol. 35
Teſtes an mendatia proferant, diligentiſsimè animaduertendū, ideoq́ue de multis interrogandi. ibid. nu.4 fo.36
Teſtes examinandi ſunt coram duobus religioſis uiris. ibid.nu.5
Teſtes, licèt egregiæ ſint perſonæ coguntur ab
Inqui-

Inquiſitoribus, ut coram eis compareant. ibidem. nume.7

Teſtes recipiuntur etiam lite non conteſtata in hæreſis crimine.ibid.nu.8

Teſtes quando uocantur, ut ratificent, poſſunt examinari etiam prioribus depoſitionibus non oſtenſis. ibid.nu.10 fol.37

Teſtes licèt dicat reus pro ratificatis habere, tamen ratificandi ſunt.ibid.nu.11

Teſtes non ſunt confrontãdi cum reis aliquãdo. et quæ ſit ratio.ibid.nu.16 fo.38

Teſtes conſanguinei intra quartum gradum non admittuntur ad defenſionẽ hæreticorum, nec ad probandas exceptiones contra teſtes promotoris. tit. 35.nu.24 fol.39

Teſtes reorum an ſint examinandi ſecundum interrogatoria aduocatorum. ibid. nu.30 fol.40

Teſtes ut bene probent, concordes eſſe debent.ibidem. num.31

Teſtes concordes eſſe in rei ſubſtantia ſufficit, licèt in quibuſdam accidentibus diſcrepant. ibidem. numero 32.

Teſtes deponentes per eundem præmeditatum ſermonem ſuſpecti ſunt.ibid.nu.33 fo.41

Teſtes ſingulares non faciunt plenam probationẽ. tit. 37.nu.1 fol.42

Teſtes ſingulares & contrarij qui dicantur. ibidem. nume.2

Teſtes ſingulares tendentes ad eundem rei finem pluſquam

quam ſemiplenè probant. ibid num. 4.9. immo & plenè.nu.10.11.fo. eod.& ſeq.

Teſtes ſingulares probant rem continuam, puta miſſæ ſacrificium.ibid.nu.5 fol.43

Teſtes falſi pro qualitate criminis grauiter puniendi. tit.38.nu.1 fol.44

Teſtes approbatores ſeu laudatores produci ſolent.titulo 47.nu.7 fol.58

Teſtes reprobantur ex iuſtis cauſis.ibid. nu.8

Teſtibus ſingularibus non probari quem hæreticum eſſe.tit.47.nu.6.7.ſed uide num.10.&.11.omnino fol.43.& ſeq.

Teſtibus licèt uarijs in loco & tempore, quòd ſi in eadem hæreſi concordent, credendum eſt.ibidem.nume.8

Teſtium receptio ab ipſis met Inquiſitoribus facienda eſt,nec cuiquam niſi magna ex cauſa committenda.tit.35.nu.6 fol.36

Teſtium ratibabitio an fieri poſsit ante dilationem ad probandum conceſſam.tit.35.nu 9 fo.36

Teſtium nomina edenda non ſunt in teſtimoniorum publicatione,ubi periculũ teſtibus immineret ob reorum potentiam,ſecus econtrà. ibid.nu.13. cum ſequentibus. fol.37

Teſtium obiectus ſiue repulſa. Vide Exceptiones contra teſtes.

Tortura adhibetur reis cùm plenè crimina non ſint probata.tit.52.nu.1.&.4 fol.65

Tortura fragilis,& ſæpe ueritatem fallit. ibid nu.2.

Tortura ſæpiſsimè neceſſaria eſt.ibi.nu.3 fo.66
Tortura ab ipſa non eſſe incipiendum. ibid. nu.5
Tortura adhibenda eſt petente accuſatore,aut promotore.ibid.nu.10 fol.67
Tortura ut poſsit adhiberi, neceſſe eſt ſemiplenè fuerit probatum.tit.52.nu.12 fol.eod.
Tortura in cauſa hæreſis adhibetur etiam contra decuriones ueluti in crimine læſæ maieſtatis humanæ. ibid.nu.20 fol.68
Tortura adhibetur contra reum etiam plenè conuictum, ſcilicet,vt ſocios manifeſtet, intelligas tamē ut ibi.nu.31 fol.70
Tortura arbitrio iudicis moderanda. ibid.num.32
Tortura maior adhibetur, ſi maiora ſunt inditia. ibid.num.33
Tortura quando repeti poſsit. tit.52. nu.41.43.f.72
Tortura bis tantum adhibenda ibid.nu.42
Torturæ nemo præſens eſſe debet,niſi iudices & tabelliones.ibid.nu.28 fol.70
Torturæ ut deueniatur, quæ ſint neceſſaria.ibid.nu.6. & ſequen. fol.66
Tortus ſi uicerit tormenta, abſoluendus eſt. ibid. nume.40. fo.72
Tortus bis,confeſsus eſt etiam bis, ſed deinde reuocauit confeſsionem,an tertiò ſit torquendus. ibidem. nume.44
Torqueri plerumque ſolent rei in rebus dubijs, ut intentionem ſuam proferant.tit.29 nu.9 fol.28
Torqueri poteſt ſuſpectus de hæreſi,ſi interrogatus re-

ſponder-

ſpondere nolit, aut apertè non reſpondet. titu. 46. num. 5 fo.57
Torqueri poſſunt clerici & monachi in hæreſis crimine. tit. 52. nu. 22. & ſeq. fol.69
Tormentorum genera uſitata adhiberi debent. ibidem. nu. 11 fol.67

V

Vaſalli protinus à principum iuriſdictione liberantur, ſi in hæreſim hi lapſi fuerint. tit. 21. nume. 9 fol.20
Vxores duas habentes puniuntur. & Inquiſitores in Hiſpania inquirunt in eos. tit. 12. num. 5. 6. fol. 13
Vxor receptans maritum hæreticum an teneatur. tit. 16. nu. 8 fol. 16.

FINIS.

ERRATA SIC RESTITVES.

Prior numerus folium, poſterior lineam ſignificat. A. frontem, B. tergum.

2.14.b.quàm.10.23.a.c. de §. de 13.4.b. redire 35.1.a.eſt, ut uix ibid.12.perhibuerunt 36.1.b. ét pro enim 38.21.b. afferunt 43.4.a. ſufficiunt 47.b.26. trahi nequeunt quàm 68.19.a crimen pro enim 90.4.a trans hominem.

Digitized by Google

IACOBI SIMANCAE
CIVITATENSIS
EPISCOPI.
ENCHIRIDION IVDICVM
VIOLATAE RELIGIONIS.

DE PVNITIONE IMPIORVM
Titulus I.

1 HAERETICOS † impios religionis violatores ſupplicijs ſeuerisſimis afficiendos eſſe, nemo, qui ſani ſit iudicii, dubitare põt, nam, ut quidam rectè inquit, hæreſeos crimen & pernicioſum virus ſpargit, & Eccleſiam non minus disſipat, quàm politiam: quamobrem ethnici etiam variis pœnis eos coercebant, quos impios eſſe putabant.

2 Sic eos, † qui Deorum prouidentiam negabant, impietatis damnabat antiquitas, ut
libro De ſuperſtitione, Plutarchus eſt author. Sic † in cauſa violatæ Religionis li-
3 cebat Athenis, abducere in carcerem, accu-

ſare publicè, cauſam apud Eumolpidas agere, proponere apud Regem, ut proditum eſt à Demoſthene oratione aduerſus Androtionem. 5 Et in Areopagitica curia, publicum, & capitale iudicium exercebatur propter nouã religionem: & ad eã ductus fuit Paulus Apoſtolus tanquam reus doctrinæ nouæ. Sic in omni religione impii, nõ ſolum uita cruciati, atque dedecore, uerùm etiam ſepultura, & iuſtis exequiis caruerunt; ſicuti Cicero ſcripſit libro ſecundo de Legibus.

Sed omiſsis gentium legibus, & exemplis;
4 in veteri quidem teſtamento, † idolatræ, & 1
qui ſeducere, ac perſuadere uolebant, ut alienos Deos ſequerẽtur, lapidibus obruti, aliiſque modis interficiebantur. Quin etiam, ut ait Philo lib. primo de Monarchia, permiſſum erat cuiuis bene nato educatoq;, & maiorum uirtutis æmulo à talibus ſine mora pœnas ſua manu exigere, non ſpectato aſſenſu Senatus & iudicum; imò, ne delato quidem nomine, & ſequi animi amantis Deum, infe- 6
ſtique vitiis impetum concitati aduerſus impios, nulla dignos clementia, ſemel accepta poteſtate, Senatus, iudicum, Prætorum, Tribunorum, accuſatorum, teſtium, legum, populi, ut abſque omnibus impedimentis intrepidè pro pietate decertare liceat.

ceat. Deuteron. 13. & capitulo decimoſeptimo, Nume. 25.

5 Hæreſes † verò idola ſunt, & dii alieni: nam, ut Beatus Hieronymus explicans illud Zachariæ: Diſperdam nomina idolorum de terra, inquit: Sicut idola fiunt manu artificis, ita hæreticorum peruerſa doctrina quodcunque ſimulauerit, uertit in dolum, & facit pro CHRISTO adorari Antichriſtum. Diuus quoque Auguſtinus libro de uera religione: Eſt alius deterior & inferior cultus ſimulachrorum, quo phantaſmata ſua colunt; & quicquid animo errante cum ſuperbia, & tumore cogitando imaginati fuerint, religionis nomine obſeruant. Et Vincentius Lirinenſis aliena ab eccleſia dogmata uetus teſtamentum Deos alienos appellare ſcribit. hæretici ergo tanquam idololatræ, ac Deorum alienorum cultores puniendi ſunt.

Nec unum tantùm, aut alterum impium,
6 † ſed totam etiam ciuitatem coercere lex iubet: Percuties, inquit, habitatores urbis illius in ore gladii, & delebis eam, omniaque quæ in illa ſunt uſque ad pecora. Et Iudas ille Machabæus perambulabat ciuitates Iudæ, & perdidit impios ex eis, & auertit iram ab Iſrael. Deut. 13. lib. 1. Macha-

beo.cap.3.cap. ſi audieris.23.quæſt.5.

7 Venio † nunc ad nouum teſtamentum. Saluator noſter apud Ioannem capitu.15.inquit: Si quis in me non manſerit, mittetur foras ſicut palmes & areſcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. hæretici autem ſunt palmites in uite non manentes, qui mitti ſolent in ignem. Et alibi ait: Væ homini illi, per quem ſcandalum venit: expedit enim ei, ut ſuſpendatur mola aſinaria ad collum eius, & demergatur in profundum maris. Sed certè mortalium nemo eſt, à quo tam graue ſcandalum eccleſiæ ueniat, quę ab hæretico. Deinde omnia Dei Chriſti uérba, quibus hæretici nominantur lupi rapaces, planè indicare uidentur, eos occidendos eſſe. quis enim lupos ouili Chriſti inſidiantes, non interficiat? Et Paulus Apoſtolus pſeudoprophetam cæcitate percusſit, quia ſubuertebat uias Domini rectas, & Proconſulem à recta fide conabatur auertere. Et alibi punitionem hæreticorum idem Apoſtolus deſiderabat, inquiens: Vtinam abſcindantur, qui uos conturbant. Math.18.Act.13.ad Galat.5.

Hæc fortaſſe prolixius retuli, quia hæretici aiunt, hæreticos non eſſe puniendos. in quo quidem perinde facere mihi uiden-

tur,

tur, ac ſi fures, ſicarii, adulteri, & cæteri facinoroſi dicerent, furta, homicidia, adulteria, & alia id genus crimina, impunita eſſe debere: nam hæreſis crimen his grauius & peſtilentius eſt: videamus tamen quibus argumentis inſanum hoc paradoxum probare conentur. Duo quidem proferre dicuntur. Vnum, fidem eſſe rem liberam: Alterum, parabolam zizaniorum. hæc ſunt egregia eorum argumenta, quibus tueri ſe
8 uellent, Neminem † eſſe cogendum ad nouam aliquam Religionem, qua nunquam obſtrictus ſit. uerum eſt, ſed compelli quempiam non poſſe, ut in ea Religione perſiſtat, qua ſemel fuerit obſtrictus; id uerò abſurdum, & ridiculum eſt, ne dicam temerarium & inſanum: iure enim Diuino, gentium & ciuili, Deo reddenda ſunt uota, & fides ſeruanda, & religionis deſertores puniendi. capitul. diſplicet, cum ſequen. capitu. uides. 23. quæſtio. 6. capitul. de Iudæis. 45. diſtinct. l. ſicut ab initio. C. de action. &
9 obligat. Parabola † uerò de zizaniis, minimè obſtat: quia ea locum habet, quando eſt periculum, ne ſimul eradicetur triticum, ut ſatis ex ea liquet, ac Diuus Auguſtinus aliique rectè obſeruarunt. Ad hæc, zizania etiam ſunt omnes filii nequam: nullus

igitur facinoroſus puniendus eſſet? Deinde, illa non eſt lex, ſed prophetia: & nihilominus in ea reprehenduntur ii, qui dormientes ſinunt creſcere zizaniam. Poſtremò, non loquitur parabola cum iudicibus, qui non ſine cauſa gladium portant, quemadmodum tradit Politus libro, quo iure puniendi ſint hæretici.

10 Ergo † coercendi hæretici ſunt plus quàm adulteri: quia peius eſt adulterium animæ, quàm corporis. atteſtatur mihi Diuus 3 Auguſtinus in Epiſtola ad Bonifacium, dicens: Cur enim cum datum ſit diuinitus homini liberum arbitrium, adulteria legibus puniantur; & ſacrilegia permittantur; an fidem non ſeruare, leuius eſt animam Deo, quàm fœminam uiro? Diuus quoque Maximus inquit: Grauius eſt Religionis adulterum eſſe, quàm corporis: & plus eſt integritatem diuinitatis lædere, quàm integritatem hominis uiolare. homilia 1. de Domino accuſato. Auguſt. Epiſtola 50.

11 Deinde, † ſeuerius quàm ſicarii puniendi hæretici ſunt, quia ſuas, & aliorum animas ueneno peſtiferi dogmatis morte infelicisſima occidunt. nam, ut Beatus Hieronymus in cap. Iob. 24. inquit, hæreticus homicida eſt, qui animas hominum noxiis,

& lethalibus ſenſibus interficit. Et Diuus Auguſtinus, Videte qualia faciunt, & qualia patiuntur: occidunt animas, affliguntur in corpore, ſempiternas mortes faciunt, & temporales ſe perpeti conqueruntur. cap. quando. 23. quæſt. 4.

Et ut alia multa omittam, quæ in catholicis meis inſtitutionibus prolixius in hanc ſententiã collegi, hoc præterire nõ poſſum,

12. † quod Beatus Auguſtinus inquit: phreneticos ligandos, & corripiendos eſſe, ne præcipitentur, & qui ſomno lethargico tenentur, etiam flagellis excitandos: & quòd pro hæreticis ſunt leges pœnales, quæ illis uidentur aduerſæ; quoniam multi per illas correcti ſunt, & quotidie corriguntur. epiſtola quadrageſimaoctaua, & epiſtola quinquageſima.

13. Ad extremum, † experientia quidem rerum magiſtra docet, nihil æquè ualere ad extirpandas hæreſes, atque ſeueram hæreticorum punitionem. cuius rei teſtis in primis eſt religioſiſsima Hiſpania, cuius plebs inquieta, auidaque eſt in nouas res, ut ait Liuius. & quæ pſeudochriſtianis innumerabilibus, Mahumettanorum genere natis, abundat: & tamen hoc præſenti remedio in ſumma tranquillitate permanet,

atque catholicam fidem puram & inuiolatam ſeruat.

14 Libenter † hac in re utar teſtimoniis externorum, ne ipſi noſmetipſos laudare uideamur. proferam poſtea locis oportunis Hoſium Polonum, Godofredum Gallum; nunc Vaſæum Flandrum audiamus. Is poſt alia ita ſcribit: Quod ſanè ad egregiam Hiſpaniæ laudem pertinet, quæ ſicut opulentia, bellica uirtute, imperii amplitudine, reliquas omnes prouincias uel ſuperat, uel certè ęquat: ita religionis antiquitate, & ueræ fidei cultu, nulli omninò priores partes concedit. fuit profectò Hiſpania Chriſtianæ religionis ſemper obſeruantiſsima, & fidem catholicam, quia ſemel imbuta, ſinceriſsimè uſque coluit, hæreticis infeſtiſsima.

Quot quot in Hiſpania ſunt de rebus fidei cognitores; ea fide religionem officii ſeruant, ea integritate ac uigilantia, ut nemo quiſquam hiſcere contra ſacroſancta eccleſię ſtatuta quicquam audeat. Alibi forſan impiè facere non licebit; in Hiſpania, ne loqui quidē, niſi piè, cōceditur. Alibi errores fortè iam nati extirpantur: in Hiſpania ipſa etiam errorum ſemina, antequam pullulent, opprimuntur. Hæc Vaſæus priori tomo chronicorum Hiſpaniæ, cap. 9.

DE

De Hæreſi. Tit. II.

1 HAERESIS † græca uox eſt, latinè ſectam ſonat. olim ſæpe in bonam partem accepta: hodie uerò nomen odioſum eſt, & apud uulgus infame. ſignificat hæreſis, de aliquo dogmate firmatam opinionem, in qua homo tenaciter perſiſtit: unde hæretici dicti. quo nomine ſignificantur, qui contra Chriſti fidem, aut illius Eccleſiam, uel docent, uel credunt. Dicitur autem hæreſis ab electione, quia ſcilicet eam ſibi quiſque diſciplinam elegit, quam putat eſſe meliorem. c. hæreſis. 24. quæſt. 3.

2 Eſt † uerò hæreſis, error pertinax con-
3 tra catholicam ueritatem. tria † enim concurrunt ad conſummatam hæreſim: falſa credulitas; error contra fidem catholicam: & pertinacia. quorum, ſi aliquid deſit, hæreſis conſummata non erit. c. in quibus. 22. quæſt. 2. Tho. ſecunda. 2. quæſt. 11.

4 Hæreſum † cauſæ plurimæ ſunt: malum enim multis fit modis, boni ac ueri unica eſt uia; mali & falſi innumerabiles, uidelicet quot quot ab illa unica aberrãt, ſacer Dionyſius libro de Diuinis nominibus cap. 4. Ariſtotiles libr. 2. Ethic. cap. 6. Diuus Auguſti-

nus

nus in Ioannem tractatu decimoquinto inquit: Hęreſes Orthodoxis ſunt, dogmata peruerſitatis, animas illaqueantia, & in profundum præcipitantia. Et Epiphanius libro qui Ancoratus inſcribitur: Deterior eſt fidei peruerſitas infidelitate. incredulitas enim fidem accipiens corrigi poterit; fidei uerò peruerſitas incorrigibilis eſt, & ægrè ſaluatur, niſi donum & gratia aliqua ex ſupernis acceſſerit.

De Hæreticis. Tit. III.

BEATVS Cyprianus tractatu De ſimplicitate prelatorum, inquit: Videns † inimicus idola derelicta, & per nimium credentium populum ſedes ſuas ac templa deſerta; excogitauit nouam fraudem, ut ſub ipſo Chriſtiani nominis titulo fallat incautos; hærefes inuenit & ſchiſmata, quibus ſubuerteret fidem, ueritatem corrumperet, ſcinderet unitatem. ac diuus Auguſtinus libro decimooctauo De ciuitate Dei, capitulo 51. eadem ferè renouans, inquit: Videns Diabolus templa dæmonum deſeri, hæreticos mouit, qui ſub uocabulo Chriſtiano, doctri-

næ reſiſterent Christianæ.

2 Eſt uerò † hæreticus, qui errat in fide pertinaciter. tria itaque neceſſaria ſunt, ut quiſpiam propriè dicatur hæreticus. Vnum, quod fuerit Chriſtianus. Alterum, quod erret in fide catholica. Tertium, quòd ſciens erret, eligens errorem contrarium catholicæ ueritati. & in ea electione includitur pertinacia, ut ſuo loco dicam. capitulo dixit Apoſtolus, uigeſimaquarta quæſtio. tertia. Turrecremata. libro quarto de Eccleſia, parte ſecunda capitulo uigeſimotertio. Nec mouero quenquam debet, 3 † ſi uiderit fortè hæreticum transfiguratum in Apoſtolum Chriſti. nam rectè Origenes Homilia ſeptima in Ezechielem inquit: Iuxta mei animi ſenſum, multò nocentior eſt hæreticus bonæ uitæ, & plus in doctrina ſua habet authoritatis eo, qui uitam conuerſatione maculat. Qui enim uitæ pesſimæ eſt, non facilè homines ad falſum dogma ſollicitat; nec poteſt per umbram ſanctitatis audientium decipere ſimplicitatem. qui uerò ſermone peruerſus eſt, & diſciplinis ſalutis contrarius, mores autem compoſitos & ornatos habet; nihil facit aliud, niſi accipit indumenta uaria inſtituti boni, & conuerſationis quietę, & circũdat ea idolis ſuis, ut ma-

ut magis decipiat audientes . quod Beatus
Bernardus confirmat ſuper Cantica ſermo-
ne 66.

De Apoſtatis. Tit. IIII.

1 APOSTASIA † græca uox, latinè
defectio eſt . cæterùm, non quæli-
bet defectio apoſtaſia uocari ſolet,
ſed ea, qua quis diſcedit ab inſtitu-
to. hìc uerò de Apoſtata duntaxat loquimur,
qui deſertor eſt catholicę fidei.
2 Apoſtata † qui diſcedit à tota fide dete-
rior eſt cunctis hęreticis . quam ob rem qui-
3 dam putant, † apoſtatam pęnitentem reci-
piendum non eſſe. quorum opinio & iure pon
tificio damnata , & à ſacris tribunalibus ex-
ploſa eſt : & eiſdem ferè regulis eorum cau-
ſæ metiendæ ſunt , quibus & hæreticorum.
c. quidam , de apoſta . c. contra Christianos.
de hæretic. lib. 6.

De Schiſmaticis. Tit. V.

1 SCHISMA † quoque nomen græcũ,
latinè ſciſſuram ſignificat; & non qua-
lemcunque, ſed illicitam diſceſſionẽ
ab eccleſiæ unitate. vulgò autem ſchiſmatici
dicuntur

dicuntur, qui ab obedientia ſummi Pontificis ſe ipſos ſeparant, atque adeò ab unitate Eccleſiæ diſcedunt. c. ſchiſma. 24. quæſt. 1.

2 Schiſmatici † autem in triplici ſunt differentia. quidam ſunt hæretici conſummati qui non ſolùm diſcedunt à ſummo Pontifice, uerùm etiam id licere credunt, & qui alias ſibi hęreſes confingunt.

Alii ſunt hæreticis affines, qui nullam hęreſim tenent. de quibus Diuus Auguſtinus contra Grámaticũ ſcribit: Schiſmaticos eſſe, eadem opinantes, ac eodem ritu colentes, quo cæteri, ſed ſolo congregationis hi delectantur diſsidio, ſeq; ſeparant. c. denique. 7. q. 1.

Sunt & alii, qui iuſta ignorantia ducti putant, aliquem eſſe Pontificem ſummum, qui rectè non eſt electus. quod tunc euenire ſolet, cùm duo, uel plures de Pontificatu contendunt,

3 & electio ambigua eſt. Nam † & ſi credere teneamur, ſummum Pontificem eſſe Chriſti Vicarium; non tamen tenemur eadẽ fide credere, hunc uel illum eſſe Papam, quando magna probabilitate dubitatur, quis eorum rectius electus eſt. nec enim ad fidem catholicam pertinẽt ea, quę ex facto dubio pendent. itaque hi omni culpa carere poſſunt, neque uerè ſchiſmatici ſunt.

4 Illi autem † ſchiſmatici qui nullam hære-

ſim

ſim tenent, nihilominus tanquam hæretici puniendi ſunt; quia hoc ſolo quòd à capite diſcedunt, uidentur credere, quòd unitas Eccleſiæ ſcindi poteſt, & quòd ſummo Pontifici non eſt parendum, & alia id genus hæretica, & impia. ut rectè dixerit Clemens quintus, inueteratum ſchiſma, hæreſim eſſe. extrauaga. ad certitudinem, de ſent. excommunicatio. cap. pudenda. cap. Schiſma 24. quæſtio. 1.

5 Hinc eſt, † quòd ſchiſmatici pertinaces ipſo iure ſunt excommunicati; & omni dignitate ac poteſtate priuandi ſunt, bonis etiam publicatis. cap. ſecundo, de ſchiſm. cap. de Liguribus. vigeſimatertia quæſt. quinta, cap. in nomine. 23. diſtinct. cap. didicimus. 24. quæſt. 1. c. 1. de ſchiſma. lib. 6.

6 Quòd † ſi ad Eccleſiæ unitatem puro corde redierint, benignè excipiendi ſunt, ſchiſmate prius abiurato. cap. clericus. vigeſimaquarta quęſtio. tertia, cap. quoties. 1. quæſtio. 7.

De Epiſcopis. *Tit. VI.*

1 CAVSAE † violatę religionis à Iudicibus Eccleſiaſticis tractandæ ſunt, non autem à ſecularibus; quia

quia ſecularis poteſtas non ad ea dirigit, quæ pertinent ad ultimum hominis finem, id eſt, ad beatitudinem, quæ conſiſtit in frui tione diuina. id enim regimen, & miniſterium ſacerdotibus eſt commiſſum, & præcipuè ſummo Pontifici CHRISTI vicario: ad quem maximè pertinet curare, ut religio inuiolata ſeruetur; &, ut quæ illi contraria ſunt, amoueantur. Tho.li.1.de regimi. Princip.cap.14.

2 Et † quia Epiſcopi ſunt Apoſtolorum ſucceſſores, & habent partem huius ſollicitudinis: idcircò ad eos quoq; pertinet cogni-
3 tio earum cauſarum; † & ſunt iudices ordinarii contra hæreticos, & cæteros impios. Quamobrem in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio tertio, ſic decreuerunt patres: Si quis Epiſcopus ſuper expurgando de ſua Diœceſi hęreticæ prauitatis fermento, negligens fuerit uel remiſſus, cum id certis indiciis apparuerit, ab epiſcopali officio deponatur, & loco ipſius alter ſubſtituatur idoneus, qui uelit, & poſsit hæreticam confundere prauitatem. Hæc ibi cap.3.c.ad abolendam.de hæretic.

1 CVM † Epiſcopi plurimis aliis ſui muneris curis occupati, non omninò ſufficiant ad extirpandos hęreticos; dati ſunt illis adiutores à ſummo Pontifice, qui contra hęreticos, aliosque impios inquirant: unde & nomen Inquiſitorum Apoſtolicorum illis impoſitum eſt. Qui quidem Chriſtianæ Reipublicę ſunt, non utiles modò, ſed, vt experientia compertum eſt, admodùm neceſſarii.

2 Hi † eligendi ſunt prudentes, docti, catholicę fidei zelatores, ac denique probi, ſolet enim Deus bonis uiris bona ſuggerere conſilia, reipublicę ac religioni ſalutaria. &, ut prudentiores ſint, ętatis eſſe debent, non minoris quàm quadraginta annorũ: ea enim ętas ſolidę doctrinę atque experientię tribuitur. Clem. 2. de hæreti.

3 Mirum autem uideri poteſt, † quòd in Epiſcopo, qui ordinarius quoque inquiſitor eſt, ętas dumtaxat annorũ triginta exigitur, in his uerò Inquiſitoribus apoſtolicis requirátur anni quadraginta. Verùm Epiſcopi à Papa in collegio Cardinalium promouentur, ſed Inquiſitores creari ſolent, non tam exactè cauſa cognita: ideo maturiores ętate lex

eos eſſe voluit, quo intelligant omnes, cum ſumma prudentia ea negotia eſſe tractanda. c.cum in cunctis.de elect.& illic Abbas.

4 Quamuis † Inquiſitores Iudices ſint delegati, in negotiis tamen ſibi commiſsis parum differunt ab ordinariis.c. per hoc.de hæreti. lib.6.

5 Vnde † fit,vt eorum officium non finiatur morte ſummi Pontificis, neque Inquiſitoris generalis eos delegantis.c.ne aliqui.de hæreti.lib.6.

6 Si † quid arduum, vel difficile contingerit, quod ad officium Inquiſitorũ pertineat, id referre debent ad Papam, vel ad Inquiſitorem generalem, vt olim referebatur ad Moyſen.Exodi.18.

7 Inquiſitores † ſine Epiſcopo inquirere, & in ius vocare,& comprehendere reos poſſunt: & eadem facere poteſt Epiſcopus ſine Inquiſitore: ſed ſimul cõuenire debẽt ad ſententias ferendas.Clem.1.§.1.de hæreticis.

8 Poſſunt † etiã vti familiaribus armatis, vt ſe ipſos tueantur,& parere inobediẽtes cõpellãt.Cle.2.§.vlt.de hęret.Ariſt.7.Polit.c.8.

9 Poſſunt † quoque inuocare auxilium quo-
10 rumcunque Principum & magiſtratuũ, † &
11 trahere teſtes vltra duas dietas, † & quoſcunque Iudices compellere vt ad ſe mittant acta

contra hæreticos facta. ca. præſidentes.c. ut officium.§. denique.c. vt commiſsi.de hęret. lib.6.c.cum Bertoldus. de re iudicata.

12 Poſſunt † & inquirere, & ius dicere in qualibet parte prouinciæ ſibi commiſſę. c.ut officium,de hęreti.lib.6.

13 Poſſunt † punire quoſcunque ſibi reſiſtentes,uel iniuriam inferentes.ca.1. de pœnis,lib.6.

14 Poſſunt † vices ſuas aliis committere ac delegare, ſi modò ſint valitudine, aut alia re iuſtè impediti. Clem. 1.§. porrò. Clemen.2. de hæretic.

15 Demũ † procedere poſſunt contra quoſcunque apoſtatas & hæreticos, cuiuſcunque ordinis, dignitatis, aut conditionis fuerint, nullo priuilegio in hoc negotio illis ſuffragante.c.ſicut.cap.ad abolendam.§.vltimo de hęreticis.

De his, quæ facere nequeunt Inquiſitores. *Tit.* *VIII.*

1 CONTRA † Epiſcopos, & ſuperiores prælatos inquirere nõ poſſunt Inquiſitores, neque aduerſus Nuncios Apoſtolicæ ſedis, niſi Papa id ſpecialiter commiſerit. c. Inquiſitores.

de

de hęreti.lib.6.extrauag. cum Matthęus.eo-
dem titulo.
2 Poterunt † nihilominus teſtes examinare,
vt ad ſedem Apoſtolicam illorũ crimina re-
ferant: nec enim alio modo melius ſcire, &
inuenire poſſunt, eos eſſe hęreticos, vel ſuſpe
ctos, vt id Papę ſignificent: quod prędictis
3 cõſtitutionibus permiſſum eſt. Adde † quòd
id ipſum facere licet aliis iudicibus contra
quoſlibet exemptos à ſua iuriſdictione. l. 1.
C. de exhib. reis. l. Diuus. ff. de cuſto. reo. l. 3.
de re milita. l. ne quid. de incen. rui. naufra.
4 Ad hæc † Inquiſitores ſine Epiſcopo or
dinario reos torquere nequeunt, neque ſen-
tentias proferre. Clem. 1. §. duro. de hæreti.
5 Nec † poſſunt pecuniam extorquere ra
tione harum cauſarum. quod ſi ſecus fece-
rint, in excommunicationem incurrunt, &
officiis priuandi ſunt. clem. 1. §. verũ. & clem.
2. de hæreti.
6 Neque † contra uſurarios inquirere poſ-
ſunt, niſi fortè illi credant licitas vſuras eſſe
c. accuſatus. c. de quæſtionibus. de hæreti. lib.
6. clem. 1. §. vlti. de vſuris.
7 Neque † in ſortilegos perquirere queũt,
niſi ſortilegia hæreſim ſaperent manifeſtè;
videlicèt, cũ admiſceretur aliquid impiũ, &
8 quod hæreſim præſeferat. † uel cum cre-

deret ſortilegus diuinum aliquid in ſorte latere, ſicuti Mahumettani, præcipuè piratæ, credere videntur. c. accuſatus. §. ſanè, de hæreti. lib. 6. cap. 1. 26. quæſtio. 5. cap. illud. 26. quæſtio. 2.

9 Neque † de diuinationibus Inquiſitores cognoſcere debent, niſi manifeſtè ſaperent hæreſim, id eſt, cùm diuinatores ſacris rebus abuterentur, vel dæmonem adorarent, vt eis futura prædiceret: vel pactum cum eo facerent, credentes dæmonem futura præſcire. ea enim, & alia eiuſdem generis, vel hæretica ſunt, vel hæreſim ſapiunt. & qui talia perpetrant, facilè incidunt in infidelitatem. cap. accuſatus. §. ſanè. de hæreti. libro ſexto, Alexand. parte ſecunda quæſtio. 184.

10 De † leuibus quoque ſuperſtitionibus cognoſcere non debent Inquiſitores, ſed
11 † inquirere poſſunt in eos, qui magicas artes exercent, aliaque ſuperſtitioſa faciunt, & credunt, quæ manifeſtè ſapiunt hæreſim. Diuus Cyprianus libro de duplici martyrio, qui magicis, inquit, artibus utuntur, tacitè CHRISTVM abnegant, dum, cum dæmonibus habent fœdus.

12 Poſtremò, † cùm hæreſis error ſit in fidem catholicam, facta, etiam horrenda, non

ſunt

ſunt hæreſes: quamobrem de eis cognoſcere nequeunt Inquiſitores, niſi manifeſtè ſapiant hæreſim, hoc eſt, cùm facta ipſa præ ſe ferunt hæreſim: vt baptizare imagines, præ ſe fert, quòd ſunt capaces eius ſacramenti. baptizare ſcienter puerum iam baptizatum, præ ſe fert, baptiſma iterum conferri poſſe; atque id genus alia. gloſſ. & interpretes in cap.accuſatus.§.ſanè.de hæreti.lib.6. Oldra. conſi. 210. Syluester in ſumma, verbo Hæreſis ſecundo.

De Blaſphemis. *Tit. IX.*

1 IN Blaſphemos † non ſolent Inquiſitores procedere, niſi blaſphemiæ ſapiant hæreſim: quales multę ſunt, quibus Deo negatur poteſtas, aut ſanctitas ſanctis, aut ſacratiſsimæ Virgini magna irrogatur iniuria: tunc enim Inquiſitores Hiſpanię blaſphemos ſeueriſsimè punire ſolent: idque iuſtiſsimè.

2 Blaſphemia † quidem conuicium eſt & ſacrilegium contra honorem debitum Deo, & Sanctis eius. itaque iure puniri poteſt à iudicibus violatæ religionis. pœna verò

eius pro circunſtantiis verborum, perſonarum,& temporum conſtituenda eſt. † Solētque impii blaſphemi, ſi viliores ſint, flagellis cędi, & ad remos damnari:nobiliores autem publica pœnitentia impoſita, in monaſteria detrudi, & pœnis pecuniariis coerceri. c. 2. de maledi. c.ſi quis per capillum. 22.q.2. c.ſi is.qui.23.quæſt.4.
4

De effractoribus imaginum. Tit. X.

1 ADVERSVS eos, † qui crucem,aut ſacras imagines frangunt, conſpurcant, violant, aut quoquomodo eis manus ſacrilegas afferũt,perquirere poſſunt Inquiſitores: quia vehementer ſuſpecti ſunt de hæreſi iam olim damnata, & his temporibus,ab impiis renouata contra imagines Sanctorum,& earum venerationem.

2 Puniendi † autem ſunt ſacrilegi iſti arbitrio iudicum pro criminis qualitate,interdum (vt ait lex) dura & vltrice ſententia. & propter pręſumptionem hereſis inquirent pręthereà in eos, vt contra vehementer ſuſpectos. cap. ſecundo.§.vltimo. de offic. ordin.lib. 6.

DeLa-

De Lamijs. *Tit. XI.*

1 LAMIAE, † ſiue ſtriges, appellari ſolent mulieres quędam maleficę, quę multis nocere ſolent. de qui-
2 bus dubitari poteſt, † An ab Inquiſitoribus puniri queant? & cum dęmones adorent, & fœdus cum eis faciāt, quin etiam cum fidem catholicam abnegare ſoleant, dubitabile non eſt, quin contra illas inquirere poſsint. & bene faciunt Inquiſitores Hiſpanię contra eas procedentes; quia uel apoſtatę ſunt, vel ea perpetrant, quæ manifeſtè ſapiūt hęreſim, vt inquit Sylueſter libro tertio de ſtrig. magarum & dæmonum admirandis, capit. primo.

Itaque inquiretur in Lamias, vt contra hæreticos, aut vehementer ſuſpectos procedi ſolet. quòd ſi propriis confeſsionibus, aut iuſtis probationibus conuictæ fuerint, prout earum culpa expoſtulauerit, ſtatuēdum erit. l. reſpiciendum. ff. de pœnis.

3 Dixerit † fortaſſe quiſpiam, illuſiones dæmonum eſſe, quas maleficę iſtę patiuntur, ac proinde fidem illis non eſſe adhibendam. cui reſpondetur, primò, non ſemper eſſe inſomnia & illuſiones, ſed interdum re

uera ita euenire, vt ab eis narrari ſolet, quemadmodum Turrecremata, Ioannes maior, Caſtius, Victoria, ac innumerabiles alii tradunt. quod quidem tot experimentis compertum eſt, vt id negare, inſanire ſit, vt inquit Syluester opere prænotato, lib. 1. cap. 14.

4 Deinde, † pleraque iſtarum facinora perpetrantur à vigilantibus, vt pacta cum dęmone, infanticidia, & alia damna; in quibus eis debet fides adhiberi, ſicuti aliis reis confitentibus. Quinimmo contra ſe ipſas credendum eis eſſe videtur, quamuis de his teſtificentur, quæ ſomno ſepultis euenire ſolent: nam & antea præmeditantur, & ab eis poſtea ratificantur; & in criminibus ratihabitio quoque locum habet. capitu. cum quis. de ſentent. excommunicatio. libro ſexto, cap. teſtamentum. diſtinctio. 6.

De Nepharijs nuptijs. *Tit. XII.*

1 CONTRA † Monachum, qui poſt ſolemnem profeſsionem contraxit matrimonium, ſemper Inquiſitores procedere poſſunt: reiecta multorum opinione diſtinguentium inter

occultum

Digitized by Google

occultum & publicum matrimonium. ea enim opinio ratione caret, & à nobis iandudum confutata eſt. nam utroque caſu eſt monachus vehementer ſuſpectus de hęreſi eorum, qui tales nefarias nuptias verbis, & factis approbarunt.

2 Eorum † autem pœna pro qualitate criminis arbitrio iudicum conſtituenda eſt: & infelix monachus à coniunctione fœda ſeparandus, & ad monaſterium trahendus eſt, ut iniunctam pœnitentiam peragat. 2. concilio Turonenſi, canone vndecimo, capit. impudicas. cap. ſi quis ſacro. cap. monacho. cap. & quia. vigeſimaſeptima quæſtio. prima.

3 Contra clericos, † qui ordine ſacro ſuſcepto, vxores duxerint, eodem modo ab eiſdem iudicibus inquiri poteſt: & omni officio, & beneficio eccleſiaſtico priuandi, & ab ordine & miniſterio arcendi, & aliis iuſtis pœnis coercendi ſunt. capitul. primo, de cleri. coniuga. cap. decernimus. cap. presbyter. cap. presbyterum. vigeſimaoctaua diſtinct. cap. ſi quis a modo. cum ſequen. 81. diſtinct. cap. diaconus. 27. diſtin. cap. eos. 32. diſtinct. clem. 1. de conſangui. & affi. 9. ſynodo generali canone 6. concilio 8. Toleta. cano. 7.

Contra

4 Contra † conuerſos ex Mahumetanis, qui ſimul duas uxores habent, iuſtè quoque inquiri poteſt: quia hoc ipſo uidentur ad ſuam, uel parentum ſectam reddere. Pluſcu
5 lum dubitationis habet, † an in alios quoſcunque crimen hoc perpetrantes, perquirere poſsit Inquiſitores: quia manifeſta eſt cauſa libidinis, propter quam id faciunt. Sed in Hiſpania iam diu receptum eſt, ut in iſtos quoque inquirant, quaſi malè de ſacramento matrimonii ſentiant, eo impiè abutentes. & hæc multorum opinio fuit in cap. ad abolendam. de hæretici. & in cap. accuſatus. eodem titulo libro ſexto, & alibi ſæpe.

6 Eos † uerò conuictos punire ſolent pro perſonarum & criminum qualitate: plebeios flagellis cæſos ad remos damnant: honeſtiores autem aliis iuſtis pœnis coercent. §. item lex Iulia de adulteriis, Inſtit. de publi. iudi.

De credentibus. Tit. XIII.

1 QVIDAM † ſunt, qui credunt hæreticis, & eorum errores approbant; & hi planè hæretici ſunt. Alii credunt aliquam hæreſim, cuius cõtrariam ueritatẽ explicata fide ſcire nõ tenebantur; & hi, ſi pertinacia careant, hæretici non ſunt.

ſunt. de his loquẽs Diuus Auguſtinus in exordio libri De utilitate credendi: Credens, inquit, hæreticis, eſt homo imaginatione quadã ueritatis ac pietatis illuſus. cap. dixit Apoſtolus. uigeſimaquarta quęſt. tertia. c. primo. uigeſimanona quęſt. prima. Leo magnus ſermone quarto de Epiphania Domini.

2 Alii † credunt hæreticis generaliter, etiã ſi ſciuerint eos hæreticos eſſe. & hi, quamuis nullam ſpecialem hæreſim credant, puniri poſſunt ut uehementer ſuſpecti: & eò ipſo incidunt in excommunicationis ſententiam, & in alias pœnas iure ſtatutas. cap. excommunicamus. §. credentes. de hæreti. Paludanus in libro quarto ſent. diſt. decimatertia. quęſt. tertia. Alfonſus Caſtr. libro primo De iuſta hæretici. punitio. cap. decimoſeptimo.

De defenſoribus. Tit. XIIII.

1 DEFENSORES † quoq; hæreticorum non ſemper in eadem cauſa ſunt. quidam enim defendunt hęreticos & eorum errores: & hi quidẽ non ſolùm hæretici ſunt, ſed ipſis hęreticis deteriores. capi. qui aliorum, uegeſimaquartã quæſt. tertia. c. qui conſentit, undecima. q. 3.

2 Alij † defendunt hęreticos, ignorãtes eos hære-

hæreticos eſſe, atque hi puniri nõ debent ab Inquiſitoribus, niſi fortè officium eorum ſua defenſione impediant. cap. accuſatus. §. ulti. de hæret. libro ſexto.

3 Alij † defendunt hæreticos ipſos, & non eorum errores; ſed nihilominus ſuſpectiſsimi ſunt, nam hoc ipſo planè oſtendunt, ſibi non omnino diſplicere hoſtes Eccleſiæ. & amicus inimici alicuius, ſolet eſſe inimicus illius. iure igitur ab Inquiſitoribus puniendi ſunt. cap. excommunicamus. §. credentes. de hæreti. Brunus lib. 5. de hæreti. cap. 15.

4 Aduocatus, † qui ſciens defendit hæreticos, & notarius, qui conficit illis inſtrumen-
5 ta, infames ſunt, & punitione digni. Et † qui
hæreticos in ſua iuriſdictione defendit, excommunicandus eſt. quòd ſi pertinax fuerit, officijs, dignitatibus, & ſuis etiam bonis priuandus, & in exilium eſt mittendus, ut Hiſpanis & Siculis cõſtitutionibus ſancitum eſt. c. ſi aduerſus. de hæret. regia. l. ult. tit. uigeſimo ſexto parte ſeptima, conſti. Siciliæ ſecunda.

De fautoribus. Tit. XV.

1 FAVTORES † hęreticorum parum à defenſoribus diſtant: itaq; eodem iure utiq; cenſendi ſunt. de his uerò illud accipi poteſt, quod libro

ſecun-

ſecundo Paralipomenon cap. decimonono ſcribitur: Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum amicitia iungeris, idcirco iram Domiui mereris.
2 Fautores † autem ſunt, qui quolibet modo fauent hæreticis: id eſt, uerbis uel factis, conſilio, pecunia, uel alia re. Cardinalis Hiſpanus. 2. parte, De eccleſia, libro 4. c. 21.

3 Aliter † cenſentur fautores ij, qui magiſtratus gerunt, aliter homines priuati. nam ex omiſsione ſola magiſtratus cenſentur fautores, ſi hæreticos comprehendere noluerunt, cùm id facere poſſunt: quia non caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obuiare. priuati uerò ex omiſsione non tenentur, niſi uel ipſi officiales quoque ſint, uel iudicibus in hoc non paruerint. capitulo qui poteſt. uigeſimatertia quæſt. tertia. cap. negligere. ſecunda quæſt. ſeptima. Godofredus in l. quicunque, C. de hęreticis.

De receptatoribus. Tit. XVI.

1 OCCVLTATORES † hæreticorum iure pontificio eadē pœna coercentur, qua fautores: quia recipiūt hęreticos, atq; illis fauēt. ſed legibus

regijs

regiis ſeuerius puniūtur, & meritò: nám qui reum occultat, particeps criminis eſſe cenſetur. & ſicuti contra receptatores Plato lib. 12. de legibus inquit: Quem ciuitas ſibi hoſtem decreuerit, eundem ſibi quiſque hoſtem extimare debet. l. 1. & 2. ff. de recepta.

2 Multi Iuriſperiti aiunt, † receptatorem tanquàm hęreticum eſſe puniendum: ſed eorum opinio iure non probatur. nec receptorum omnium æqualis eſt culpa, rectè igitur Inquiſitorum arbitrio, ſecundum criminis qualitatem erit & pœnarum modus. Leuit. 24.

3 Qui † verò hęreticū recipit, ignorans eū hęreticū eſſe, aut ui coactus; quia culpa caret, puniendus non eſt. l. 1. C. de deſerto. & occultato. lib. 12. l. 3. ff. de incen. rui. & naufra. Bart. in l. 1. §. vlti. ff. de recepta.

4 Quidam † putant incumbere occultatori onus probandi ignorantiam: quorum opinio tunc vera eſt, cum fuerit cōtra eum pręſumptio, vt erit, ſi notum vulgò erat, illum hęreticum eſſe; vel ex amicitia, conſanguinitate, vel ex aliis circunſtantiis præſumatur occultatoris ſciētia. l. ſed & ſi pupillus. §. de quo palàm. ff. de inſtito. c. cum oporteat. de accu. l. ſi vicinis. C. de nuptil. Octauius. ff. vnde cognati.

5 Alioquin † præſumitur quiſque aliorum facta ignorare:& qui ſcientiam allegat,illam probare debet. atque eò magis in hæreſi, quæ occulta eſſe ſolet, aut momento proferri, & verba emiſſa citò volant, & ad paucorum au
6 res perueniunt. † & in dubio crimen præſumendum non eſt.l.verius.ff.de probat.l.merito.ff. pro ſocio.

7 Non ſunt † prorſus innocentes, qui cõſanguineos hæreticos,ſcientes occultant:nulla enim cognatio præferenda eſt religioni.c. legi.23.quæſtio.8.c.ſi infidelis.28.quæſtio.1. glo.in dicto.§.credentes.

8 Verumtamen † quia nihil humanum alienum à nobis eſſe debet: & quia lex ipſa inquit,nõ eſſe par eorum delictum, & illorum, qui nihil ad ſe pertinentes recipiunt: & quia credendi ſunt occultaſſe, non tanquam hæreticos,ſed vt conſanguineos: hæc eſt enim cauſa naturalis & honeſtior, multò quidem humanius cum illis agendum eſt; præſertim, ſi filius patrem,vxor maritum,aut frater occultauit fratrem. l. vltim. ff. de receptato. l. qui cum vno.§.vltimo. de re milita.l.tertia.ff. de tutelis.

1 ADVERSVS † Iudæos inquirere nequeunt vindices hæreticæ praui tatis: tum quia non eſt data illis iuriſdictio contra illos, tum etiam, quia de his, qui foris ſunt, nihil ad nos attinet iudicare. 1. Cor. 5. cap. multi. 2. q. 1. c. gaudeamus, de diuort.

2 Nec † audiendi quidam, quorum eſt Oldradus, exiſtimantes, Eccleſiæ iudices inquirere poſſe contra Iudæos, quando illi errant in vetus teſtamentum, aut Chriſtianum puerum circuncidunt, aut in iudaiſmum inducunt. ſed cùm hæretici non ſint, quid noſtra refert, verum errent contra leges Moyſis, cũ omnimodò foris ſint? aliorum verò criminũ punitio ad ſeculares iudices pertinet; excepto, ſi quid Inquiſitoribus eſt commiſſum cõſtitutione quadam Nicolai quarti, cuius exẽplum extat in directorio Inquiſitorum. Oldr. conſil. 36. Brunus lib. 4. de hæreti. cap. 2.

3 Quòd † ſi Iudæus Chriſtianam religionem profeſſus, vt canis ad vomitum, ad Iudaicam ſuperſtitionem redierit, ab Inquiſitoribus, vt alius quiuis apoſtata, vel hæreticus, puniendus eſt. c. contra Chriſtianos, de hæreti. lib. 6.

4 Eam † retributionem Iudæi ſolent impendere, quam mus in pera, ſerpens in gremio, & ignis in ſinu, ſuis conſueuerunt hoſpitibus exhibere: ſicut Innocentius tertius ſcri
5 pſit. Solent † enim Iudæi vſuris, & malis artibus ſpoliare Chriſtianos, & ciuitates inficere. Quamobrem à Regibus noſtris verè catholicis, iam olim Iudæi ab Hiſpania expulſi ſunt. cuius eiectionis eleganter meminit Ioannes Picus libro quinto aduerſus Aſtrologos cap. 12.

De Mahumettanis. Tit. XVIII.

1 QVAE de Iudæis dixi, eadem † ferè omnia de Mahumettanis, Mauris atque Turcis, accipienda ſunt. quòd ſi Chriſtianus aliquis ad iſtorum ſectam beſtialem tranſiſſe conuictus fuerit, vt apoſtata infidelis ſeuerisſimè puniendus eſt. c. contra Chriſtianos. de hæreti. lib. 6.

2 Tametſi † autem ex Mahumettanorum progenie innumerabiles ferè in Hiſpania extent, ſacroſancto tamen Inquiſitionis officio cum cæteris hæreticis, & apoſtatis quo-
3 tidie coercentur. Quo † nomine ab exteris etiam iure laudamur. &, vt alios prætereà, Hoſius ille doctrina, & pietate

 perce-

percelebris, libro tertio aduerſus prologomena Brentii: Nullum, inquit, regnum eſt noſtro hoc infelici ſeculo magis ab hęreſibus intactum, quàm ſit, vel hoc ſolo nomine feliciſsimum Hiſpaniarum regnum, cui propter hanc in fide catholica conſtantiam, & eius tuendę diligentiam, alias prętereà multas felicitates Deus largitur.

De Miniſtris Inquiſitorum. *Tit. XIX.*

1 HACTENVS † de reis, & criminibus, quorum cognitio ad Inquiſitores pertinet, multa curſim, breuiter perſtrinximus. cęterùm, quia ſoli iudices nihil peragere poſſunt, ſed multis egent miniſtris; idcirco de illis quoque paucula dixerimus. tum quia ſolis Hiſpaniarum Inquiſitoribus plures miniſtri dati ſunt, tum etiam, quia in catholicis noſtris inſtitutionibus plenius de his, aliiſque omnibus diſputauimus.

2 Scribę † ſiue ſecretarii ſunt in primis neceſſarii ad acta omnia ſcribēda, & ad has cauſas non laici modò, ſed & clerici & monachi ēt ſacris ordinibus initiati, eligi poſſunt. c. vt officium. §. ad conſcribendas. de hæret. lib. 6.

3 Executores † quoque ſiue apparitores omnino

nino ſunt neceſſarii, vt reos comprehendãt, & alia Inquiſitorum iuſſa exequantur. fruſtrà enim exercentur iudicia, niſi ad finem perducantur, vt Ariſtotiles inquit lib. 6. Politi. c. 8. c. 1. §. vlti. de ſtatu regula. lib. 6.

4 Aſſeſſoribus † præterea opus eſt, qui ſint viri probi, & periti. hi iurare debent, arcana omnia ſe celaturos; & ſi quid eorum reuelauerint, in ſentẽtiam excommunicationis incurrunt. c. vt commiſſi. §. aduocandi. c. vlt. de hæreti. lib. 6.

5 Sunt † & alii miniſtri Inquiſitorum in Hiſpania: videlicet, Iudex bonorum publicatorum, Cuſtos carceris, Ianitores, & Promotor fiſcalis. de quo mox dicturi ſumus. & hi cæteriq; omnes iurare debent, ſe fideliter officia geſturos, & alia ſeruaturos, quæ iure & inſtructionibus ſancti officii ſancita ſunt. clem. 1. §. porrò. de hæreti.

Si quis miniſtrum Inquiſitorum iniuria affecerit, percuſſerit, occiderit; puniri poteſt ab Inquiſitoribus. & ſi qualitas criminis id poſtulare videatur, ſeculari Iudici relinqui poteſt, ſeuera animaduerſione coercendus, quemadmodum Leo decimus cõſtituit, & eo iure vtimur. Albertinus lib. de ſecret. numero 64.

De Promotore fiſcali. *Tit. XX.*

1 CVM † omnes, quæ ſua ſunt, quærant, & vix priuatim ſibi quiſq; ſufficiat, neceſſe eſt, vt reipublicæ cura nominatim aliquibus committatur: & eò magis in fidei negotiis id pernecesſarium eſt: quia maius periculum verſatur in eis, & non ſunt quibuſlibet permittenda.

2 Itaque, vt † iudicium ex tribus conſtet, iudice, accuſatore, & reo: promotore fiſcali opus eſt, viro catholicæ fidei zelatore, iuriſperito, & qui virtute valeat irrumpere impietates. is reos ad iudices deferre, & eos accuſare debet, & fidei cauſas diligenter peragere. c. forum, de verb. ſignifi.

De Principibus, & rerum Dominis. *Tit. XXI.*

1 QVAMVIS † Inquiſitores iuriſdictionem habeant, & miniſtros, in prouinciis tamē principum laicorum, officium ſuū facere nequeūt, niſi etiam principes auxiliētur eis. Quamobrem admonendi ſunt principes ſeculares, vt in hoc auxilium præſtent: nam plurimùm ſua intereſt; nō ſolùm pro temporalibus, ſed

multò

multò magis pro rebus æternis.

2 Hæretici † quidem rempublicam lædere vehementer ſolét, & principes, qui eos hæreticos eſſe patiuntur, cogitare debent, Deo ſe reddituros rationem. nã ſiue augeatur pax & diſciplina Eccleſiæ per fideles principes, ſiue ſoluatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum poteſtati ſuam permiſit Eccleſiam, vt Iſidorus inquit lib. 3. de ſummo bono. c. 53. c. principes. 23. quæſt. 5.

Leo Magnus ad Leonem Auguſtũ, ita ſcri
3 bit: Debes † incuntanter aduertere, regiam poteſtatem tibi, non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatam, vt auſus nefarios comprimendo, & quæ bene ſunt ſtatuta defendas, & veram pacem his, quę ſunt turbata, reſtituas. hæc ille epiſtola. 75.

4 Quòd † ſi principes auxiliari noluerint Inquiſitoribus, excommunicandi ſunt, & honore priuandi, & poſt annũ pertinaciæ ſummus Pontifex debet ſibi ſubiectos ſoluere ab eorũ iuriſdictione, & illorũ prouincias permittere catholicis occupandas. quæ omnia vtinam tam facilè ad effectum perducerentur, quàm iuſtè conſtituta ſunt. c. ad abolendam. §. pen. c. excommunicamus. §. moneantur. de hęreti.

5 Præterea † prohibitum eſt, ne domini temporales impediant officium Sanctæ Inquiſitionis, nec de hæretica prauitate cognoſcant. ſi ſecus fecerint, ut in ſententiam excommunicationis incurrant: quòd ſi per annum in contumacia perſtiterint, ut tanquam hæretici conſummati damnentur. cap. ut officium. §. ulti. cap. ut inquiſitiones, in prin. & §. prohibemus, de hæreti. libro ſexto.

Atque hæc quidem omnia non ſolùm confirmata ſunt legibus regijs, ſed maioribus
6 etiam pœnis ſancita. † Quin etiam nono ab hinc anno, Valdoliti coram omni Hiſpania Dominus meus Rex Philippus, re tecto capite, magna cum religione ac reuerentia in manibus Ferdinandi Valdeſij Archiepiſcopi Hiſpalenſis, generalis Inquiſitoris Hiſpaniæ iurauit, ſe non permiſſurum hæreticos in ſuis regnis uiuere, atque fauorem ad eorum punitionem Inquiſitoribus præſtaturum, ſecundum formulam iuriſiurandi; quam ego paulò ante confeceram.

7 Extat † canon tertius Concilij ſexti Toletani, cuius eſt ſententia: Sanctum Concilium ſimul & cum conſenſu Chriſtianiſsimi principis, ſuorumque optimatum, illuſtriumque uirorum, hanc Deo placituram ſenten-

tiam promulgauit; Si quis ſuccedentium temporum regni ſortitus fuerit apicem, non ante conſcendat regiam ſedem, quàm inter reliqua cõditionum ſacramenta pollicitus fuerit, nullum non catholicum permittere in ſuo regno degere. Si uerò poſt quàm ad regni gubernacula acceſſerit, ipſe temerator huius extiterit promiſsi, ſit anathema maranatha in conſpectu ſempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni, ſimiliter & omnes, qui cum eo conſenſerint.

8 Quod † iuſiurandum religioſiſsimi principes, non ſolùm inuiolatum ſeruarunt, ſed multa præterea præclara pietatis exempla in dies edere nunquam deſinunt. ut meritò, etiam nunc renouare poſsim, quod iam olim Claudianus cecinit:

„ *Quid dignum memorare tuis Hiſpania terris.*
„ *Vox humana ualet? primò lauat æquore ſolem*
„ *India: tu feſſos exacta luce iugales*
„ *Proluis: inq; tuo reſpirant ſydera fluctu.*
„ *Diues equis, frugum facilis, precioſa metallis,*
„ *Principibus fæcunda pijs.*

Sed eo unde digreſsi ſumus reuertamur.
9 † ſi fortè principes in hæreſim lapſi fuerint (quod malum utinam nunquam eueniſſet)

protinus uaſalli, & ſubiecti ab eorum domi-nio & iuriſdictione liberantur. & à regno quidem ſunt expellendi; ne illis regnantibus ruinæ ſubditorum fiant. itaque meritò Scythæ regem ſuum Scylem occiderunt, propter externos ritus: quia ſacris externis initiatus erat: ſicuti Herodotus in Melopomene autor eſt. cap. ulti. de hereti.

De Inquiſitionis ordine.
Tit. XXII.

1 VBI † uindices hæreticę prauitatis & iuriſdictionem & miniſtros, & auxilium atque fauorem habuerint: in primis literas ſuæ iuriſdictionis oſtendere debent iudicibus Eccleſiaſticis & ſecularibus, ut omnibus conſtet, eos iudices legitimos eſſe. cap. cum in iure. de offi. delega. l. 1. C. de manda. princip.

2 Deinde † uoce preconia conuocare debent clerum & populum, ut certo die feſto conueniant in maiorem Eccleſiam, ubi concio habenda eſt: in qua declaratur iuriſdictio Inquiſitorum, & quam ob rem miſsi fuerint, & utilitas ac neceſsitas ſacro ſancti huius officij. & concione peracta, iura-

re debent omnes, præcipuè iudices ſecula- res, quod auxilium & fauorem præſtabant Sanctæ Inquiſitioni: quemadmodum Hiſpanis inſtitutionibus plenius continetur. cap. ut commiſsi. §. conuocandi. de hæreti. lib. ſexto. cap. excommunicamus. §. moneantur. eodem titulo.

3 Ad hæc, † ut Inquiſitores officium ſuum faciant, inquirere debeant in hæreticos & cæteros impios. quod interdum generaliter, nonnunquam ſpecialiter facere debent. Generaliter autem inquirunt propoſitis edictis, quibus moneant & præcipiant, ut quicumque ſciuerit, uel audierit, aliquos hæreticos eſſe, aut quidpiam dictum eſſe, uel factum contra legem Euangelicam, uel fidem catholicam; id ſecretò Inquiſitoribus indicet, excommunicationis pœna in occultatores impoſita.

4 Hæc autem inquiſitio generalis per totam prouinciam fieri debet, nec ad eam opus eſt, ut antecedat infamia; quia fit iudicis officio ad publicam utilitatem.

5 Et † Inquiſitores compellere poſſunt quoſcumque, ut coram eis de his criminibus teſtimonium perhibeant. cap. excommunicamus. §. adijcimus. & §. ultimo. de hæreti.

Alia

6 . Alia † verò ſpecialis inquiſitio contra certas perſonas fieri non debet, niſi præcedente infamia, quę vicem accuſatoris ſuppleat; alioqui non leuis irrogaretur iniuria homini nō infamato, ſi contra eum ſpecialiter inquireretur. c. qualiter. de accuſat.

7 Hoc † tamen locum non habet, cùm extant indicia, & præſumptiones vrgentes contra quempiam de hæreſi ſuſpectum, quo caſu nulla ei fit iniuria, ſi ſecretò de indiciis illis & ſuſpitionibus cautè inquiratur. c. excommunicamus. §. adiicimus. de hæreti. & ibi omnes interpretes. c. vt officium, in prin. eod. tit. lib. 6. & illic Domini. & Philip. Fran.

8 Sed † propter famoſos libellos occultè miſſos, vel proiectos, non debent iudices in quenquam inquirere, ne detur improbis anſa quoſcunque voluerint infamandi. id quod Innocentius tertius rectè prohibuit, & legibus ciuilibus vetitum eſt. quin etiam Traianus Plinio reſcripſit: ſine auctore propoſiti libelli nullo crimine locum habere debent: nā & peſſimi exempli, nec noſtri ſeculi eſt. c. inquiſitionis. §. tertii. de accuſa. c. teſtes. 3. quæſtio. 9. l. 3. cum ſequen. de famo. libellis. C. Theodo.

De

De denuntiatione. *Tit.* XXIII.

1 OMNES † catholici tenentur indicare iudicibus hęreticos, etiam occultos; quia hæreſis pernicioſa eſt vniuerſę Reipublicę, atque omniũ plurimùm intereſt religionem eſſe inuiolatam. idq; legibus diuinis iam olim ſancitum fuit. Deut. 13. & 17.

2 Vnde fortaſſe † Plato eam legem accepit, quam libro 10. de legibus in hæc verba ſcripſit: Si quis verbis aut factis impius fuerit, is qui adeſt, Deos defendat, & ad magiſtratus referat. Qui verò primi ex magiſtratibus audiuerint, ad iudicium ad hæc iudicanda deſignatum perducant ſecundum leges. Si verò magiſtratus qui audiuit, hæc non facit, ipſe impietatis reus ſit, ſi quis legum iniuriam vlciſci volet.

3 Quòd † ſi hæreticos accuſare tenemur, vt ſuo loco diſſero, multò magis obligati ſumus eos iudicibus indicare. Leo ille magnus ſermone 4. de collectis, inquit: Manichæos vbicunque latentes veſtris presbyteris publicate: magna eſt enim pietas prodere latebras impiorum, & ipſum in eis, cui ſeruiunt diabolum debellare.

4 Et † idem diuus ſermone 4. de ieiunio decimi

decimi menſis: Illud quoq; dilectiſsimi obſecrans moneo, vt ſi cui veſtrum innotuerit, vbi habitent hęretici, vbi doceant, quos frequentēt, & in quorū ſocietate requieſcāt, noſtrę ſollicitudini fideliter indicetis: quia parū prodeſt vnicuique, quod protegente Spiritu ſancto ab iſtis ipſe non capitur, ſi cùm alios capi intelligit, non mouetur. contra communes hoſtes pro ſalute communi vna communis debet eſſe vigilantia: ne de alicuius membri vulnere, etiam alia poſsint membra corrumpi. & qui tales non prodendos putant, in iudicio CHRISTI inueniantur rei de ſilentio, etiam ſi non contaminētur aſſenſu.

5 Ergo † hæretici occulti prodendi ſunt Inquiſitoribus, nulla quin etiam fraterna correctione antecedente. nec enim tam directò in nos peccat hęreticus, quàm in Deum & ſanctam Eccleſiam: nec tam frater catholicorum, quàm hoſtis pernicioſiſsimus eſt. poſtremò, lege charitatis pręferenda eſt vera religio, famę ac vitę impiorum: vterque Thomas ſecunda ſecundę quęſtio. trigeſimatertia. & quęſtio. 70.

6 Nemo † autem putet, ſua correctione protinus hereticos poſſe conuerti: peruerſi etenim difficile corriguntur, & hęretici ſe

eſſe

eſſe correctos facilè fingunt. & toties decaperunt corripientes, vt meritò Hiſpani doctiſsimi confirment, prętermiſſa correctione fraterna hęreticos eſſe confeſtim Inquiſitoribus indicandos. Bernardinus Areualus libro de fraterna correctione, concluſione 6. propoſitione. 6. Albertinus lib. de ſecret. numero octuageſimoſecundo. Alfonſus à Caſtro libro ſecundo, de iuſta hęreti. punit. capitulo vigeſimoquinto, Sotus libro de ratione tegendi ſecretum, membr. ſecunda quęſt.4. Canus lib. 12. de locis Theologicis cap.9.

7 Index, † quem denunciatorem vocant, aliis teſtibus annumerandus eſt: quia priuatim nihil intereſt eius, hęreticum prodere, niſi publicè, vt vnus è populo Chriſtiano: quo caſu integrum eſt indicis teſtimonium. Abbas & Feli. in c. in omni. de teſti. Alberti. lib. de ſecret. nu. 177.

De propoſitionum qualitate.
Tit. XXIIII.

1 PER † inquiſitionem ſiue denunciationem receptis teſtimoniis, ſi de qualitate propoſitionũ ambigatur, Theologis committẽdum eſt, vt ſiciat in ea ſcien-

ſim, quæ prima fronte preſefert hæreſim manifeſtam; vel ex qua,& quibuſdam veris,quæ nulla tergiuerſatione negari poſſunt, ſequitur hæreſis manifeſta. illa verò ſapit hæreſim, quæ prima uerborum ſignificatione, & prima facie ſenſum habet hæreticum,quamuis piè intellecta poſsit habere ſenſum catholicum.Gerſon in declaratione veritatum credendarum.Echius lib. 1.de primatu Petri.ca. 6.Albertinus lib.de agnoſcen.aſſertio.quæſtio.6.Alfonſus libr. 1. de iuſta hæreti. punit. capitu.3.

5 Quid † erronea propoſitio ſit, & quomodo ab hæretica differat,Theologi certāt, & adhuc ſub iudice lis eſt. eorum varias opiniones alibi retuli.Erronea quidem propoſitio minus ſignificare videtur,quàm hęretica, itaque ea fortè eſt, quę continet errorem cōtra veritatem aliquam, nondum planè ab Eccleſia definitam,vel obſcuram,& non omnibus manifeſtam.

6 Propoſitio † malè ſonas, vel pias aures offendens, ea eſt, quę licèt nullum errorem fidei contrarium manifeſtè contineat, habet tamen neſcio quid abſonum atq; hęreſi affine,quod piis auribus malè ſonat.

7 Propoſitio † temeraria eſt,quę nulla graui authoritate aut iuſta ratione fulcita, temerè

merè contra modeſtiam eccleſiaſticam aliquid aſſerit.

8 Propoſitio † ſcandaloſa eſt, quæ occaſionem ruinæ, & ſcandalum generat.

9 Propoſitio † ſchiſmatica eſt, quę diuiſionem ab Eccleſia inducit.

10 Propoſitio † ſeditioſa eſt, quæ cauſam ſeditionis in Eccleſia præbet.

11 Propoſitio † blaſphema eſt, quæ Deo vel ſanctis eius iniuriam irrogat.

12 Propoſitio † fauens hęreticis eſt, quę perſonis, aut erroribus hęreticorũ quoquo- 4
modo fauere videtur.

13 Propoſitio † iniurioſa eſt, quę alicui fidelium ſtatui, vel perſonę, vel dignitati eccleſiaſticę iniuriam facit.

14 Nihil † autem prohibet, eandem propo-
ſitionem varias ſimul habere qualitates: quia 5
non eiuſmodi ſunt, vt ſe inuicem expellant; & concurrere nequeant.

De comprehendendis reis. Tit. XXV.

1 VBI † ex teſtimoniis, & propoſitionũ qualitate, viſum fuerit Pro-
motori fiſcali aliquos eſſe reos hę- 6
reſis, petere debet ab Inquiſitoribus, vt iubeant eos comprehendi, vt carcere

clauſi

clauſi puniri queant. Inquiſitores autem cum conſultoribus, excuſsis informationibus ſiue ſummariis probationibus, deliberare debẽt.
2 Quòd † ſi comperierint, pluſquã dimidiis, ſiue pluſquam ſemiplenis probationibus reos urgeri & premi, tunc decernere debent, & in acta referre, ut requirantur, & mittantur in carcerem. qua in re opus eſt magna pruden-
3 tia, † quia ſola captura pro crimine hæreſis uehementer infamat. l. 1. §. diligens. ff. de ſer. fugi. l. 1. de requi. reis. Gonſal. de hæret. q. 11.
4 Epiſcopus † ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo poteſt iubere, ut rei comprehendantur, & in carcerem coniiciantur, & ut uinciantur ut expedire uidebitur. clem. 1. de hæreti.
5 Presbyteri † non ſunt comprehendendi, niſi aduerſus eos duo uel tres teſtes dixerint teſtimonium: quia nec accuſatio contra illos eſt recipienda, niſi ſub duobus uel tribus teſtibus, ut Paulus Apoſtolus præcipit: & beatus Thomas ius illud ſingulare eſſe ait in honorem presbyterorum. 1. Timo. 5. & inibi Tho. c. accuſatio. 2. q. 7.
6 Goffredus, † Hoſtienſis, & Albericus putant, manifeſtum hæreticum à quocunque catholico comprehendi poſſe: quia hoſtis cõis eſt. ſed ea opinio periculoſa eſt; quia hære-

ticus ille ſe defendere poteſt. niſi fortè bellumfuerit indictum contra tales hęreticos, vel copia iudicis deſit,& hęreticus ſit fugitiuus.l.non eſt ſingulis.de regu.iuris.l.ait prętor.§.ſi debitorem.quę in frau.credito.

7 Cum † reus comprehenditur,eodem die fieri debet ſequeſtratio bonorum illius, ne abſcõdantur vel ſurripiantur;&, vt ex eis reo alimenta pręſtentur. & quę ſeruari non poſſunt ,vendenda publicè ſunt. Alia multa ad rem pertinentia in catholicis inſtitutionibus retuli. l. ſi quis intra.C.de bon. damna.l. Ariſto.l.igitur.l.ait prętor.§.vltim.ff. de iure deliberan.

De cuſtodia reorum. *Tit.* *XXVI.*

1 AD continendos † reos carcer neceſſarius eſt,vbi comprehenſi propter hęreſim ita cuſtodiendi ſunt, ut nemo cũ eis colloqui poſsit: quod experiẽtia compertum eſt,eſſe commodiſsimum. Et Plato ille diuinus ante multa ſecula id expedire pręſenſit. nam libro decimo de legibus inquit: Impii ſecretis carceribus mediterraneis coerceantur, & nullus cum ipſis colloquatur,pręter aliquos viros,qui admonentes ad ſalutem animę colloquantur, cibum au-

tem

tem illis à iudicibus pręfinitum ſerui afferãt.

2 Duo † ſunt eligendi cuiuſcunque carceris hęreticorum cuſtodes, prouidi, induſtrii, & & fideles. vnus ab Epiſcopo, alter ab Inquiſitore. & quilibet eorum poteſt habere alium miniſtrum bonum & fidum. & in quolibet conclaui duę ſint claues diuerſę, quarum alter vnam, alter habeat aliam. clem. 1. §. ſanè. de hęreti.

3 Hi verò † antequam officium ſuum faciant, iurabunt coram Epiſcopo & Inquiſitore, quòd in cuſtodia reorum omnem diligentiam & ſollicitudinem, quam poterunt, fideliter adhibebunt, & quòd alicui uincto nihil vnus in ſecreto loquetur, quin hoc audiat alter cuſtos. & quòd alimenta ipſis fideliter & integrè prębebunt. iddem iuramẽtum miniſtri cuſtodum pręſtabunt. clemen. 1. §. porrò. de hęreti.

4 Inquiſitores † viſitare debent uinctos bis ſingulis menſibus, vt in inſtitutionibus continetur. lex verò ciuilis pręcipiebat, vt octauo quoque die productos reos e cuſtodia iudices viderent, & interrogarent, an eis humanitas per corruptos carceris cuſtodes negaretur. l. 7. tit. 3. lib. 9. C. Theodoſ.

5 Quamuis † autem opinio multorum ſit, quòd è carcere fugiẽs videatur crimẽ fateri.

ea tamen iure non probatur. itaque pro perſonarum & fugæ qualitate conſtituenda pœna eſt. ſolemus viliores pro effractione carceris flagellis cedere: nobiliores verò diligentius cuſtoditos punire ſeuerius. quòd ſi comprehendi nequeant, procedendum cõtra eos eſt, vt aduerſus contumaces & impœnitentes. l. 1. ff. de effractori. l. in eos. de custod. reo. Igneus in l. 3. §. ſubuenitur. ad Syllania.

De interrogationibus. Tit. XXVII.

1 POSTEAQVAM † rei fuerint in carcerem cõiecti, poſt biduum, vel triduum examinandi ſunt ab Inquiſitoribus; qui multa debent ab eis quærere, de parentibus, de educatione, de locis, in quibus commorati ſunt, de officiis, de præceptoribus, deq; aliis omnibus, quæ quoquomodo ad rem facere poſſe uideantur.

2 Sed † multa ſimul interroganda non ſunt, ne reus cum ſycophanta plautino rectè dicere poſsit. Multa ſimul rogitas; neſcio quid expediam potiſsimùm. ſin unũ, quidquid ſingillatim & placidè percuntabere; & meũ nomen, & mea facta, & itinera, ego faxo, ſcias. in trinummo.

3 Deinde † quæretur ab eis, nunquid ſciant,

vel

uel ſuſpicentur, quam ob cauſam cõprehenſi fuerint. & ſi quid fortè falſum, aut ſibi diſſonans, vel parum veriſimile dixerint, id illis prudenter obiiciendum eſt. omnia autẽ interrogata, reſponſa, dictaq; iudicum, atque reorum à notariis præſcribenda ſunt.

4 Neque † in initio duntaxat actorum, ſed in tota etiam cauſa, vbicunq; expedire videbitur, multis prudentibus interrogationibus Inquiſitores vtentur. Et, vt inquit beatus Auguſtinus, Diligens inquiſitor, & ſubtilis inueſtigator, ſapienter & quaſi aſtutè interroget à peccatore, quod forſitã ignorat, uel uerecundia velit occultare: & varietates criminũ nõ dubitet inueſtigare, & locum, & tempus, & cætera. c. 1. de pœn. di. 6. l. vbicũq;. ff. de in terro. act. c. vlt. 30. q. 5. c. iudicet. 3. q. 7.

De monitionibus. Tit. XXVIII.

1 ADMONENDI † ſunt ab Inquiſitoribus rei, vt ſi quid ſenſerint, dixerint, cõmiſerintve impium contra fidẽ catholicã, & legem Euangelicam, id ſimpliciter, planè, ac verè fateantur. caueantque ne contra ſeipſos, aut contra quempiam falſum pro teſtimonio dicant. quod ſi iuſtè, ſicuti tenentur, fecerint, benignè

cum eis agetur; alioqui audietur promotor fiſcalis, & fiet iuſtitia.

2 Hæc † autem admonitiones fieri debet blandè, beneuolè, & cum caritate, non aſpe rè uel cum terrore, ne rei metu iudiciũ men dacia proferant.

3 Intra † decem primos dies à captura reo rum, tres monitiones faciendę ſunt, eodem tenore trinis diebus, ſolent & alię monitio nes fieri ante publicationem teſtimoniorũ, & ante ſententiam quęſtionis habendæ, & vbi iudicibus expedire uidetur: ſed tres illæ in primis neceſſariæ ſunt. c. conuenientibus. prima. quæſt. 7. actione 3. Concilii Chalce donenſis.

De confeßis. Tit. XXIX.

CVM uel interrogationibus, uel mo nitionibus reus planè cõfitetur; per

1 acta eius cauſa eſt. † nam, vt Iulius Paulus inquit: Confeſſus pro iudicato eſt: quia quodammodo ſua ſententia damnatur. Vnde illud Euangelij confeſsis reis dici pote rit: Ex ore tuo te iudico. Lucę 19. l. 1. & l. 3. ff. de confeſsis.

2 Cęterùm, † non omnis confeſsio plenè prodeſt, uel nocet: nam confeſsio generalis

& incerta, efficax non eſt ad integram probationem: vrgeri tamen reus debet, vt certum confiteatur. l. certum.ff.de confeſ.

3 Nec † ſtandum eſt confeſsionibus, quibus natura repugnat; nec eis quę veriſimiles non ſint. l. confeſsionibus. l. ſi is. §. vlt.ff.de interrogat. act. cap. quia veriſimile, de pręſumptio.

4 Et quia † nonnunquam rei confeſsiones reuocare ſolent; videndum eſt, an id illis facere liceat? Et quidem regula iuris hoc uetat: nimis enim indignum eſt; vt quod ſua quiſque voce faſſus eſt; id reuocet, ac ſibi ipſi aduerſetur: & eò magis, quòd prima confeſsio ſolet eſſe iurata, l. generali. C. de non nume. pecu. l. 1. C. de confeſ.

5 Excipiuntur † tamen ſpecies quędam, in quibus confeſsio reuocari poteſt. nam minor viginti quinque annis, reſtitutione in integrum petita, ſi lęſus fuerit iniuſta confeſsione, eam reuocare poterit. l. certum. §. ulti. ff. de confeſſ.

6 Deinde † qui per errorem aliquid confeſſus fuerit, errore poſito, id reuocare poterit, non enim fatetur qui errat, vt inquit Vlpianus, & qui probabili errore deceptus eſt, poſtea plenius inſtructus, retractare poteſt confeſsionem. l. non fatetur, ff. de con-

ſeſſ.l. de ętate. §. ulti.de interroga.act.c.ulti. de confeſſ. l. vnde Neratius .§. ulti. ff. ad .l. Aquil.l.1 .§. ſi quis ultro. de quęſtio.

7 Quęri ſolet, † an is qui confitetur facta, ſed negat prauam intentionem, audiendus ſit? Et quidem in malis dictis & factis, pręſumitur malus animus. & nemo credendus eſt dixiſſe, quod prius non mente agitauerit: & cùm in verbis non eſt ambiguitas, non admittitur voluntatis quęſtio.l. ſi non conuitij. C. de iniurijs.l. Labeo.ff. de ſupelec. lega.l. ille aut ille. de legat. 3.

8 Itaque ſi † quiſpiam ad ritus Iudęorum, uel Mahumetanorum, uel hęreticorum tranſierit, ſi impias propoſitiones defenderit, aut ſi quid tale admiſſerit, puniendus eſt, vt hęreticus; quamuis recta intentione ſe id feciſſe iurauerit. c. contra Chriſtianos. de hęreti. lib.6. c.1. de pręſumpti.

9 Sed quamuis hęc ita ſint, † & intentio eius, qui pręſumptionibus vrgetur, iureiurando probari non queat; nonnunquam tamen probare aliqua veriſimilia reus poterit, quibus ita confeſsionem criminis moderetur, vt crimen excludat. c. vidua. de regulari. Bart. in.l. inter omnes .§. rectè. de furtis. & in.l. Aurelius .§. idem quęſijt. de libera. lega.

Quòd

10 Quòd † ſi res dubia ſit, ad iuris remedia deueniendum eſt: & plerumque rei torqueri ſolent, vt intentionem ſuam proferant: id quod nonnulli etiam tradiderunt: Lanfran. in cap. quoniam contrà, de probatio. parte, ſeu titulo Confeſsiones. & Boſsius tractatu criminum, tit. de confeſſ.

11 Qui uerò † poſt actam penitentiam publicam, reuocare voluerit ſuas confeſsiones, uel dixerit ſe iniuiſtè damnatum, puniri debet vt impenitens, vel certè tanquam temerarius. argu.l.famoſi.ff.ad leg. Iuli.maieſta.l. ſi duo patroni,§.vlti. de iureiuran. Calder. conſil. 2. de hereti.

12 In crimine † heresis, rei de ſe confeſsi, debent de participibus interrogari. nam, ſi in alijs criminibus, non ita reipublicę pernitioſis, id facere licet, multò magis licebit in heresi. quod quidem à pluribus traditum, uſu frequenti receptum eſt. Bal. conſi. 95. lib. 5. Driod. lib. 1. de libertate Chriſtiana. Soto de ratione tegendi ſecretum, membr. 2. queſti. ſexta.

13 Quin etiam † rei non interrogati, ſocios criminum indicare tenentur: alioqui non bona videri poterit eorum confeſsio. diuus quidem Hieronymus in cap. Iob. 15. inquit: Sapientes illi in Chriſto ſunt, qui ſatiſfactio-

factione penitentię peccata ſua, uel errores hęreſeos, conuertendo ſe ad Deum fideliter confitentur, & autores uel criminũ ſuorum, vel dogmatum manifeſtant. Et beatus Auguſtinus in ea epiſtola, quę eſt ad Deuterium 74. hęretico petenti penitentię locum, tunc credatur, ſi & alios, quos illic nouit eſſe, manifeſtauerit nobis.

14 Huc accedit † memorabile illud exemplum, quod Proſper Aquitanicus in chronico, his ipſis verbis retulit: Maximo ſecundo & Paterno conſulibus, plurimos Manicheos intra vrbem latere, diligentia Papę Leonis innotuit: qui eos de ſecretis ſuis erutos, & oculis totius Eccleſię publicatos, omnes dogmatis ſui turpitudines, & damnare fecit, & prodere, incenſis eorũ codicibus quorũ magnę moles fuerant interceptę. quę cura viro ſancto, diuinitus (vt apparet) inſpirata, non ſolùm Romanę vrbi, ſed etiam vniuerſo orbi plurimùm profuit. ſi quidem confeſsionibus in vrbe captorũ, qui doctores eorũ, qui Epiſcopi, quive presbyteri, in quibus prouinciis, vel ciuitatibus degerent, patefactum eſt. multique orientalium partium ſacerdotes, induſtriam apoſtolici rectoris imitati ſunt.

De per-

De pertinacibus. Tit. XXX.

QVIA non deſunt hæretici pertinaces, qui nullis monitionibus reſipiſcere volunt: quinetiam, quia pertinacia eſt hæreſis complementum, non erit alienum hoc loco, de pertinacia differere.

1 † Quæ quidem nihil eſt aliud, quàm obſtinatio, aut peruicacia, qua quis in eo perſiſtit, quod tenere non debet. vnde pertinax dicitur, qui in errore perſiſtit, quem dimittere tenetur, vt Iſidorus docet lib. 10. ethymolo.

2 Cæterùm † pertinacia, quæ cõſummatũ facit hæreticum, non eſt obſtinatio ſola, vt quidam exiſtimauit, ſed quilibet etiam verus conſenſus contrarius catholicæ veritati cognitæ, pertinacem hæreticum facit. hæreſis enim conſummatur errore intellectus cum conſenſu voluntatis. alioqui nemo hęreticus cenſeri poſſet, qui admonitus, diceret, ſe ab hæreſi recedere velle, quamuis conſtaret, eũ longo tempore in hæreſi perſtitiſſe.

Vera ergo ſententia, magno Theologorum cõſenſu recepta, ea eſt, quam ante dixi.

3 cujus ratio reddi poteſt: † quia ſacra ſcriptura, & eccleſiaſtica diffinitio (quibus fides catholica continetur) plus operatur & poteſt, quàm ſexcentæ iudicis monitiones, & quàm

omnes

omnes prohibitiones iuris humani. ſed qui legibus vetãtibus, & iudicum admonitionibus contradicit, pertinax eſt; ergo multò magis qui impudenter, & impiè tenet contrarium eius, quod ſcit ſacris literis, aut Eccleſiæ doctrina contineri. Gerſon alphabeto 14. ad finem. Caieta. & Victoria in 2.2.q.11. Dried. lib. 1. de libertate Chriſtiana. Alfonſus Caſtr. lib. 1. de iuſta hæret. punit. c. 9. Canus lib. 12. de locis Theologicis, cap. 9.

4 Eorum † quoque pertinacia conſummata eſſe præſumitur, qui errorem aliquem credunt, cuius oppoſitam veritatem explicata fide credere tenẽtur, vel ex publica obſeruatione, vel ex communi doctrina Eccleſiæ, vel ex officio, aut ſtatu ſuo, vel ſufficiente informatione, vel ex naturali iudicio rationis, vt rectè tradit Gerſon loco paulò ante citato. conferto. c. turbatur. 1. q. 4. & l. latæ culpæ. ff. de verb. ſignifi.

5 Sed † & is, qui tenet errorem, cuius contrariam veritatem prius docuerat, hoc ipſo pertinax eſt, quamuis in eo erret, quod explicitè ſcire non tenebatur: quia ſatis conſtat eum ſcientẽ errare. Gerſon tractatu de duodecim conſiderationibus, & ſignis quibus ſolet aliquis de pertinacia conuinci. Turrecremata lib. 4. de eccleſia, parte 2. c. 16.

Ad hæc

6 Adhæc, † præſumitur hæreticus pertinax, qui diu perſiſtit in errore, cuius contrarium explicata fide ſcire non tenebatur: quia culpa ſua perſiſtit in eo, quod dimittere debet. cùm teneatur conſulere peritiores. Turrecremata eodem cap. 16. Ant. in ſumma parte 2. tit. 12. c. 5. Lupus allegat. de hæreſi. §. 10. Syluester verbo hæreſis. 1. q. 2.

7 Deinde, † qui errat probabili ignorantia, & legitimè admonitus, adhuc in errore perſiſtit, is deinceps hæreticus pertinax eſt. c. qui in eccleſia. c. quid autem. 24. q. 3.

8 Eſt autem † legitima monitio, quæcunque probabiliter poteſt errantem ab errore reuocare: nec. n. pertinax eſſe debet, ſed bona fide acquieſcere ueritati. Gerſon tractatu de proteſtatione, cōſideratione 10. Victoria ſuper Tho. 2. 2. q. 11. arti. 2. Alfonſus Caſtr. lib. 1. de iuſta hæreti. punit. cap. 10.

9 Eſt quoq; † cōis ſententia, legitimam eſſe admonitionem, quæ ab Inquiſitore fiat: niſi fortè propoſitio foret ambigua, & reus vir doctus, & Inquiſitor nō admodùm eruditus. tunc. n. nō ſtatim pertinax eſſet, qui ſine obſtinatione ſententiam doctiorum expeteret. Bar. in l. 3. §. tutores. ff. de ſuſpe. tuto. Anania & Feli. in rub. de hæreti. Alfonſus eodem ca. 10. Adrianus quodlibet. 2.

De per-

De pertinace inſanabili. Tit. XXXI.

1 DE pertinacibus, † qui negant, ſe fuiſſe hæreticos, ſpes eſt, vt ſaltem poſt publicata teſtimonia confiteantur errores: quamobrem eorum cauſæ via ordinaria diſcutiendæ ſunt. Quid tamẽ cum illis agas, qui ſubuerſi ſunt, qui ſpretis admonitionibus, in affirmandis erroribus ſunt peruicaces? Veritas quidem apud Ioannem inquit: Qui non credit, iam iudicatus eſt. vbi Theophylactus addit: quoniam ipſa incredulitas condemnatio eſt: eſſe enim extra lucem, per ſe maximum ſupplicium eſt, nec eget alio iudicio, nec alia noua condemnatione. Ioan. 3.

2 Paulus † quoque Apoſtolus in epiſtola ad Titum cap. 3. ſuo ipſius iudicio condemnatum dicit hæreticum: quia cum reliqui facinoroſi per ſententiam iudicum nonnunquã ab eccleſia propellantur, ſoli hæretici in ſemetipſos ferunt ſententiam, ſuo arbitrio de eccleſia recedentes: quæ receſsio propriæ cõſcientiæ damnatio eſſe videtur. quin etiam ab eccleſia recedere maxima condemnatio eſt, vt illic diuus Hieronymus & Anſelmus, ſiue Herueus tradunt, & id ipſum beatus Maximus retulit homilia. 2. de Domino accuſato, &

to & damnato.

3 Supereſt igitur, † ſi poſt monitiones, poſt doctorum hominum diſputationes, adhuc in corrigibiles hæretici, atque adeò inſanabiles ſint, vt curiæ ſeculari relinquãtur animaduerſione debita puniendi. Nec mirari quiſpiam debet, ſi fortè illorum aliquis lætus trahatur ad mortem: nec enim talium eſt alacritas vera, ſed inſania & furor, nec patientia, ſed immanitas. plurimùm intereſt inter barbaricã immanitatem, & Martyrum modeſtiſsimam conſtantiam. ſunt qui certis artibus corpus ſtupefaciunt, ne ſentiãt cruciatus: ſunt & affectus impotentes, qui ſenſum adimunt animo; ità, vt vel mortem impauidi perferant. ſed placidum illud ac manſuetum, illud humiliter ſublime, & ſublimiter humile, non videmus niſi in CHRISTI Martyribus. non intuentur trucibus oculis carnificem, non minitantur tyranno: magis dolent de illorum cæcitate, quàm de ſuis afflictionibus. hæc beatus Cyprianus libro de duplici martyrio, & alia in eandem ſententiam.

4 Diuus † quoque Bernardus ſuper cantica ſermone 66. inquit: Probatũ eſt, mori magis volunt, quã conuerti. mirabantur aliqui, quod non modo patienter, ſed vt læti (vt videbatur) ducerentur ad mortem. ſed nõ in-

de mirandum, ſi aduertatur quanta ſit poteſtas diaboli, nō modò in corpora hominum, ſed etiam in corda, quæ ſemel permiſſus poſſederit. Non ne plus eſt, hominē ſibimet iniicere manus, quàm id libenter ab alio ſuſtineri? hoc autem potuiſſe diabolum, frequenter experti ſumus in multis, qui ſemetipſos, aut ſubmerſerunt in aquas, aut fecerunt ex ſublimi pręcipites, aut laqueo ſe ſuſpenderunt. nil ergo ſimile habet conſtantia Martyrum, & pertinacia hæreticorum: quia in illis pietas, in iſtis cordis duritia contemptum mortis operatur.

De diſputatione. *Tit. XXXII.*

1 CONTRA † pertinaces hæreticos non eſt publicè diſputandū: quia, ut Tertullianus libro de præſumptionibus aduerſus hæreticos, inquit: huiuſmodi diſputationibus, non modò non conuertuntur hęretici, ſed audaciores etiam redduntur: & in ipſo congreſſu firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum ſcrupulo dimittunt. Et Sacer Bernardus loco prenotato: nec rationibus conuincūtur hæretici, quia non intelligunt; nec autoritatibus corriguntur, quia non recipiunt: nec fle

ctuntur ſuaſionibus, quia ſubuerſi ſunt. c. 2. §. 1. de hęreti. lib. 6. l. 3. C. eodem tit.

2 Sed cùm † hęretici ſunt carcere conditi, vbi nulli nocere diſputatione poſſunt: non ſolùm admonendi ſunt à iudicibus, ſed à Theologis conuincendi. nam, & ſi pertinaces ſint, nonnunquã tamen vexatio dat intellectum: & piorum atque doctorum hominum rationibus & argumentis ad ſanam mentem redire ſolent: itaque cum eis tunc diſputare licebit, ſeruatis iuſtis circunſtantijs. Brunus lib. 3. de hęreti. cap. 12. cum ſeq. Hermas. lib. 2. de inſtar. religione, à cap. 7. deinceps.

De accuſatione. Tit. XXXIII.

1 CIVES † omnes tenentur accuſare hominem reipublicę pernicioſũ ſi crimina illius poſſent idoneis teſtibus comprobare. nemo autem eſt reipublicę pernicioſior, quàm hęreticus pertinax: vt multis exemplis dolendis iam pridem compertum, & hac noſtra ętate plurimis infandis ac miſerabilibus, perſpicuum factum eſt. omnes igitur hęreticum prodere atque accuſare debent. l. Manichęos. C. de hęreti. c. prę ſumũt. cum ſeq. 2. queſt. 7.

Digitized by Google

cap. nos ſequentes. 6. quęſt. 1. Theologi in lib. 4. ſent. diſtin. 19.

Sed hodie † promotor fiſcalis publicus eſt hęreticorum accuſator, qui cùm offiicij neceſsitate coactus accuſet, non timebit pœnam talionis, nec calumniatoris quidem. l. poſt legatum. §. aduocatum fiſci. ff. de his quib. vt indignis. l. qui cum maior. §. pen. de bonis liberto.

3 Vbi autem † rei, neque interrogationibus, neque monitionibus errores ſuos plenè confiteri volunt, promotor fiſcalis de iis hęreſibus illos accuſat, quę ſummaria informatione apud iudices probatę ſunt, eaſque articuloſa factorum commemoratione complectere debet, vt ſciant rei quibus ſint criminibus reſponſuri. ea tamen ſunt occultanda, quę ad veritatem eruendam prętermittere, opus ſit. argu. l. 1. §. editiones. ff. de eden. Brunus lib. 4. de hęreti. cap. 7.

4 Libellum † accuſatorium pręſente reo promotor iudicibus offerre, eumque legere debet, ac pręterea iurare ſe eam accuſationem non ex malitia edere, ſed quia obiecta crimina probare intendit. c. vlti. 2. quęſt. 8.

5 Accuſationi † reſpondere reus debet ſingillatim, de ſingulis articulis à iudicibus interrogatus. deinde copia libelli reo fieri debet

bet, vt cum deliberatione plenius, ſi velit reſpondeat, quòd ſi pernegauerit, concluditur in hoc, vt proferatur ſententia, qua dilatio concedatur, in qua probare poſsint reus & accuſator quidquid ciuilibet expedire uidebitur.

De probationibus. Tit. XXXIIII.

1 CRIMEN † hęreſis grauiſsimum eſt, & magnum in eo periculum vertitur, idcirco cautius agendum eſt in eius probatione, quàm in cęteris criminibus; pręſertim, cùm facultas defenſionis manca quodammodo reo concedi ſoleat. quò fit, vt probationes luce clariores ad conuincendum hęreticum neceſsarię ſint. l. vlti. C. de probatio. Oldra. conſil. 210. Ancha. in c. accuſatus. in prin. de hęreti. lib. 6.

2 Hinc eſt, † quòd ad probandam hęreſim non ſufficit vnus teſtis cum fama publica: nec teſtes ſingulares cum eadem fama. Ioan. de Ligna. & Matthę. in clem. 1. & 2. de hęreti. Ioan. And. & Domi. in. c. vt officium. eodem tit. lib 6. Gonſal. de hęreti. quęſtio. 13. Lupus allegat. de hęreſi. §. 12.

3 Inde † quoque fit, vt ad plenam probationem hęreſis, non coniungantur diuerſę

ſpecies imperfectę,ſiue ſemiplenę probationis : quę eſt ſententia communiter approbata Bartoli in l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. de eden. & ibi omnes. Ripa in l. admonendi,de iureiuran. nu. 209.

4 Nec deſunt, qui putent, duos ſolos teſtes non ſufficere ad integram probationem. ſed ea opinio à plurimis reiecta eſt; quia etiam in hac ſpecie locus eſt regulę peruulgatę : In ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum : & hęc eſt cõis opinio teſte Felino. in c. excommunicamus.de hęreti.nu.27. Domi. & Fran. in c. vt officium . eodem tit. lib. 6. Syluefter verbo hęreſis. 2. quęſt. 4. Albertinus in c. 1. de hęreti. lib. 6.quęſt.16.

5 Sed opus † eſt, vt duo illi teſtes ſint irrefutabiles, & omni (quod aiunt) exceptione maiores;alioqui non facerent plenam probationem . & ſi enim in fauorem fidei teſtes quoque minus idonei recipiantur; non ideo tamen duobus ſolis plena fides habetur : ſed neceſſe eſt, vt alia multa concurrant, vt ipſamet lege plane decernitur. c.in fidei.de hęreti. lib. 6. Lupus in allegatione. §. vlti. Brunus lib. 4. de hęreti. cap. 9.

6 Verùm † quidam exiſtimant , leuioribus argumentis hęreſim probari poſſe : decepti lege quadam ciuili;quę adeò deprauata

in co-

in codicibus vulgatis eſt,vix eam interpretari potuerint Lupus, Albertinus, Brunus & Gofredus. ſed verba legis emandatę ſunt: Hęreticus eſt, ac latis aduerſus hęreticos legibus ſuccumbit,qui vel paululum ab orthodoxa declinat fide: vel qui ab orthodoxa fide vel minimum declinat. & ita eum retulit Photius Patriarcha in nono canone,ſiue iure pontificio gręcorum, tit. 12. c. 2.

7 Quam † lectionem ideo magis probo, quia illic non agitur de probatione hęreſis, nec refert, hoc, an illo argumento deuict quiſpiam, vel detectus ſit à iudicio vel tramite eccleſię catholicę deuiare: ſed ponitur hęretici diffinitio, ſiue declaratio. nam, cum is ſit hęreticus, qui lineas catholicę fidei tranſiliit, is vtique hęreticus erit, qui vel paululum vel minimum eas tranſgreſſus fuerit; neque quantum ad hoc attinet, plurimum intereſt quouſque progrediatur.

De teſtibus. Tit. XXXV.

1 FIRMISSIMA † quidem probatio eſt, quę ex teſtibus fide dignis conſtat: quia hominum ſcientia nititur. ſed, vt Cicero inquit in topicis: Non qualiſcũque

perſona teſtimonii pondus habet: ad facien-
dam enim fidem authoritas quęritur: ſed au-
thoritatem aut naturam, aut tempus afferre.
naturę authoritas in virtute ineſt maximè: in
tempore autem multa ſunt quę afferant au-
thoritatem: ingenium, opes, fortuna, ars, u-
ſus, neceſsitas. Et in partitionibus oratoriis
idem Cicero de ſingulis teſtibus conſidera-
re docet, ſi fortè natura vani ſint, ſi leues, ſi
cum ingnominia, ſi ſpe, ſi metu, ſi iracundia,
ſi miſericordia impulſi, ſi pręmio, ſi gratia
adducti teſtimonium prohibuerunt.

2 Et iuriſconſulti aiunt: † multa exploran
da eſſe in teſtibus, conditionem, dignitatem,
diuitias, paupertatem, amicitiam, inimici-
tiam, ſexum, ętatem, & id genus alia. Et vt
Adrianus imperator ſcripſit: quę argumen-
ta ad quem modum probandę cuique rei ſuf
ficiant, nullo certo modo ſatis definiri po-
teſt. aliàs numerus teſtium, aliàs dignitas &
autoritas, aliàs velut conſientiens fama con-
firmat rei, de qua quęritur, fidem. Ad ſum-
mam his omnibus rectè perpenſis, iudex ma
gis ſcire poterit, quanta fides teſtibus ſit ha-
benda. l. 2. cum ſeq. ff. de teſtib.

3 Cum † teſtes ab Inquiſitoribus recipiun
tur, admonendi ſunt in primis, vt caueant,
ne odio, aut pretio, aut alio iniuſto affectu
falſum

falſum teſtimonium dicant. eſſe enim ſcelus horrendum, tanti criminis infamare innocē tem. deinde, iusiurandum ſolenne pręſtabunt, nulli enim teſti creditur iniurato. cap. hortamur. 3.quęſt.9. cap.nuper de teſtib.

4 Ad hęc Inquiſitores † diligentiſsimè perſcrutabuntur, an teſtes mendacia proferant: interrogantes multa de ante dictis, multa de inſecutis, multa de loco, tempore, deque aliis circunſtantiis. Deut 19. Fabius lib. 5. cap. 7. c. iudicantem. 30. quęſt. 5.

5 Teſtimonia verò rata ſunt habenda coram duobus religioſis viris, clericis aut monachis; vt tot inſpecta oculis, tot inſinuata ſenſibus falſi ſuſpitionem excludant. c. vlti. & ibi Ancha. c. vt officium. §. verùm. & illic Domini. de hęreti. lib. 6.

6 Hęc † teſtium receptio ab ipſiſmet Inquiſitoribus fieri debet, nec eſt cuiquam committenda, niſi magna ex cauſa. tunc autem Vicario Epiſcopi, aut alii prudenti ac probo viro id munus iniungendum eſt. Bal. in cap. 1. de controuer. inueſti. lib. feudo. Feli. in cap. cùm cauſam. de teſtib. Couar. lib. 2. reſolut. cap. 13.

7 Poſſunt † Inquiſitores cogere quaſcunque egregias perſonas, vt coram eis ſiſtant, & in cauſa religionis teſtimoniū perhibeant.

hoc etiam & iudicum authoritati & honori, & fidei fauori debetur. id tamen admodum prudenter exequendum eſt. gloſ. in c. 1. de teſtib. cogen. Roma. notab. 401. Iaſ. in. l. ad egregias. ff. de iureiuran.

8 Quamuis † teſtes recipiendi non ſint lite nondum conteſtata, in cauſa tamen hęreſis, in qua inquiſitio iudicis officio fit, dubium non eſt, quin recipi queant ante litis cõteſtationem. c. quoniam frequenter. §. ſunt & alii. vt lite non conteſtata.

9 Sed an † ratihabitio teſtimoniorum fieri poſsit, antequam ſit conceſſa dilatio ad probandum? & cum reus citandus non ſit, vt cognoſcat teſtes, & ſimpliciter ac de plano procedatur, & ſaluum ſit accuſato ius dicendi contra teſtes & eorum teſtimonia, atque adeò, cum ceſſent omnia, propter quę in aliis criminibus teſtimonia ſunt ratificanda intra terminum pręſtitutum ad probandum, relinquitur planè, vt rata haberi teſtimonia poſsint extra tempus illud: pręſertim, cùm iuſta aliqua vel probabilis cauſa id exigere videatur. cap. vlti. de hęreti. libro. 6. Feli. Decius, & cęteri in cap. 2. de teſtib. dicto cap. quoniam frequenter.

Cùm

10 Cùm † teſtes vocantur, vt ratificent ea teſtimonia, quæ iam ante dixerant: examinari poſſunt etiam prioribus teſtimoniis non oſtenſis: ſaltem, vt in ſumma prius repetant quidquid de re illa ſciunt: quia mendaces oportet memores eſſe. atque eò magis, ſi ſuſpitio aliqua ſubſit de teſtimonio falſo. Feli. in cap. cum in tua. de teſtib. Boerius decis. 108.

11 Quamuis † reus dicat, ſe habere teſtes pro ratificatis, nihilominus ratificandi ſunt; tum quia ſępe ſolent confeſſiones ſuas reuocare, tum etiam, quia defenſionibus renunciare nequeunt: maximè, ſi puniendi ſunt pœna graui. l. ſi non defendantur. ff. de pœnis. gloſ. recepta in l. pactum inter hęredem. ff. de pactis.

12 Publicatio † teſtimoniorum reo edenda eſt, ut contra illa dicere queat, quidquid ad ſuam defenſionem pertinere putauerit. Bart. in l. ſolam. C. de teſtibus. Abbas, Decius, & cęteri in capitulo cauſam quę. 1. eodem titulo.

13 Nomina † teſtium edenda non ſunt in teſtimoniorum publicatione, vbi periculum teſtibus immineret, propter potentiam reorum. potentia autem (ut inquit Syluester) triplex eſt, prima, generis & familię:

familię: ſecunda pecunię; tertia malitiæ, quę aliis duabus eſt formidabilior. maius enim periculum eſt, nomina edere pauperi reo habenti ſocios rebelles, & homicidas, qui prę-ter corpus nihil perdere poſſunt, quàm generoſo, vel diuiti, bonis tẽporalibus affluẽti. hæc ille. c. vlt. de hęret. lib. 6. Syluester lib. 3. de ſtrig. magarũ & dæmonũ admirandis. c. 3.

14 Ergo † vbi periculum omne ceſſaret, nomina teſtum edi poſſunt ac debent: idque lex illa planè ait. & eam eſſe ſeruandam Paulus Pariſius reſpondit. ſed quia difficile eſt, diuinare vnde periculum teſtibus euenire poſsit. & quia cauſis fidei malè conſultum foret, ſi teſtes periculi metu teſtimonium dicere non auderent; idcirco Innocentius ſextus conſtituit, vt nunquam teſtium nomina edãtur. & eo iure, felici ſucceſſu in Hiſpania vtimur. Pariſius conſi. 2. lib. 4.

15 Verba † conſtitutionis pontificiæ hęc ſunt: Volumus vt nomina tam accuſantium prauitatem hæreticam, quàm teſtificantium ſuper ea, nullatenus publicentur, propter ſcandalum, vel periculum, quod ex publicatione huiuſmodi ſequi poſſet. & adhibeatur dictis eiuſmodi teſtium nihilominus plena fides. ea conſtitutio prolixius relata eſt in directorio inquiſitorum fol. 52.

Vnde

16 Vnde relinquitur planè teſtes cum reis nō eſſe altrinſecus committendos, ſiue vt vulgò dicitur, non eſſe confrontandos: quia, ſi eorum nomina edenda non ſunt, multò minus ipſimet non ſunt reis oſtendendi. Adde quòd nullo id iure cauetur, ex manga tamen cauſa, omni periculo ceſſante, recto iudicum arbitrio, non nunquam id ſieri poterit.

17 Quamuis † excommunicati, & participes criminum contra hæreticos & eorum fautores, poſsint perhibere teſtimonium, preſertim in aliorum probationum defectum, non tamen eius plena fides habetur, niſi ex numero, ex veriſimilibus coniecturis, ex reorum ac teſtium qualitate, atque ex aliis circunſtantiis, falſa dicere non præſumantur. cap. in fidei. de hæreti. lib. 6. & ibi interpretes. Gonſaluus de hæreti. quæſt. 13. Alberti. de aſſeren. aſſertio. quæſt. 34. Coraſius lib. 5. miſcella. cap. 20.

18 Sunt † qui putat, participi criminis nullam eſſe fidem habendam, niſi tormentis fuerit eius teſtimonium confirmatum. ſed uerior ſententia eſt, iudicem arbitriari debere, quanta fides illi ſit adiungenda, circunſtantiis, quas iam ante retuli, iuſtè perpenſis. cap. pen. 5. quæſt. 5. & ibi docto. cap. 1. de teſtib. lib 6. & illic interpretes. Aymo conſ. 178.

178. Boer. dicis 319.

19 Quod † autem vulgò aiunt: credendum non eſſe teſtimonio de auditu, ideſt, de re audita, non ſiç eſt accipiendum, vt fides non adhibeatur teſti de his, quę ipſemet à reo audiuit; ſed de his, quę alii ſibi dixerunt. alioqui, cum hęreſis non tam factis, quàm verbis declaretur, nullis teſtibus probari poſſet. cap. licet ex quadam. de teſtibus. l. teſtium. C. eodem titulo. Alex. Aleſ. 3. parte. quęſt. 45.

20 Accedit † eodem, quòd verba percipiuntur auribus, & auditu accipiuntur; atque is ſenſus poſt viſum, cęteris pręſtantior eſt. teſtes autem de his rectè teſtificantur, quę nouerint, accommodatis cuique rei ſenſibus, atque ea probè ſciunt. itaque auditiones, ideſt, ſermones ab aliis relati, nullam fidem faciunt: quia, vt Fabius rectè ait, qui ea dicunt, quę ab aliis audierunt, non ipſi teſtes ſunt, ſed iniuratorum affirmant voces. qui verò pręſentes reum loquentem viderunt, & eius verba hauſerunt auribus, ij teſtes idonei ſunt. Vnde illud Demoſthenis: Manifeſtæ impudentię eſt, ea teſtari, quibus teſtis non adſuit. leges autem non ita loquuntur, ſed quę norit aliquis, & qui-

bus.

bus gerendis interfuit, ea teſtari iubent. rem verò e uiuente auditam, teſtari non ſinunt. hęc ille oratione 2. in Stephanum. Fabius lib. 5. c. 7.

21 Hæretici † contra Catholicos teſtificari non queunt: quia excommunicati ſunt, & infames, & quia in fide catholica perfidi ſunt, multò magis in teſtimonio humano ſuſpecti eſſe debent. Apoſtoli canone 74. cap. non poteſt. 2. quęſt. 7. l. quoniam. C. de hęreti.

22 Sed † hęretici teſtimonium contra hęreticum recipiendum eſt, vt reo dignus ſit teſtis. nec enim eum reiicere poteſt, propter crimen, quod ipſe habet. c. ſi hæreticus. 2. quęſt. 7. dicta l. quoniam. l. in arenam. C. de inoffi. teſta.

23 Contra † teſtes in cauſa hæreſis non recipiuntur exceptiones, niſi tales ſint, quæ illos penitus refellant: videlicèt, inimicitiæ capitales, coniurationes, ſubornationes, & aliæ generis eiuſdem. nam cæteræ fidem teſtium eleuant, ſed eam prorſus non tollunt. cap. per tuas. 1. de ſimo. cap. repellantur. cap. cum oporteat. cap. cum dilectus. de accuſatio. cap. conſpirationes. 3. quæſtio. 4.

Ad

24 Ad probandas † exceptiones contra teſtes promotoris non ſint admittendi conſanguinei reorum intra quartum gradum, nec ad probandas defenſiones obliquas, ſiue indirectas: quoniam pœna & infamia hæreticorum ad dolorem & iniuriam conſanguineorum porrigitur. cap. filii. de hæreticis.lib. 6. l. 2. ff. de liber. cauſa.

25 Quamuis † in aliis criminibus conſanguinei cogi non queant, vt contra propinquos & conſanguineos teſtificentur, ſecus tamen eſt in cauſa hęreſis: quia præferenda eſt religio propinquitati: l. lege Iulia. ff. de teſtib. cap. ſi audieris. 23. q. 5. glo. in cap. vlti. de teſtib. lib. 6. Aymo conſ. 220.

26 Quin † etiam tantò firmius eſt conſanguineorum teſtimonium, quãtò à ſuſpitione odii longius abſunt. cap. literas. de pręſump. cap. non æſtimemus. 13. q. 2.

27 Quòd † ſi propinquus falſum pro teſtimonio dixerit, multò maiori pœna dignus eſt, nam ſicuti Demoſthenes priore in Stephanum oratione inquit: Iniquum eſt, quẽcumque tandem opprimere falſo teſtimonio; ſed multò iniquius eſt, & grauius vindicandum opprimere cognatos: non enim ſcriptas tantũmodò leges talis homo, ſed ipſius etiam naturæ coniunctionem euertit. l. capi-

talium

talium.§.omnia admiſſa.ff.de pœnis.l.1.cum ſeq. ad leg. Pompe. de parrici.

28 Tametſi autem † in aliis cauſis, publicatis teſtimoniis non recipiantur teſtes ſuper eiſdem articulis, vel prorſus contrariis; in cauſa tamen hęreſis longè aliter fieri debet: & ea eſt ſententia recepta communiter: Domini. in cap. vt officium.§.verùm,de hęreti. lib. 6. Feli. in cap. fraternitatis.de teſtib. Alberti.in cap. 1. de hæreti. lib. 6. quæſt. 16. nume. 19.

29 Cuius † ratio eſt, quia publicatio ſecretò fit: itaque ceſſat ſuſpitio ſubornationis,& quia per inquiſitionem proceditur:quo caſu teſtis etiam poſt publicationem recipiendi ſunt. cap. conſtitutis.2. de teſtibus. Bart. in l.2.§. ſi publico.ff. de adulte.Inno.Hoſtien. & cæteri in cap. cùm clamor. de teſtib.

30 Quæſitum fuit, † an teſtes reorum ſint examinandi ſecundum interrogatoria aduocatorum? Et id quidem in Hiſpania vix fieri ſolet, ac fortaſſe ne vix quidem. Primò,quia interrogatoria illa, vt plurimùm generalia ſunt & incerta, & melius atque certius officio iudicum teſtes interrogantur. deinde, quia cum non dentur articuli, locus non eſt interrogatoriis. poſtremò, quia iuris periti negant, id fieri debere: & experientia do-

cuit,

cuit, non expedire, vt iſte aduocatorum ſtrepitus fiat. c. præſentium. de teſtib. lib. 6. c. vlti. de hæreti. lib. 6. Ioan. And. Archid. & Francus in c. cum officium. §. verùm. eod. tit.

31 Teſtes, † vt bene probent, concordes eſſe debent: diſcordibus enim credendum non eſt. vnde ab Euangeliſta Marc. 14. notantur illi falſi teſtes, qui cõtra Chriſtum dominum falſa dixerunt, quia non erant conuenientia eorum teſtimonia. ſic etiam, cùm Seruinus & Natalis diuerſim interrogati, non congruentia reſponderent, exorta ſuſpitio fuit, eos cum alijs multis aduerſus Neronem coniuraſſe: vnde factum eſt, vt quæſtione habita, & coniuratione patefacta, & ipſi & Seneca & Lucanus ciues mei celeberrimi, & alij multi perirent. autor Cornel. Tacitus libro 15. l. eos. ff. de falſis.

32 Sed † ſi teſtes cõcordes ſint in rerum ſubſtãtia, quamuis in quibuſdam accidentibus, aut leuibus circunſtantijs diſcrepent; nihilominus plena fides eis habenda eſt. nam & memoria hominum labilis, & earum rerum obliuio frequens eſt. c. nil obſtat, de verb. ſignifi. l. quæ extrinſecus. de verb. oblig. l. qui ſententiam. C. de pœnis. l. peregrè. ff. de acqui. poſſeſ. Bar. in d. l. eos. de falſis. Alex. conſilio 5. lib. 1.

Teſtes

33 Teſtes † qui eundem, pręmeditatumque ſermonem afferunt, ſuſpecti admodum ſunt quia videri poſſunt ad perhibendum eijſdem verbis teſtimonium, ante coniuraſſe. quam ob rem Theologi & iuris periti eam ſuſpitionem dignam eſſe notatione docent. Chryſoſto. homilia. 1. in Matthęum, & illic Theophilactus in fine exordij. l. 3. §. 1. ff. de teſtib. Tho. 2. 2. quęſto. 70. Decius conſil. 627. Pariſius conſilio 55. lib. 4.

34 Queri poteſt, † qua pœna ſit afficiendus teſtis, qui iurauit, ſe celaturum teſtimoni, & poſtea retexit illud? reſpondi, olim crimine ſtellionatus extrà ordinem pro culpę qualitate plectendum: nunc publica pęnitentia; nunc pecunia, nunc exilio. quòd ſi res ipſa id poſtulare videatur, poterit recto iudicum arbitrio fuſtibus cędi, atque ad remos etiam damnari. l. 3. & l. vlti. ff. de crimi. ſtelliona. l. qui falſo. de teſtib. & ibi Floria. c. ſi teſtes. §. item qui falſo. 4. quęſt. 3. glo. in l. ſi duo patroni. §. vlt. de iureiuran.

De retractatione teſtium. Tit. XXXVI.

1 SI † teſtis moriens, aut alia ex cauſa teſtimonium retractauerit; vtri teſtimonio fides adiungenda eſt? plerique omnes aiunt, priori fidem habēdam.

l. generaliter. C.de non nume. pecu. c.ſicut. de teſtib. Bar. in l. eos. ff. de falſis. Abbas ac
2 Decius in c. per tuas. de probat.
Habet † ea ſententia probabiles rationes, ac ſatis idoneas. Primò, quia prius teſtimonium iuratum & coram iudice perhiberi ſolet: poſterius non item. Deinde, ſi in poſteriore iurauerit, hoc ipſo planè conſtat, eum eſſe periurum, atque adeò fidem ei adhibendam nõ eſſe. ad hoc ex priori teſtimonio iam eſt ius adquiſitum: quod idem teſtis auferre nequit. Poſtremò, teſtimonium poſterius non caret ſuſpitione ſubornationis, ſicuti Demoſthenes obiecit Lampidi teſti, oratione aduerſus Phormionem.
3 Sed quamuis † vt plurimùm hęc ita ſint, in cauſa tamen hęreſis, nõ nunquã poſteriori teſtimonio magis credendũ eſt, ſcilicèt, cum apparuerit manifeſtis indicijs, teſtẽ nõ leuitate, aut odio, nõ prece, aut pretio; ſed iuſta ex cauſa correxiſſe teſtimonium prius. c. accuſatus. §. licèt. de hęret. lib. 6. Curtius Senior cõſ. 69. Couar. lib. 2. de reſolu. cap. 13.
4 Nec audiẽdi ſunt, † qui putãt, eo dũtaxat caſu id accipiendũ eſſe, cũ poſterius teſtimoniũ eſt cõtra reũ in fauorẽ fidei: nã, & ſi eã ſpeciẽ lex expreſſerit, mens tamẽ legis latoris aliud procul dubio vult. ęqualitas enim iuſtitię ſeruanda

uáda eſt inter accuſatorẽ & reũ: quin etiã reis fauorabiliores eſſe debemus: & ad abſoluendũ, quá ad condẽnandũ proniores. dicto.§.licèt.l. ſcire.§.aliud.ff. de excuſat.tuto.l.vlt.C. de fruct.& lit. expen. l. fauorabiliores.de regul. iuris.l. Arrianus. ff. de actio & obligat. l. abſentem. de pœnis.

Magna † quidẽ præſumptio pro poſteriori
5 teſtimonio erit,ſi teſtis moriens,pro exoneratione ſuę cõſciẽtię illud phibuerit. quis enim credat, eũ tũc peierare, ac falſum teſtimoniũ dicere, cũ ſalubri pęnitẽtię locus nõ relinquitur,quádiu hic ſumus,aĩa voluptatũ illecebris delinita triſtiã ęgrè admittit animo: cũ verò, migratura ex corpore eſt, tunc iã maiore cõtinet metũ, quippè quę ad iſpa iudicii peruenit limina. cũ enim pulſare animã metus mortis incipit,ignis iſtar, pręſentis vitę,oĩa ſuccedens philoſophari eã cogit, & futura ſolicitamente verſare,vt Chryſoſt. inquit in epiſtola. 2.Pauli ad Thimo.homil.5.Roma. & Igneus in l.ſi quis graui.§.1.ff.ad Syllani.Hippolyt.in practica.§. reſtat.

De teſtibus ſingularibus. Tit. XXXVII.

1 TESTES † ſingulares,ideſt varii, atque diuerſi, plenã probationẽ nõ faciũt: niſi duo ſaltẽ eorũ concordes

F 2 ſint.

Digitized by Google

ſint.c. licèt cauſam, de probat. c. licèt vniuerſis. de teſtib. Lupus allegat. de hæreſi. §. 12. Alberti. in c.1.de hæreti. lib.6. queſt. 16. Pariſius conſ. 2. lib. quarto.

2 Qua † in re, partitio à Baldo tradita, cõſenſu ferè omnium recipi meruit. is enim ait: ſingulares teſtes, vel contrarios eſſe, vel omnino diuerſos, vel ferè ad eundẽ finem tẽdere. qui contrarij ſunt, fidem ſibi ipſis abrogant: ſunt.n.eorũ teſtimonia, ſe ſe refellentia, & interſe collidentia: quamobrem interdum puniuntur vt falſi. Bal in c. licèt cauſam, de prob. Danielis 13. c. ex tenore c. cum cauſam de teſtib. Aymo de antiquitate, parte. 4. §. ſed enim.

3 Teſtes † autem ſigulares prorſus diuerſi & ſi plurimi ſint, pro vno ſolo habẽtur: quia vnus dum taxat de re qualibet teſtificatur. c. nihilominus. 3. quæſt. 9. Bal. in l. iuris iurandi. C. de teſtib. Decius conſ. 649.

4 Sed † ſi teſtes ſingulares de rebus connexis, ſiue affinibus, & quę quodammodò ad eundem finem tendunt, teſtimoniũ perhibuerint, quamuis integram probationem non faciant, plus tamen quàm dimidiam, ſiue quàm ſemiplenam efficient. Bal. in cap. licèt cauſã. de probat. Feli. in c. licèt ex quadã, de teſtib. Decius cõſ. 650. Aymo cõſ. 35. & 78.

Ad

5 Ad † probandam rem continuam, ſatis eſt, quòd teſtes de ſingulis illius partibus teſtificentur. verbi gratia, ad probandum quòd quiſpiam ſacrificium miſſę obtulit, ſuffici teſtimonia de principio, de medio, de fine: quia in toto conueniunt omnes. glo. in c. nihilominus. 3. quæſt. 9. Felinus citans plurimos in c. licèt ex quadam, de teſtib.

6 Sunt † qui putant, teſtibus prorſus ſingularibus probari poſſe, aliquem hæreticum eſſe. ſed ea opinio eſt euidenter falſa: quia niſi ſpecies hęreſis probata ſit, non erit probatum, hęreticum eſſe reum. nec erit conuictus de aliqua illarum: nec propterea condemnari poteſt. iure igitur ac meritò ea opinio exploſa, eiectaque eſt. Bal. conſ. 394. lib. 2. Sali. in l. teſtium. C. de teſtib. Alex. conſ. 72. lib. 1. Decius. in c. licèt cauſam. de probat. & innumerabiles alij.

7 Illud † verò eſt ineptiſsimũ, quod aiunt quidam: teſtibus ſingularibus probari poſſe, aliquem hęreticum eſſe in genere. quaſi verò fieri poſſit, vt quiſpiam in genere ſit hæreticus. homo generalis ſub oculos non venit, ſed ſpecialis venit, vt ciuis meus Seneca inquit, epiſtola 59. indiuiduum, ſiue forma, genus eſſe non poteſt. & vt rectè Alciatus ait, probatio in genere nuſquam eſt, lib. 10. parer-

gon cap. 16. cõfert. l. ſi peculium. ff. de manu. teſta. Titelmanus lib. 1. de dialecticę conſiderationis cap. 7.

8 Cùm † teſtes in eadem hęreſi concordes ſunt, ſed eam quiſque audiuit vario loco, diuerſo tempore, ſi alioqui ſint fide digni, credendũ eſt eis, & plenã probationem faciunt: maximè, ſi plures ſint, & veriſimilia dixerint. quia tẽpus & locus non ſunt circunſtantię neceſſarię, neq; plurificant hęreſim ſępius dictã, & cõtinuatã. hęc eſt ſentẽtia quorũdã iuriſperitorum, quibus aſſentio. Sali. in l. teſtiũ. C. de teſtib. Brun. lib. 4. de hęreti. cap. 9. Alberti. de aſſertioni. catho. quęſt. 34.

9 Accedunt † illę quoq; cauſę, quia diuerſitas teſtium in alio quã in ſubſtantia, non derogat eorum fidei, vt ſuprà dixi. & quia perindè facit hęreticus, qui eandem hęreſim diuerſis locis, ſingulis teſtibus dicit atque fur aliquis idem furtum variis in locis oſtendens teſtibus ſeparatis: qui nihilominus eorum teſtimonio conuinci poteſt. quę vera, & recepta doctrina Bartoli eſt. Poſtremò, abſurdum admodùm eſſet, vt ſeductor quiſpiam ſingulos homines totius populi ſeorſum doceret aliquam hęreſim, & tamen vniuerſorum teſtimoniis conuinci nequiret. Bart. in l. inficiando. §. infans. ff. de furt. per illum textum.

Sed

10 Sed † & illa ſententia plurimorum eſt, & mihi vera videtur; quòd ſi multi teſtes ſingu-res ad eundem finem tendunt, & fide digni ſunt, & veriſimilia dicunt, poteſt iudex inte-gram fidem illis adiungere. illius enim arbi-trio relinquitur quantam fidem teſtibus ha-bere debeat. l. 3. §. 1. & l. ob carmen. §. vlti. ff. de teſtib. Paul. & Caccialupus in l. admo nendi. ff. de iureiuran. Brunus de indicis. col. 3. Socinus conſ. 262. lib. 2. Cępolla conſ. 3. Decius conſil. 163. Curtius iunior conſ. 106. Aymo conſ. 78. Hippolyt. ſingulari 114. & in l. 1. §. ad quęſtionem. ff. de quæſtio. Tira-quel. de pœnis, cauſa 51. num. 106. Syluanus conſilio 36.

11 Itaque † ſi talia teſtimonia ſingularia ſint de hæreſibus uariis, ſed annexis & cate-natis, & quæ ab eodem fonte manant, uer-bi gratia de articulis variis Lutheranorum, Sacramentariorum, uel Anabaptiſtarum: plena fides (ut ante dixi) eis haberi poſſet, non ut probarent aliquem hęreticum eſſe in genere, id enim ridiculum eſt, ſed eſſe Lu-theranum, Sacramentarium, Anabaptiſtam. atque hoc ſenſu veram eſſe exiſtimo eorum opinionem, qui aiunt; teſtibus ſingularibus probari poſſe quempiam hæreticum eſſe in ge nere, accipientes genus pro ſecta comple-

ſtente plures connexas hęreſes. nec enim veriſimile eſt, tot doctos homines, tam pueriliter erraſſe. Butrig. in l. Arriani. C. de hęret. Iacob. de Aretio in l. teſtium. C. de teſtib. Bal. in c. cum omnes, de conſtit. Ioan. Imola in c. cum oporteat. de accuſa. Lup. ſenior tractatu de hęreti. cap. 12. Curt. de teſtib. concluſ. 37. Albert. in c. 1. de hęreti. lib. 6. quæſt. 16. nu. 51. Aymo conſ. 78. & tractatu de antiquitate parte 4. §. ſed enim, nu. 11.

De falſis teſtibus. Tit. XXXVIII.

1 SI quis † alius teſtis peſtifer & exitioſus eſt, is ꝑfectò maximè, qui catholicum hominem, hæreticum eſſe teſtatur: quia ſub religionis prętextu innocentem infamet, eumque grauiſsimo diſcrimini exponit: quia cum falſum teſtem cognoſcere nequeat, uix eum refellere poterit: quas ob res maiori ſupplicio afficiendus eſt.

2 Itaque † falſus teſtis talionis pœna plectandus eſt, ea videlicet, qua reus puniendus erat, ſi obiectum crimen commiſiſſet, planè probatum eſſet. Deut. 19. l. 1. §. 1. ff. de ſicariis. c. hęc imago. 33. quæſt. 5. Danielis 13.

3 Falſus † igitur teſtis, qui innocentem opprimere tanquam hæreticum voluit, relinquendus

quendus eſt curię ſeculari, vt puniatur tanquam hęreticus. qua de re diploma Leonis decimi extat, quo permiſſum eſt Inquiſitoribus, vt eius modi teſtem iudici ſeculari relinquere poſsint, irregularitatis ſecuri.

4. Sed † quamuis ſummo iure hęc ita ſint, benignius tamen eſt, ut is dumtaxat curię ſeculari relinquatur, qui notabiliter nocuit, vel nocere voluit, falſo teſtimonio in cauſa ipſa hęreſis. nam, qui non adeò exitioſus fuit, & qui in obiectorum vel defenſionum probatione peierauit: pœna arbitraria pro criminis qualitate puniendus eſt. Angel. & Iaſon in l. ſi duo patroni. §. vlti. ff. de iureiuran. Socinus ſenior conſ. 103. cum ſeq. lib. 1. Ioa. Bernar. in practica cap. 87.

5 Quæri ſolet, † an filii & nepotes falſi teſtis combuſti, eiſdem pœnis afficiantur, quibus filii atque nepotes hæreticorum? ſed cùm id nullo iure ſancitum ſit, & leges pœnales non ſint producendę, relinquitur planè, poſteros illorum ab illis pœnis eſſe immunes. c. pœnę. de pęnit. diſtin. 1. Alfonſ. Caſtr. lib. 1. de poteſtate legis pœnalis, cap. 7.

6 Sed vtrum † falſus teſtis veniam petens, recipiendus ſit gremio eccleſię, ſicut hæreticus pænitens? Et verius eſt, tali teſti parcendum non eſſe: tum quia ſoli hæretico pęni-

tenti

tenti ius illud ſingulare conceſſum eſt. tum etiam, quia is quem falſo teſtimonio damnabat, veniam petere non poterat eius criminis, quod non commiſit. itaque vt impęnitens puniendus erat, iure igitur id pati debet falſus teſtis, quod frati ſuo facere cogitauit. Deut. 19. Ioan. Platea in l. 1. C. de grege domini. lib. 11. Bal. in l. vlti. C. de accuſat.

7 Cæterùm, † ſi falſus teſtis re integra ſe ipſum detulit, mitius cum eo agendum eſt. & eò magis, ſi participes eiuſdem criminis iudicibus indicauerit. hoc enim & publicè intereſt, & legibus & exemplis comprobatur. l. 1. C. de his qui ſe defe. librò. 10. l. 1. de deſerto. & occulta. lib. 12. l. quiſquis. §. vlti. C. ad leg. Iuliam maieſta. Igneus in l. 3. §. ſi ex ſtipulatu. ff. ad Syllania.

8 Talionis † quoque pœna plectendus eſt, qui pretio aut prece falſum teſtem corrupit: & qui alii mandauit, vt id ipſum committeret. quinimò is magis delinquit, quàm teſtis; quia initium rei prę̨ſtitit, et alium peccare fecit. l. non ideo. C. de accuſat. l. non ſolum. §. ſi mã dato meo. & ibi Bart. ff. de iniur. c. mulieres. §. 1. & illic Feli. de ſenten. excommuni. clem. 1. de pœnis. l. is damnum dat, qui iubet dari. ff. de regul. iuris. & inibi Decius & cę̨teri.

De libris & ſcriptis. Tit. XXXIX.

1 NON † ſolùm confeſsionibus ac teſtibus Promotor fiſcalis reum conuincere poteſt, uerùm etiam libris & ſcriptis. nam, ſi quis hęreſes ſcriptis ſuis aſſerat, easque libris defendat, non minus hęreticus pertinax eſt, quàm ſi verbis, eas protulerit: quin etiam tantò pertinacior videri poterit, quantò maiore cum deliberatione ſcribere, quàm loqui ſolemus. Confirmat hanc ſententiam Iuſtinus ille martyr, qui in prima quæſtione gentibus poſita, inquit: Impium eſt etiam ſola cogitatione indigna de Deo ſentire: ſi verò ad huiuſmodi impietatem, quã ſola opinio & cogitatio pariat, etiam oratio & aſſertio addatur, maior impietas efficitur. ſi & aſſeratur & ſcripto enuncietur, neceſſariò omnem malitiam, & uitium talis impietas complectitur.

2 Et in ea † quidem ſpecie defendi poteſt opinio quorundam iuris peritorum, ne ſtulta ſit & abſurda. aiunt enim, ſi libri hæreſum reperiãtur apud aliquem, hoc ipſo probari plenè illum hęreticum eſſe. hoc inquam, locum habere poterit, cùm libri compoſiti ſunt ab eo, apud quem inueniuntur. capitolo ultimo 24. quæſtione ſecunda. Archidia. Ioan.

And.

And. & Domini. in c. filii. de hęreti. lib. 6. Roma. ſingula. 323. Anania in c. ſiquis Epiſcopus, de hæreſi. Hippolyt. in l. qui. falſam. ff. de falſis. & in pract. §. diligenter. & conſ. 52. Gratus conſ. 151. lib. 2. Carerius de hęreti. nu. 125.

3 Neque id ſolum ſufficiet, † niſi fateatur inſuper librum à ſe factum, & à ſe ſcriptum; vel ab alio ſe dictante: & nullam iuſtam cauſam reddere poſsit, quæ ab hæreſis crimine tueri eum queat. nam, ſi quid horum deſit, non erit planè conuictus. authen. contra qui propriam. C. de non nume. pecu. l. lex Cornelia. §. ſi quis librum ff. de iniuriis.

4 Quòd † ſi negauerit, libellos hæreſum in ſua domo inuentos, à ſe compoſitos eſſe; oſtendere debet eorum authorem, aut ipſe reputabitur author. nã qui libros ſine nomine authorum habuerint, niſi prodiderint authores, pro authoribus habebuntur, vt in Concilio Tridentino, ſeſsione quarta prope finem decretum eſt. adde. l. 1. C. de famo. libel. 1

Si libri hæreticorum reperti fuerint apud quempiam, ex illius librorum qualitate, aliiſque circumſtantiis, vel erit vehementer ſuſpectus, vel leuiter, vel ne ſuſpectus quidem; id enim arbitrio iudicum relinquendum eſt. 2
Ioan. And. & Domini. in c. 2. de hæreti. lib.

6. Mat-

6. Matthæ. in conſtit. regni Neapol. tit. 1. quæſt. 10. Feli. in c. ſi quis epiſcopus. de hęre. Gonſal. quęſt. 13. Albert. de aſſertio. catho. quæſt. 28. Godofre. in l. damnato. C. de hęre.

5 Libri † hęreticorum comburendi ſunt, & eorum poſſeſſores pro menſura criminis damnandi, vt prolixius in catholicis inſtitutionibus retuli. ad combuſtionem verò librorum ſummaria cognitio ſufficit: ipſi enim quodammodo ſua voce ſe produnt, ſemperque loquuntur errores. quin etiam damnato authore, hoc ipſo eius libri damnati ſunt. l. Arriani. C. de hæreti. c. fratrenitatis, de hęreti. Alfon. lib. 2. de iuſta hęreti. punit. cap. 15.

De præſumptionibus. Tit. XXXX.

1 PRESVMPTIONIBVS † quoque iuuari poteſt promotor fiſcalis; non vt illę ſolę ſufficiant, ſed vt alias probationes adiuuent, & probabiliores efficiant. incerta enim pro certis iudicanda non ſunt, neque pręſumptionibus quiſpiam damnari poteſt. c. literas, de pręſump. c. ſi quis diuinis. cum ſeq. 30. quęſt. 5. c. Deus omnipotens. 2. quęſt. 1.

2 Eſt autem † pręſumptio, rei dubię coniectura veriſimilis, quæ ex naturali cauſa, vel circun-

circunſtantiis negotiorum, aut perſonarum proficiſcitur. hanc iuris periti diuidunt in præſumptionem iuris & de iure& præſumptionem iuris tantùm. priorem ita definiunt, ut ſit legis diſpoſitio aliquid præſumentis, & ſuper præſumpto tamquam ibi comperto, ſtatuentis. Hec verò ab apertis & violentis indiciis proficiſcitur, & contra illã non recipitur probatio;quia pro manifeſta veritate habetur
3 Huius † præſumptionis exempla in propoſito ſunt; ſuſpectus & infamatus, qui tempore mortis petit conſolationem ab hereticis ſecundum eorum conſuetudinem, condemnatur à iure tanquã conſummatus hereticus. quod idẽ locum habet in quibuſuis aliis, qui ſecundum ritus hereticornm, Iudeorum, aut Mahumettanorum mori ac ſepeliri uoluerint. Ille quoque à iure præſumitur eſſe relapſus, qui poſt abiuratam hereſim acceptat, deducit, viſitat, & comitatur hereticos, uel munera eis mittit, vel eis quoquomodo fauet. c. accuſatus. §. ille quoque. cap. filii. cap. contra Chriſtianos. de hereti. lib. 6.
4 Eodem ferè pertinent † violentę præſumptiones ex indubitatis indiciis prouenientes, quæ ad aliud trahi nequaquã poſſunt vt quàm ad id quod indicant: illę enim (ut quibusdam iuris peritis placet) pro iuſtis probationibus 6
ſunt

ſunt habendę, qualis ſunt, hęreticos adorare ritus, ieiunia,& orationes, aliaſque cęremonias impiorũ facere; quę non niſi ad manifeſtam hæreſim, vel apoſtaſiam trahi poſſunt, eſt autem indicium apertum, tale ſignũ factii quod urgeat animum boni & cõſtantis uir. ad rem planè credendam, Archid. Ioan. And. Domini. & cęteri in c. 2. de hęreti. lib. 6.

5 Cùm enim † cęremonię ſint ritus quidem externi ad cultum diuinum celebrandum: relinquitur inde, quòd talem quiſq; religionem tenere creditur, qualibus cęremoniis vtitur. Vnde, ſi quis Mahumettem, aut eius cineres, vel aliquẽ hęreſiarcham adorauerit, vel cęremonias hęreticorũ ſeruauerit, hoc ipſo illius ſectę apoſtata, vel hęreticus eſſe conuincitur. c. Filij. c. contra Chriſtianos. de hęreti. lib. 6. omnes doct. in c. 2. eiuſdem tit. Anania in. c. excõmunicamus. §. credẽtes. eodem tit. lib. 5. Lapus Butri. Ioan. Imol. in clem. 1. §. vlti. de vſuris. Sylueſter verbo hęreſis. 1. quęſt. 7. Squillacen. de fide catho. cap. 15. Arelatanus de hęreti. notabi. 5.

Qua in re, alijſque multis notatione di-
6 gna eſt partitio Alfonſi noſtri dicentis, † in quędam peccata proni ſumus ab adoleſcẽtia: ut puta, in auaritiã, gulã, aleã, venerẽ, & id genus alia. & in hęc iterdũ ruimus etiã repugnã-

te

te conſcientia, capti voluptate, malorum omnium eſca; ſed interim nihil minus credimus, quàm ea licere. Alia ſunt peccata, quę natura non appetit, quia nihil habent, quo illam alliceret queant quam ob rem cum ad peccata eiuſmodi voluntas indifferens ac dubia ſit, conſulit intellectum, qui eſt voluntati à conſiliis: & in talibus nihil agere ſolet repugnante cõſcientia, neq; ſpreto intellectus iudicio. quò ſit, vt in his criminibus error intellectus, atque adeò hęreſis facilè pręſumatur: in illis verò non item. Alfonſ. lib. 1. aduerſus hęreſes, cap. 1. & lib. 1. de iuſta hæreti. punit. cap. 1.

7 Cùm igitur † homines natura proni non ſint ad cęremonias impiorum, quinimò contrà naturalem inclinationem, & contra voluptatem & appetentiam ſit, orationes diſcere, ieiunare, carnem ſuillam non edere, neque vinum bibere. hi, qui ſuſpecti alioqui fuerint, ſi eas cæremonias, eos ve ritus ſeruauerint, pro conuictis habendi ſunt. c. vlt. 30. diſtin. Concilii Bracarenſis canon. 32.

8 Pręſumptio † iuris eſt, probabilis coniectura ex certo ſigno prouenicns, quę alio non adducto pro veritate habetur: niſi enim contrarium probetur, pro plena probatione haberi ſolet. l. licèt imperator. delegat. 1. Alciat. lib. 1. de pręſumptioni. parte 3.

Prę-

9 Præſumptionum verò † aliæ uiolentæ ſunt, aliæ probabiles, aliæ leues, aliæ temerariæ. ſed nos de his duntaxat breuiter diſſeremus, quæ in his cauſis non nunquam incidunt. ac primùm, ex natione & patria, ubi pululant hæreſes, poterit præſumi contra ſuſpectum. argu. l. quod ſi nolit. §. qui mancipia. ff. de ædili. edicto. c. ſi gens Anglorum. cum ſeq. diſtin. 56.

10 Erit quoque † præſumptio contra filium hæretici, qui in domo patris fuit educatus. ut enim Fabius inquit, ſimiles parentibus ſuis filii plerunque creduntur, & non nunquam ad honeſtè turpiterque uiuendum inde cauſæ fluunt. Et Cicero libro. 1. offic. plerunque parentum præceptis imbuti filii, ad eorum cõſuetudinem, moremque deducuntur. glo. in dicto. §. qui mancipia, Fabius lib. 5. cap. 10. Alfon. lib. 2. de iuſta hæreti. punit. cap. 8.

11 Fortiorque † præſumpto ſumitur ex educatione, quæ mores procul dubio facit. ſi enim quiſpiam cum hæreticis fuerit educatus mirum erit, ſi ab eis non fuerit coninquinatus. nihil ita pernicioſum ac peſtiferum eſt, vt conſuetudo, & conuerſatio prauorum hominum. Eccleſiaſtici 13. Chryſoſt. in Matthę. homilia. 60.

13 Ex malo † hoie facilius præſumetur hæreſis,

quàm ex bono. lex ait, Ex perſonis hominum dicta penſamus. & Cicero pro Cluentio: Per inde vt opinio eſt de cuiuſque moribus, ita quid abeo factum, & non factum ſit, exiſtima ri poteſt. l. 1. C. ſi quis impera. maledi. Hoſtien. in ſumma tit. de Iudęis. §. quibus. Lucas in l. quemadmodũ. C. de agrico. & cẽſi. lib. 11.

13 Malè † ſcripta, & malè dicta, pręſumuntur malè p ręmeditata. humanę aures talia verba noſtra iudicant, qualia foris ſonant. & vt quidam Iuriſconſultus ait: Nemo credẽdus eſt dixiſſe, quod non prius mente agitauerit. & Ariſtoteles, Sermones ſunt earum, quę in anima ſunt paſsionũ notę. l. ſi quis extraneus. ff. de acqui. hęre. l. ſi non conuitii. C. de iniur. c. 1. de pręſumpt. c. humanę aures. 22. quęſt. 4. l. Labeo. ff. de ſupele. lega. Lupus al legat. de hęreſi. §. 7. cum ſeq.

14 Non † pręſumitur ſanę mentis, qui non habet memoriam ordinatam. quia, vt Plato inquit in phileb. Memoria eſt ſenſus conſeruatio, quo efficitur: vt qui memoria caret, non bene ſenſum conſeruet. c. filij, de hęreti. lib. 6. & inibi Domini. & Francus.

15 Illę † autẽ pręſumptiones fortiores ſunt quę veriſimiliores fuerint, vt rectè Baldus ait. nec enim aliud eſt pręſumptio, quàm ratiocinatio de re veriſimili. & quod veriſimile

non

non eſt, habet quandam falſitatis imaginem vt idem Baldus eſt autor. c. quia veriſimile, de pręſumpt.l.nō eſt veriſimile. ff. quod met. cauſa.Bal. in l. 2. C. de ſica. & in l. 1. de ſeruis fugiti. Tiraquel. in l. ſi unquam. C. de reuo. donat. in principi. nu. 37. cum ſeq.

Ex coniecturis ad pręſumptiones deueni-
16 mus. † Coniectura verò, vt inquit Fabius libro 3. cap. 7. dicta eſt à coniectu, ideſt, directione quadam rationis ad veritatem.

17 Et † quamuis propter coniecturas & pręſumptiones non imponatur pœna ordinaria propter eas tamen proceditur ad remedia extra ordinaria, aliaſque pœnas arbitrarias. Anto. Cardi. Felinus & ceteri in c. afferte, de pręſumptio. Lupus allegat. de hęreſi. §. 11. Tiraquel. de pœnis cauſa 27.

De ſuſpitionibus. Tit. XXXXI.

QVæ de pręſumptionibus diximus, eadem ferè omnia de ſuſpitionibus dici poſſunt: quia ex eiiſdē locis oriun-
1 tur. † niſi quòd (vt rectè Baldus inquit) ſuſpitio minor eſt quàm pręſumptio, & ex ſuſpitione perueniri ſolet ad pręſumptiones. ſed ſępe ſuſpicari licet, pręſumere non licet. Eſt verò ſuſpitio, opinio mali ex leuibus ſignis.

Tho.2.2.quæſt. 60. artic. 4. Bald. in authen. ſi quis.C.de adulte.

2 Sunt † & ſuſpiciones leues,vehementes, & violentæ. de quibus cum Gerſone aliqua in propoſito diſſeremus. Is enim tractatu de proteſtatione, inquit: Suſpicio leuis prouenit ex ſignis exterioribus operum aut verborum,ex quibus capitur cōiectura, qua conclu di poteſt,non quidem frequēter,ſed rarò, ſeu caſu, quòd talia dicens vel faciens hæreticus ſit. idque deducitur leui conſequentia: vt ſi argumentemur,ille peierat frequenter, ergo non bene credit in Deum.

3 Suſpicio † vehemens ſumitur ex ſignis exterioribus operum aut verborum, ex quibus ſumitur argumentum concludens frequenter, & vt plurimùm, quòd talia dicens vel faciens eſt hæreticus: verbi gratia, Si quis neget explicitè aliquas propoſitiones fidei,quas tenetur ex officio ſcire: is vehementer ſuſpectus eſt: quamuis fieri poſſit, vt talis negatio ex ignorantia vel animi leuitate ſit orta.

4 Violenta † ſuſpicio eſt,quę prouenit ex ſignis exterioribus, ex quibus concludi ſolet efficaciter & ferè ſemper,ꝙ talia dicens vel faciēs eſt hęreticus. vt ſi quis propoſitiones hęreticas publicè aſſerat, vel cęremonias impiorum faciat. nam,& ſi poſſibile ſit,quòd iſthęc

ſine

ſine intellectus errore, aut ſine pertinacia fiant; ecclesia tamen quæ iudicat exteriora, præſumit violenter huiuſmodi homines hæreticos eſſe. Ad ſummam, hi omnes de hęreſi poſſunt eſſe ſuſpecti, de quibus indicia aliqua extant, quòd malè ſentiunt de fide catholicą. Gerſon de proteſtatione, conſideratione vltima.

5 Quidam iuris periti putant, † ſuſpicionẽ hæreſis elici poſſe ex ſignis & indiciis leuibus, ſi modò plenè probentur. quod & ſi detur, ſuſpicio tamen erit leuis, & indigna probationibus. Innocen. in c. ſicut. de ſimo. Ioã. And. in c. vt officium. §. 1. Ancha. in c. accuſatus. in princip. de hæreti. lib. 6. Felin. in ca. literas. de pręſumptio. Brunus lib. 1. de hæreti. cap. 4.

6 Adde quòd † leuia ſigna mouere non debent animum viri prudentis ad ſuſpicandum tam graue crimen. nam, vt Cicero ad Quintum fratrem ſcripſit: Vt quiſque eſt vir optimus, ità difficillimè eſſe alios improbos, ſuſpicatur. Enimuerò iniuria fit homini catholico, ſi ſuſpicemur ex leuibus ſignis, eum hæreticum eſſe. cap. eſtote. de regul. iuris. Tho. 2. 2. quæſt. 60. articu. 2. Caieta. in ſumma, verbo, ſuſpicio. Soto lib. 3. de iuſti. & iure, quæſt. 4. arti. 3.

7 Nec deſunt, qui ſcripſerint, † propter leues ſuſpitiones poſſe inquiſitorem eouſque procedere, vt interroget quid leuiter ſuſpectus de fide ſentiat. ab eis tamen vehementer diſſentio: tum quia eorum opinio nullo iure probatur; tũ etiã, quia non leui iniuria afficeretur catholicus, qui pro ſuſpitione leui à iudice interrogaretur, quid de fide ſentiat, quaſi iuſtè ambigatur, an fidem catholicam teneat. quod quàm ſit acerbum, nemo eſt qui non planè intelligat. errant ergo Mattheus in conſtit. Regni Neapol. tit. 1. col. antepen. Carerius de hęreti. num. 116.

8 In omnibus † verò ſuſpitionibus & pręſumptionibus plurimùm tribuendum eſt circumſtantiis perſonarum, & rerum. quędam enim ſufficiunt ad vehementem ſuſpitionem de aliquo habendam, quę alium uirum probum, ſuſpectum non redderent, ne leuiter quidem. Gerſon de proteſtatione, conſideratione vltima. Victoria ſuper Tho. 2. 2. queſt. 11. arti. 2.

De Aduocatis. Tit. XXXXII.

HACTENVS de his diſſeruimus, qui bus promotor fiſcalis accuſationem comprobare poſsit. ſequitur reorum

rum defenſiones iam nunc eodem ordine ſub iiciamus. & quia reus carcere clauſus, non nunquam defenſoribus eget, idcirco de aduocatis & procuratoribus paucula ſunt dicenda.

1 Quamuis † in his cauſis procedatur ſimpliciter & abſque aduocatorum ſtrepitu, ſi tamen iudices viderint, reum defenſione indigere, debent ei etiam non petenti, aduoc. tum dare. ſed nemo reum defendere debet. antequam id ab Inquiſitoribus permittatur a c. vlti. de hęreti. libro.6.l. ſi non defendātur, ff. de pœnis. Laudu. in clem. 1. de exceſsib. prędato. Matthæ. in conſtit. Regni Neapol. tit. 1. Ponzini. de lamiis. num. 78. Carerius de hæreti. nu. 114. Godofre. in l. curiales. C. de hęreti.

2 Aduocatus † autem eligendus eſt, vir probus, & iuris peritus: & ius iurandum preſtabit, ſe iuſtis dumtaxat defenſionibus uſurum & arcana celaturum. c. vlti. 5. quęſt. 3.

3 Quę † aduocati allegant reo pręſente, perinde habenda ſunt, ac ſi ab eodem reo proferantur: excepto, ſi fortè aduocatus in facto errauit, & reus poſtea contradixerit, & errorem reuocauerit. l. 1. & l. vlti. C. de errore aduocat.

De procuratoribus. Tit. XLIII.

1 AD grauiora † crimina defendenda non admittitur procurator,niſi reus ſit in carcerem coniectus. itaque is, qui cõprehenſus eſt propter hęreſim cauſam ſuam agere põt per procuratorẽ, vbi opus eo fuerit ad iuſtã defenſionẽ: quod rarò quidem euenire ſolet.ac tũc aduocatus vicẽ quoque procuratoris cõmodius gerit.l.pe.§.ad crimẽ. ff.de publ.iud.& ibi Bar.Ang.Imo.& Rubeus c.ſi aduerſus,de hæreti.

2 Si † contra ſuſpectum abſentem procedatur,poſſet quilibet allegare cauſas iuſtas abſentię,audienduſq; eſſet.l.3.C.de accu. Bart. in extrauagan.Ad reprimendum.verbo legitimè.Quomodo in leſę maie.crimi. proceda.

3 Filii † autẽ & hęredes poſſunt cauſam defuncti per procuratorẽ defendere; quia de eo tunc agitur,quod eorum intereſt.Alberi.in l. ſeruum quoque.§.publicè.ff.de procura. Bal. in l.reos.C.de accu.Fel.in c.meminimus. eo. tit.Rubeus in dicto.§.ad crimen.nu.126.

De minoribus. Tit. XLIIII.

1 MINORIBVS † vigintiquinq; annis curator omni modo dandus eſt, cuius authoritate ſe defendere queant;

ne ex

ne ex imperitia ſua, vel iuuenili calore, aliquid vel dicant, vel taceant, quod ſi fuiſſet prolatum, vel non expreſſum, prodeſſe eis poſſet, & à deteriore calculo eos eripere. & quidquid ſine curatoris authoritate cum his minoribus actum fuerit, nullius prorſus momenti eſt. l. clarum. C. de autho. præſtan. Corneus conſil. centeſimo nonageſimo octauo libro quarto. Bertran. conſil. 326. lib. 1.
3. Matth. de Affli. deciſ. 208.

2 Minores † rectè pœnitentes benignius recipiendi ſunt: quia facilius decipi potuerunt, maximè à parentibus ſuis. & vt Triphonius inquit, ætatis miſeratio ad mediocrem pœnam iudicem perducere debet. l. auxilium. §. in delictis. ff. de minori. cap. 1. & 2. de delict. puero. cap. dixit Apoſtolus. 24. quæſt. 3.

3 Sed † ſi minores doli capaces, pertinaces, & impœnitentes ſint, nulla miſericordia cum eis vtendum eſt. dicto. §. in delictis, & ibi gloſſ. & interpretes. l. ferè in omnibus. ff. de regu. iuris.

4 Neque † remiſsius puniendi ſunt maiores, quia hæreſim crediderunt cum eſſent minores, ſi nunquam ab ea receſſerunt: quia tanto grauiora ſunt peccata, quanto diutius infœlicem animam detinent alliga-

alligatam. ſecus eſſet ſi cùm ad pleniorem ęta tem peruenerint, reſipuerint. l. 1. ff. de pœnis. l. ſi dominium, & illic Bart. & in l. infici ando. §. infans. ff. de furtis. c. ulti. de conſue tudi.

De abſentibus. Tit. XXXXV.

1 ABSENS † in criminalibus damnari non debet, quia cùm non audiatur per procuratorem, & ſe defendere nequeat, contra inauditam partem nihil poſſumus diffinire. Et vt Seneca inquit in Medea: Qui ſtatuit aliquid parte inaudita alterá, ęquum licèt ſtatuerit, haud ęquus fuit. Et alius dixit: Curreus infelix abſens agor, & mea cum ſit optima, non ullo cauſa tuente perit. c. 1. de cauſa poſſ. c. 1. cum ſeq. 3. quęſt. 9.

2 Sed † qui fugit, & latitat, & neque denuntiationibus neque edictis iudicum euocatus, copiam ſui facit, damnandus eſt, vt contumax. efficit enim contumacia, vt abſens pro pręſente habeatur, pręſertim, cùm crimina obiecta fateri uideatur, qui ſępe monitus, purgandi ſe occaſione non utitur. l. abſentem. ff. de pœnis l. 1. & ſeq. de requi. reis. c. abſens. c. decernimus. 3. quęſt. 9.

3 Itaque, † ſi hæreticus abſens eſt, & com

prehendi

prehendi nequit,vocandus eſt edictis: quibus denuncietur ei, ut intra triginta dies compareat, innocentiam ſuam oſtenſurus. & ea dilatio peremptoria eſſe debet, id eſt,vna pro tribus. in qua citandus eſt reus ad omnia acta iudicii; monendusque eſt, ut niſi ad diem condictum affuerit, iudices de cauſa cognoſcent, eamque diffinitiua ſententia terminabunt. l. ad peremptorium. cum ſeq. ff. de iudi. c. de illicita. 24. quæſt. 3.

4 Quòd † ſi reus tribus edictis adeſſe iuſſus, coram iudicibus non comparuerit: accuſanda eſt eius contumacia in ſingulis edicti terminis, ac deinde promotor fiſcalis edet libellum accuſatorium, & omnia iudicii acta ordine fient. quibus peractis, ſi de hæreſi abſentis planè conſtiterit, ſententia in eum proferenda eſt, & ſtatua eius comburitur, & bona publicátur. Ioan. Bernar. in practi.c.142.

5 Sic † olim Alcibiadem, & eos qui cum eo erant, tamquam impios, de deſerto iudicio Athenienſes capite comdemnarunt. author Thucidides lib. 6. & Romæ Poſthumius Conſul plurimos reos abſentes damnauit,qui ad certam diem citati non reſponderunt, ut eſt apud Liuium libro 39.confert l.ne diu.C. de pœnis.

Sed cùm abſens plenè conuictus non eſt, iuſtis

iuſtis tamen indiciis, & præſumptionibus præmitur, vocandus eſt in iudicium, vt intra certum tempus præſentiam ſui faciat. quod ſi euocatus non venerit, pronunciandum eſt, eum excommunicatum eſſe. ſi verò per annum in excommunicatione permanſerit, damnari debet tanquam hæreticus. ca. cum contumacia. de hæreti. lib. 6. Brunus lib. 4. de hæreti. cap. 11.

7 Cæterùm † citandus eſt ipſemet reus, vt verè contumax ſit. nec enim propter contumaciam præſumptam damnari debet: nec ſatis eſt, vt aliter citetur, in re vſqueadeò graui. clem. 1. de iudi. l. 4. §. prætor ait. ff. de dam. infe.

8 Cùm autem † reus latitat, & edictis in ius vocatur; edicta ipſa præconis voce diuulganda ſunt, & nomen abſentis eſt inclamandum in ea ciuitate, in qua domicilium reus habet: atque affigenda ſunt ad ianuas eccleſiæ maioris, vt in eius notitiam peruenire queant. l. hæc autem. ff. quibus ex cau. in poſſe eatur. l. 4. §. toties. de dam. infe. & in inſtructionibus Hiſpaniȩ.

9 In qua † prouincia hæreticus deliquit, in ea comprehendi debet. quod ſi abſens fuerit, debent Inquiſitores mittere literas requiſitorias ad alios iudices, vt alibi eum compre

henſum

henſum ad ſe remittant. c. vt commiſsi. §. & contra illos. de hæreti. libro 6. l. 1. ff. de re. qui. reis. Rebuffus tractatu de literis requiſitoriis.

10 Eſt † ſanè rationi conſentaneum, vt cauſa peragatur in loco commiſsi criminis, adeumque reus mittatur, vt illic de crimine commodius cognoſcatur: & ibi reus puniatur, vbi deliquit, vt conſpectu cęteri deterreantur. authen. vt nulli iudi. §. ſi quis comprehenſorũ. Numeri. 35. & ibidem Abulen. q. 14. Couar. lib. quæſt. cap. 11.

11 Si † conſtiterit, aliquem alibi fuiſſe hæreticum: quamuis abſens ſit ab eo loco, in quo deliquit, comprehendi tamẽ & puniri poteſt, vbi nullam hæreſim protulit. & ita omnium conſenſu receptum eſt, Iacob. & Cynus in l. 1. C. de ſumma Trin. Ioan. And. & Francus in c. vt commiſsi. de hæreti. lib. 6. Alber. de aſſertio. catho. quæſt. 25. Hermas. libro ſecundo, de inſtaura. religio. cap. 9. & innumerabiles alii.

12 Etenim, † vt Demoſthenes aduerſus Ariſtocratem inquit: Aliis facinoroſis ſat eſt, vt eorum quos læſerint, patria cedant, in aliorum ditionem, quibus nullam fecerunt iniuriam, tutò commigrantes. at verò hæretici, hoſtes ſunt orthodoxę reipublicę, & ca-

& catholicam eccleſiam lædunt, atque adeò christianis omnibus iniuriam inferunt, & omnium intereſt religionis integritatem ubique ſeruari. l. Manichęos. C. de hæreti.
13 Accędit † illa quoque cauſa, quòd hęreticus animal peſtilentiſsimum eſt, & vbicunque poteſt, virus euomit, & ut cancer ſerpit. & ſicuti eleganter Demoſthenes contra Ariſtogitonem dixit: Malum reipublicę pernicioſum, antequam cuiquam noceat, maturè pręcauendum eſt. & ſicut ſerpentem & areneum, priuſquàm mordeant, occidimus; ſic hominem natura ſerpentina prædictum, ante etiã quàm noceat, punire debemus. Quod renouans Philo libro de ſpecialibus legibus, inquit: Sicut viperas, ſcorpios, aliaſque uenenatas beſtiolas, priuſquam mordeant, aut ſauciant, aut omnino ſe commoueant, ſine mora ad primum aſpectum occidimus, pręcauendo genuinam eorum malitiam, prius quàm noceãt: eodem modo etiam homines plectendi ſunt, qui cum ſint animalia rationalia, nihilominus à natiua manſuetudine in ferinos mores degenerant, & pro delectamento habeant lædendi quot quot poſſunt licentiam. hi verò, maximè hęretici ſunt: qui lupi rapaces, pardi, vulpes, & ſeductores nominãtur; & nedum his digni ſunt nominibus, ſed aliis etiam
mille

mille ſimilibus, & quidem peioribus. Brunus lib. 1. de hęreti. à cap. 13. deinceps.

14 In † hęreticum abſentem inquiri poteſt à iudicibus prouincię, in qua domicilium habet: vt ſi comprehendi non poſsit, ſtatua eius comburatur, & bona publicentur. c. poſtulaſti. c. cum contigat. c. vlt. de foro compet.

15 Si verò † nuſquam domicilium habeat, nihilominus inquiretur in eum in prouincia originis, & ubi bona poſsidet, uel beneficium eccleſiaſticum habet. l. 1. l. filios C. de munic. & origi. lib. 10. l. 2. c. ubi de crimi. agi oport. c. uergentis. de hęre. c. cum ſecundum. c. ut commiſsi. §. priuandi. eodem tit. lib. 6.

16 Qui † abſens condemnatus, etiam ſi ſtatua eius combuſta ſit, audiendus tamen eſt, ſiue ſponte copiam ſui fecerit, ſiue inuitus comprehenſus fuerit: nulla temporis pręſcriptione à cauſę defenſione ſubmoueri debet, qui abſens damnatus eſt. & eo iure vtimur. l. pen. ff. de requi. reis. l. 2. C. eodem titulo.

17 Quòd ſi † intra annum à die condemnationis præſentiam ſui fecerit, audiri quoque debet, ne bona ſua publicentur. poſt annum verò, & ſi audiri debeat, ut ne ipſe damnetur, bona tamen eius nihilominus confiſcantur; excepto, ſi de innocentia planè con-

ſtiterit,

ſtiterit, aut iuſto aliquo impedimento intra annum comparere nequiuerit.l.1. & l.vlti.ff. de requi.reis.l.2.C. eodem titu.l.ſecunda.ff. ſi quis cautionibus.l. qui commeatus. de re milita.

De contumacibus. Tit. XLVI.

1 SVSPECTVS † de hæreſi,qui vocatus, vt coram Inquiſitore de fide reſpondeat, contumax eſt: & propterea excommunicatus, in ſua contumacia per annum perſiſtit: ex tunc damnandus eſt vt hæreticus. cap.cum contumacia.de hæreti.lib.6.

2 Vnde † patet, quòd ſi illi mortui fuerint intra annum,damnandi non ſunt,vt hęretici: quia dictiones ex tunc, temporis extremum deſiderant.l.4.§.1.ff.de condi.& demõ.l.pen. de teſtamen.tute.omnes interpretes in dicto c.com contumacia.

3 Nec ſatis eſt, † vt edictis euocetur contumax,ſed ſemel ſaltem ipſemet citãdus eſt; quia res magni momenti eſt,atque ideo cautius agendum in ea.Abbas & cæteri in c.vlti. de eo qui mit.impoſ.c.de illicita.24.quæſt.3. Barto. & alii in l.4.§. prætor ait. ff. de damn. infect.

Quòd

4 Quòd † ſi plena probatione conſtaret, abſentem contumacem hæreticum eſſe; tunc tribus edictis vocatus, iuſtè damnari poteſt, vt paulò ante dixi. & bis olim factum fuiſſe Nicephorus in eccleſiaſtica hiſtoria retulit. lib. 15. c. 4. & lib. 17. c. 9.

5 Si verò † ſuſpectus comprehenſus, & à iudicibus interrogatus, reſpondere nolit, aut obſcurè reſpondeat, vel non ad interrogata reſpondeat, torqueri poteſt, vt apertè reſpō deat. Bal. in l. accuſationem. C. qui accuſa. nō poſ. Iaſ. in l. qui aliena. §. Celſus. ff. de acquir. hæredi. Capicius deciſ. 145.

6 Contumax † autem, qui tacet interrogatus, damnari poteſt vt pertinax & conuictus. ſic in octaua ſynodo generali actione. 5. Photio interrogato, ſi ſuſciperet ſtatuta ſanctorum patrum, & nō reſpondenti verbum, præſidentes ſynodo dixerunt: per ſilentium non effugies manifeſtiorem damnationem. Aliud quoque exemplum memorat Bonifacius de Vitalinis in clem. 1. de vſuris, nu. 96. confert. l. de ętate. §. qui tacuit. §. quod autem. §. nihil intereſt. ff. de interrogationibus.

De defenſionibus. Tit. XLVII.

SED iam ad reos carcere clauſos reuertamur. 1 † Qui negat ſe hæreticū eſſe, ac iuſtis defenſionibus vti velit,

lit, vtique audiendus eſt. prima verò defenſio eſt, negare crimina falsò ei obiecta, nam, vt Fabius lib. 3. c. 8. inquit: Longè fortiſſima tuendi ſe ratio eſt, ſi quod obiicitur, negari poteſt: quia accuſatore non probante, reus & ſi nihil præſtiterit, abſoluẽdus eſt. l. qui accuſare. C. de edẽdo. l. actor de probatio.

2 Innocens † autem conſtantiſsimè negare debet, ne ſe ipſum iniuſtè infamet, ac falſo teſtimonio damnet. quia ſi contra alium pro teſtimonio falſum dicere vnuſquiſque prohibetur, multò magis ne contra ſe falsò teſtificetur, vetitum eſt: quia regulam diligendi proximum à ſemetipſo accepit. c. ſi non licet. 23. q. 5. diuus Auguſt. lib. 1. de ciuit. Dei c. 7.

3 Sed quia † ſola negatione non eſt ſemper ab improbis teſtibus innocentia tuta: aliis quoque defenſionibus vtendum eſt. Fabius quidem loco prænotato, inquit: Longè fortiſsima tuendi ſe ratio eſt, ſi quod obiicitur negari poteſt. proxima ſi non id, quod obiicitur, factum eſſe dicitur. Et Ariſtotiles libro Rhetoric. ad Alexandrum: Defendendi ſpecies tribus præceptis conſtat: aut enim defenſori oſtendendum eſt, ſe nil eorũ, quorum accuſatur, patrauiſſe, aut ſi cogatur fateri, & cetera.

Ceterùm

4 Cęterùm † negantis factum per rerum naturam nulla eſt directa probatio. quia quod non eſt, non habet cauſas cognitionis & probationis, id eſt, non poteſt aliquo ſenſu cognoſci: nec teſtis poteſt eius reddere cauſam per aliquem ſenſum corporeum, qua bene concludat, ſe id noſſe. c. bonę. 1. de electio. c. quoniam contra. de probatio.

5 Fieri † tamen poteſt probatio, qua indirectè, ſiue obliquè concludatur defenſio negãtis, coarctato loco ac tempore, quo dicitur hæreſim protuliſſe. ea enim cauſas habent cognitas, & quæ facilè probari poſſunt; quia ſenſibus percipiuntur. c. ex tenore. de teſtib. l. optimam. C. de cõtrahen. ſtipula. Toſtadus in 2. parte defenſorii. c. 77.

6 Itaq; † iuſtè ſe reus defendet, ſi pluribus, & melioribus teſtibus probare potuerit, ſe id eo loco, quod obiicitur, & eo tempore non dixiſſe, vel nõ eo modo, aut eis verbis, aut eiuſmodi circunſtantiis, ſed aliis, quibus crimen ex toto diluatur, aut certè magna ex parte minuatur. Feli. in c. tertio loco. de probat. Ruin. conſi. 145. lib. 5. Decius conſi. 94. & in l. 1. C. de bon. poſſeſ. ſecun. tabu. Ripa in l. in illa. ff. de verb. obligat.

7 Solent † quoque teſtes produci, qui reum approbẽt, quos approbatorios appellãt: olim

(ni fallor) laudatores dicebantur. hi nonnunquam plurimùm proſunt. & eò magis, ſi teſtimonium perhibeant de actis dictiſq́; contrariis, obiectis criminibus. Verbi gratia, ſi probent, reum quotidie rem diuinam audire, aut pro animis defunctorum orare, aliaq́; generis eiuſdem: nec enim poteſt quiſquã ſubitò fingi, nec cuiuſquam repente vita mutari, aut natura conuerti, vt inquit Cicero pro Sylla. Nemo repente fit turpiſsimus. c. ſi ſermo, de pœnit. diſt. 2. c. pen. de præſump. Bertran. conſilio 37. lib. 2. Alciat. lib. 2. de prȩſumpt. c. 25.

8 Refutantur † interdum teſtes probatis inimicitiis capitalibus, aut coniuratione, vel ſubornatione. & teſtes, quibus ea probantur, reprobatorios vocant. & conſanguinei atq; domeſtici reorum admittendi non ſunt ad huius modi probationes. c. per tuas. de ſimo. c. filii. de hæreti. lib. 6.

9 Multȩ † præterea defenſiones eſſe poſſunt, quȩ vel reos omnimodo tueantur, vel magna ex parte excuſare queant. nam, cum hȩreſis errorem intellectus, & pertinaciam includat: vbi ea deſint, hȩreſis eſſe deſierit. furioſus igitur, mente motus, & furiis, ſiue dȩmonibus agitatus, & ſi quiſpiam hæreticum dixerint, impii tamen non erunt. l. diuus. ff. de offi. prȩſid.

ſid.l.vlti. de admi. tuto. c.alii quos. cum ſeq. 15.queſt.1.

10 Quid † ſi hęreticus incidat in furorem? cauſa quidem bonorum peragi poterit, citatis hęredibus, aut curatore bonis dato: ipſe verò cuſtodiendus eſt, donec ad ſanam mētem reddeat: nec damnari debet, antequam in furore moriatur: quia fortaſsis reſipiſcet, atq; ad ſinum Eccleſię reuertetur. ſi verò furioſus moriatur, perinde cauſa erit finienda, ac ſi mortuus eſſet ante furorem. argu.l. patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui vel alie. iuris. Bal. Alex.& cęteri in l.furioſum.C. qui teſta.face. poſſunt.

11 Infantes † quoque innocentia conſilii tuetur, quia ea quę dicunt, non intelligũt. l.1.C. de falſa mone.l.infans.ff.de ſicar.

12 Idem iuris eſt, † ſi ſenex decrepitę ętatis aliquid impium dixerit. ſenes enim deſipiũt, cum debilitate nimia confecti ſunt, vt Caſsiodorus inquit, libro de anima.c.tāta nequitia. 86. diſtin.l.ſi quis ingraueſcente. §.ignoſcitur.ff.ad Syllania. Clemens Alexandrinus lib. 6.ſtromatum.

13 Eadem † de dormiēte dicimus: ſunt enim qui dormientes ſępe loquantur. clemẽ.1. de homici.l.1.§.adipiſcimur.de acqui. poſſe.l.1. ff.de auto.tuto.

14 In eadem cauſa † ſunt ebrii, qui ad imperium vini loquuntur, quæ non intelligunt: ſecus erit, ſi non erant prorſus ebrii. c. ſanè. c. inebriauerunt. 15. quæſt. 1. l. omne. §. per vinum. ff. de re mili. l. reſpiciendum. §. delinquunt. de pęnis.

15 Qui † refert aliorũ hęreſes, niſi dolo malo id fecerit, puniẽdus non eſt. dolus verò in dubio non pręſumitur, ſed circunſtantię nonnũquam efficiunt, vt mala mens hęretici appareat. l. qui iniuriæ. ff. de furt. l. obligationum ſubſtantia. de actio. & obliga.

16 Qui † labitur lingua ſua, ſed nõ ex animo, hæreticus non eſt: pręſertim, cùm ſe incõtinẽti correxerit, nec. n. lubricũ linguę ad pęnã trahendũ eſt. & vt diuus Auguſt. ait: Reã linguã nõ facit, niſi rea mens. Eccle. 19. c. homines. 22. q. 2. l. famoſi. ff. ad leg. Iul. maie. l. Stichus imò Pamphilus. de manu. teſtamen.

17 Nimia † quoque ruſticitas excuſare põt ab hæreſi, ſecus ſi ruſtici ſegaces ſint. gl. recepta in l. athletę. §. de ruſticis. ff. de excuſat. tuto.

18 Qui † per facetiam dixerit hęreſim, vt hęreticus puniendus non eſt; niſi ex circunſtantiis aliud conſtiterit. puniri tamen debet vt irreligioſus, ac temerarius. quia peſsimi exẽpli eſt, cum rebus fidei iocari: neque id caret ſuſpicione hęreſis. rectè dixit Gerſon,

addito

Digitized by Google

addito verſiculo memorabili: Non patitur ludum,fama,fides,oculus.par.2. tractatu vlt.

19 Mulieres † fermè vt pueri, leuis ſententię ſunt.facilius igitur excuſari poſſunt,quàm viri:niſi pertinaces ſint.c.indignantur.32. q.6. l.ſi quiſquis. §;ad filias.C.ad leg.Iul.maieſt.l. 2.in fine.ff.de iure fiſci.

20 De his † qui metu mortis deficiunt, & impium aliquid faciunt vel dicunt ; diſtinguendum eſt. mitius enim agi debet cum iis, qui maioribus ſuppliciis victi ſunt: & cum eis,qui ſunt imperfectiores, & qui ex officio ad heroicas virtutes non ſunt obligati, quàm cum cęteris.c.merito.25.quęſ.1.c.Lotharius. 31. quæſt.2.c.eos quos.de conſecrat. diſtin.4.c. hoc ipſum 33.quæſt.2.c.ne quis.22.q. 2.

21 Si verò † quiſpiam metu finxerit ſe eſſe hæreticum, quamuis pro modo culpæ puniri poſsit; ſi tamen corde non diſceſsit à fide, nec hæreticus fuit, nec pœnis hęreticorum afficiendus eſt. c.poteſt fieri. de pœnit. diſtin. 1.Cyprianus libro de duplici martyrio. Ambroſius lib. 1.de pœnitentia.cap.3.Alber. in rubri.de hæreti.lib.6.quęſt.13.Brunus lib. 1.de hęreti.c.4.

22 Qui † magna aliqua perturbatione animi motus aliquid impium dixerit, is hęreticus quidem non eſt; niſi fortè concurrant illa,

quibus perficitur hęreſis, quia commotiones animi, conſilio & ratione rem videre non ſinunt, tale eſt quod euenire poteſt amore perditis, qui puniendi ſunt vt amentes, & ebrii, non vt hęretici.§.vlti.& ibi interpretes.inſtit. de ſucceſsio.ſubla.Plato in Phędro.Ariſto.li. 2.magn.mora.c.6.Tiraquel.de pęnis in cauſa.4.

23 Magnus † quoque dolor excuſare ab hæreſi poterit, cum ſit grauiſsima perturbatio animi, vt ait Plutarchus oratione conſolatoria. l.ſi adulterium.§.Imperatores.ff.de adult. l.ſi ex plagis.§.1.ad leg. Aquil. Tiraquel. de pęnis cauſa.1.

24 Idem prorſus dicendum eſt † de verbis impiis, calore iracundię prolatis; quia quę proficiſcuntur ab ira non diiudicantur ex electione fieri. hęreſis autem ab electione eſt. Ethi. 5.c.8.c.hęreſis.24.quæſt.3.l.quid quid calore.ff.de regu.iuris.

25 Et quia † tutum non eſt, ſub iudice ſuſpecto cauſam dicere: poterit iuſtis ex cauſis reiici Inquiſitor.cap.vlti.3.quæſt.5. Cardi.in clem.1.de hæreti.Angel.in ſumma verbo Inquiſitio.§.5.Pariſi.conſi.2.lib.4.Rebuffus tractatu de recuſationibus.

26 Cęterùm, † in cauſa hęreſis nō debent eligi arbitri, qui de recuſatione cognoſcant; ne

fidei

fidei negotia protrahãtur. ſed ſi iuſta viſa fuerit cauſa recuſationis, conſulendus eſt ſuperior, vt alii iudici eam committat. ſi verò friuola fuerit, ea remota procedi poterit; ſicut proceditur appellatione remota. appellatio enim & recuſatio æquiparantur in hoc. ca. ſuper eo. cap. cum ſpeciali. de appellat. & ibidem interpretes.

27 Rei † defendendi ſunt ab aduocatis, non autem ab aliis. ſed ſi conſanguinei, vel amici aliquid afferant, quod reis prodeſſe queat, vſque eo duntaxat audiendi ſunt, vt officio iudicum inquiratur, vtrum id verum ſit, nec ne; quemadmodum ſenatuſcõſulto Hiſpaniæ rectiſsimè decretum eſt.

De errore. *Tit. XLVIII.*

1 QVIA interdum † is, qui errat, excuſari poteſt ab hæreſi; nõ erit alienum de errore hac in parte tractare. nam, qui credit aliquam hæreſim, cuius veritatem contrariam explicitè ſcire non tenebatur, putans id, quod credit, eſſe catholicam veritatem; is proculdubio hæreticus non eſt, vt poſtea probabo. ac de huiuſmodi errore loquitur Iuriſconſultus, qui ait: Nihil tam cõtrarium eſt voluntati, quàm error. l. ſi per errorem.

rorem.ff.de iuriſdi.omn.iudi.
2 Error † autem dupliciter eſſe poteſt: vel procedens ex malitia, vel ex ignorãtia. prior eſt, qui facit hęreticum: poſterior verò non item. Eſt autem errare, habere falſum pro vero, aut verum pro falſo: vel certum pro incerto, aut incertum pro certo, vt diuus Auguſtinus in enchirid. tradit. cap. 17.
3 Malitia † errat in fide is, qui ſciens veritatem catholicam, & credens eam eſſe veram, nihilominus aſſerit contrarium errorem: id quod Lutherus fecit, ac tunc faſſus eſt, cum negauit purgatorium. huic affinis eſt, qui ſciens quid Eccleſia catholica doceat, ipſe contrarium credit eſſe verum: & hic eſt frequentior hęreticorum error.
4 Illi † quoque malitia errant, qui veritatem aliquam catholicę fidei, pudendo errore ignorantes, cum eam explicitè ſcire tenerentur, contrarium errorem pertinaciter credunt; non parati ad correctionem ſuſcipiendam cognita veritate: quinetiam eadem malitia errant, qui credentes hæreſim, cuius contrariam veritatem ſcire non tenebantur, non volunt ſuſcipere ſanam doctrinam veritate cognita. & hi omnes ſunt errores pertinaces, qui conſummatum hęreticum faciunt.

De

De ignorantia. *Tit. XLIX.*

1 QVI † verò ignorantia errat, is plerunque ab hęreſi excuſari poteſt: Sunt autem ſpecies ignorãtię quatuor: Vna affectata. Altera craſſa. Tertia probabilis. Quarta inſuperabilis. Qui errat ignorantia affectata, is malitia non caret, atque adeò pertinax eſſe pręſumitur: pręſertim, cum errat in eo, quod explicitè ſcire tenetur. de hac ignorantia loquitur Propheta regius dicens: Noluit intelligere, vt bene ageret. pſal. 36. c. excellentiſsimus. vndecima quęſtio. tertia. Iuſtinus martyr quęſtio. 140.

2 Is, † qui craſſa ignorantia errat, ignorans ea, quę cunctis diuulgata ſunt, vix ab hęreſi poterit excuſari, ac fortaſſe nę vix quidem; excepto, ſi ſtupidus vel ſtolidus eſſet. ſi latę culpę. ff. de verbo. ſignif. l. nec ſupina. de iuris & facti ignoran. l. ſi Titius. ff. de fideiuſſ. l. 4. quod ui aut clam. Canus lib. 12. de locis Theologi. cap. 10.

3 Probabilis † autem ignorantia excuſat ab hęreſi, cũ caret malitia, & pertinacia. nã, ut beatus Cyprianus contra Demetrianũ ſcripſit: Qui ad malũ motus eſt mẽdacio fallẽte,

multò

multò magis ad bonum mouebitur veritate cogente. Et Diuus Hieronymus in prologo epiſtolæ ad Romanos: Qui cognitum illico ſequimur, olim vtique ſequeremur, ſi ante cognouiſſemus. Et ſanctus Auguſtinus: Qui ſententiam ſuam, quamuis falſam atque peruerſam, nulla pertinaci animoſitate defendunt: quærũt autem cauta ſollicitudine veritatem, corrigi parati, cum eam inuenerint, nequaquã ſunt inter hæreticos deputandi. Ad ſummam, qui probabili ignorantia non pertinaciter errat, is non habet electionem contradicentem doctrinis eccleſiæ; relinquitur ergo vt hæreticus non ſit. c. dixit Apoſtolus. 24.q. 3.c.1. 29.quæſt.1. vterque Tho.2.2.q.11.ar. ti.2. tradunt omnes in c.1. de ſumma Trini. & in rub. C. eodem tit. Lupus allegat. de hæreſi. §.5. Alberti. de aſſertio. catho.q.36.

4 Qui † errat ignorantia inſuperabili, quã ſuperare non potuit faciens quidquid in ſe fuit, is omni culpa caret, nedum hæreticus nõ eſt: ſicut & ille, qui quærens veritatem in quęſtionibus difficillimis, imbecillitate ingenii, bona fide aberrauerat. de quo errore accipiẽdã ſunt verba illa diui Auguſtini, lib.1. de Trinitate: Errare poſſum, ſed hæreticus nõ ero. addo Vincen. Lirinen. aduerſus hęreſes, poſt prin. Ioan. Maio. in lib.2. ſent. diſtin. 22.q.2.

5 Qui † verò errat ignorãtia, in his etiam quæ explicata fide ſcire tenebatur, peccat ille quidem peccato negligentiæ, non tamẽ hęreticus eſt, ſi modò pertinacia careat. c.1.29. q.1. Gerſon de vita ſpirituali, lectione 5. Alfonſus lib.1. aduerſus hæreſes cap.9.

6 Vnde fit, † vt qui errat ignorantia, non ſit puniendus hæreticorum pœnis; ſed errores reuocare debet arbitrio iudicum, ſimpliciter & ſine conditione. extrauag. Vas electionis. in fine de hæreti. Gerſon de proteſtatione, conſiderat. 11. Lupus allegat. de hæreſi. §. 4.

De proteſtatione. Tit. L.

1 CVM † proteſtatio prodeſſe poſsit reis, de ea quoque differendum eſt. ſolent quidem viri pii proteſtatione vti, in hunc ferè ſenſum: quod ſi fortè aliquid contra fidem catholicam eos dixiſſe, aut ſcripſiſſe contigerit, ex inde illud reuocant, & ex imperitia dictum vel ſcriptum intelligi volunt, non autem ex malitia vel pertinacia. c. hæc eſt fides. 24. q.1.

2 Hanc † proteſtationem definit Gerſon, vt ſit confeſsio quędam, qua declaratur, quid proteſtans in fide ſentiat. aliter: Eſt hæc pro-

teſtatio,

teſtatio,religioſa & modeſta deprecandę im pietatis pertinacięq; cautio, animi noſtri declaratoria, & certificatoria. teſtatur enim, quo animo ſimus loquuturi,uel ſcripturi. Gerſon tractatu de proteſtatione,conſiderat. 1.

3 Quę † proteſtatio, cùm in nullius detrimentum ſit, & ex uoluntate proteſtantis pendeat,fieri poteſt quocũque loco & tempore, atque interpretatur uerba & ſcripta cõſequẽtia.l.per ſeruum.§.1. ff. de uſu & habita.l.qui in aliena.§.Celſus.de acq.hęr.l.ſi quis in prin. de lega.3.Bar.in l.nõ ſolùm.§.morte. de noui ope.nuncia.omnes in c.cum M.Ferrarienſis. de conſtitutio.

4 Sed †.ut proteſtatio proſit,neceſſe eſt,ut uerba ſint ambigua,& mẽs proferẽtis dubia. nam, ſi uerba & mens proteſtantis manifeſtã hęreſim ſaperent,nihil prodeſſet ea proteſtatio.l. Neſennius.ff.de neg. geſtis.l.at ſi quis. §.plerique.de religio.& ſumpti.fune.

5 Quo efficitur,ut † qui ſciens errat contra catholicam fidem, quamuis milies proteſtetur;nihilominus pertinax hęreticus ſit. alioqui liberum eſſet hęreticis hęreſes quaſcũque docere ſub prętextu proteſtationis.ſed proteſtatio contraria facto prorſus inutilis eſt.ca. ſollicitudinem.de appel.c.ea te.de iureiuran. c.ulti.de homic.lib.6.l.ſi quis extraneus.ff.de

acq.

acq. hȩr.l.ſi non conuitii, C. de iniuriis. Gerſon de proteſta.conſi.3.cum ſeq.

6 Hinc eſt, † quòd qui errat in iis, quȩ explicitè ſcire tenetur, nõ excuſatur ſola proteſtatione, ſed prȩtereà ignorantiam probare debet.l.2.§.Seruius.ff.de orig.iuris.l.profeſsio. C.de mune. patrimo. lib.10.l. ab ea partȩ.ff. de probatio.

7 In rebus † autem ambiguis ac difficillimis, plurimùm proderit proteſtatio: quia etiã uiri docti ea ignorare poſſunt. gl. in prin.inſti.de obli.quȩ ex quaſi deli.naſcun.Feli.in c. 1.de re iu.Alfon.li.1.de iuſta hȩre.puni.c.11.

8 Proteſtatio † interdum excuſat apud Deũ, & non apud homines; & contra, quia homo iudicat, quȩ apparent, Deus autem intuetur cor. 1.Reg.16. Gerſon conſiderat.8. Alfon. dicto c.11.

9 Qui errat † probabili ignorãtia, excuſatur proteſtatione apud Deũ & homines. Alberi. in rubr.C.de hȩret. Gerſon conſid.5.Alfonſ. cap.11.Alberti.de aſſertio.catho.q.12.

10 Ad ſummã † ex perſonarũ, & errorum qualitate, plus, minusve proderit proteſtatio: ſed nũquã nocere poteſt, quia nihil ponit improbũ uel ſuſpectum. Gerſon conſid.2. & 12.l.ſi quis ſub conditione.ff.ſi quis omiſ. cau.teſta. Feli.in c.literas.de prȩſump.nu.19.

De ab-

De abſolutione. *Tit.* *LI.*

1 ABI † promotor fiſcalis omnia crimina in reos obiecerit,& illi, eorũque aduocati: defenſionibus ſuis fuerint vſi, & vtrinque probationes peregerint; conuenire debent iudices, & conſultores, ac de cauſarum fine deliberare. ꝙ ſi reus diluerit obiecta crimina: vel accuſator ea nõ probauerit, abſoluendus quidem eſt: nonnunquam ab accuſatione, interdum ab inſtantia iudicii, ſæpe etiam fideiuſſoribus relinquendus eſt: quemadmodum iudicibus iuſtius, & commodius eſſe, uiſum fuerit.

2 Multi † putant Epiſcopum ſolum, & ſolum Inquiſitorem abſoluere poſſe reum accuſatum de hęreſi: quamuis neuter eorum ſolus damnare poſsit. ſed illorum opinio à multis damnata, è foro expulſa, merito eiectaq; eſt. quia ſimul deliberare debent, an reus ſit abſoluendus, vel condemnandus: & eadem omnino ratione vtrunque faciendum eſt. clem. ex eo. de hęreti. l. qui condemnare. ff. de re iudi. & ibi Cuma. Areti. Soci. & quidam alii. Stepha. Ioan. And. Imola. in clem. 1. de hęreti. Syluester & Caieta. in ſummis, verbo Excommunicatio.

3 Abſolutus † à ſummo Pontifice in foro

exteriori,

exteriori, non poteſt ab Inquiſitore de eiſdē criminibus puniri; niſi fortè falſa confeſsionè abſolutio extorta ſit. quo caſu conſulendus eſt ipſe Pontifex maximus. c.cum inferior. de maio. & obedi. Decius conſil. 137. Pariſius conſi.1.lib.4.

4 Hi † qui eliguntur à pœnitentibus, vt ſacras eorum confeſsiones audiant: quamuis ex clauſula generali diplomatum, ſiue bullarum à multis criminibus abſoluere poſsint, hæreticos tamen abſoluere nequeunt: quia id ſpecialiter Inquiſitoribus reſeruatur. Nec eſt veriſimile, generaliter eſſe conceſſum, quod ſpecialiter denegaretur. Nec enim probabile eſt, Pontificem ſummum tot legibus ſanctiſsimis in fidei fauorem latis, tam facilè derogare voluiſſe. cap. in generali. de regul. iur. lib. 6. l. ſi quando. C. de de inoffi. teſtamen. Couar. in c. alma mater. parte 1. §. 11. quamuis Soto in lib. 4. ſent. diſtin. 22. quæſt. 2. artic. 3. diſſentire quodammodo videatur.

5 Sed † prior ſententia vera eſt, vt mihi quidem videtur. nam ſi Epiſcopis inquiſitoribus ordinariis; iure ſingulari tribuitur, vt abſoluere poſsint in foro pœnitentiæ occultos hæreticos: idque committere nequeant Vicariis ſuis; incredibile eſt,

vt ſub clauſulis generalibus id ipſum intelligatur eſſe conceſſum cuicunque ſimplici ſacerdoti, qui facilè poteſt pœnitentem ad Epiſcopos vel Inquiſitores mittere. Concilii Tridentini ſeſs.24.c.6.

6 Hæretici † moriẽtes abſolui poſſunt à quo libet ſacerdote, ſi Epiſcopus & Inquiſitores deſunt. quod capite.2. Cõcilii Arauſicani his verbis decretum eſt: hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, ſi catholici eſſe deſiderent, ſi deſit Epiſcopus, à presbyteris cum chriſmate & benedictione conſignari placuit. c. his qui tempore. cum ſeq.26.quæſt. 6. Concil. Triden.ſeſsio.14.c.7.

De tormentis. Tit. LII.

1 CVM † reus negat obiecta crimina, & plenè probata non ſunt; plerunq; ad quæſtionem peruenire oportet. eſt autem quæſtio, inuita conſcii hominis cõfeſsio, vt Ariſtoteles tradit.

2 Quęſtio † autore Vlpiano, res eſt fragilis, & periculoſa, & quæ ſępe veritatem fallat. diuus quoque Auguſtinus dolenda eſſe ait, iudicia hominum de hominibus, cũ quiſpiam torquetur. & cum quæritur, vtrum ſit innocens, cruciatur: & innocens luit pro in-

Digitized by Google

certo ſcelere certiſsimas pœnas. demũ Rhetores multa dicunt contra tormenta. l. 1. §. quæſtioni. ff. de quæſtionibus. Auguſt. lib. 19. de ciuit. Dei c. 6. Cicero in particionibus, & lib. 2. rhetoric. ad Herẽnium. Ariſto. Rhetoric. ad Alexandrum c. de quæſtione.

3 Cæterùm † ſæpiſsimè tormenta neceſſaria ſunt, vt iidem ipſi Rhetores docent. & beatus Cyprianus contra Demetrianum, inquit: Torquentur rei, qui ſe negant crimine, quo accuſantur teneri, vt facinoris veritas, quæ indice voce non promitur, dolore corporis exprimatur. Et Euſebius ad Epiſcopos Galliæ: Veritatem diuerſis cruciatibus à latebris ſuis religioſus tortor exigere debet: vt dũ pœnis corpora ſubiiciuntur, quæ geſta ſunt, fideliter & veraciter exquirantur. Fabius lib. 5. c. 4. Iſocrates in trapezitico. Eſther. 12. c. pe. 5. quæſt. 5. c. circumcelliones. 23. quęſt. 5. Io. maior. in 4. ſent. diſt. 15. quæſt. 22. Syluester verbo, Inquiſitio. 2. §. 9.

4 Itaque † Inquiſitores poſſunt ac debent reos torquere, vt errores confeſsi, conuertãtur & viuant, & vt eorum animę ſaluę fiant. ille hæreticum interficit, qui hęreticum eũ eſſe patitur. cęterùm noſtra correptio, viuificatio eſt, vt hęreſi moriens, viuat catholicę fidei: vt diuus Hieronymus inquit lib. 3. ad-

uerſus Pelagianos .

Sed quia nonnunquam in quæſtionibus habendis pernicioſè erratur, multa prius conſi-
5 deranda ſunt . & illud in primis † non eſſe à quæſtionibus incipiendum, ſed ita demum ad eas ueniendum eſſe, cum ſuſpectus eſt reus , & aliis argumentis ita urgetur , ut ſola eius confeſsio deeſſe uideatur. l. 1.ff. de quæſtionib.l.milites.C.eodem tit.c.cum in contemplatione, de reg.iuris.

6 Nec ſatis eſt, † vt reus ſuſpectus ſit, & argumentis veriſimilibus urgeatur, ſed alia prętereà multa neceſſaria ſunt: ſcilicet, ut indicia ſingula plenè probentur . glo. communiter approbata in l.vlti. C. famil. erciſ.Bar.& cæteri in l.vlti.ff.de quæſtio. Hippoly. in practi. §.Diligenter.

7 Item illud neceſſarium eſt, ut † magna ſint indicia , & uehementer urgentia ; leuia enim non ſufficiunt . l. milites . C. de quæſtionib. gloſſ. recepta ab omnibus in l. cum probatio.ff. de probatio.Bart. & alii in dicta l. vltim.

8 Neceſſe etiam eſt, vt † copia indiciorum reo detur cum dilatione ad ea diluenda . id enim natura ęquum eſt, & multis legibus cōprobatur. l.vnius. §. cogniturum. ff. de quæſtio.l.3.§. ſi ad diem. de re milita. Bar. & reliqui

liqui in dicta. l. vnius. Boſsius titu. de indiciis.

9 Iniquum † quippè eſt, hominem inauditum torquere, cùm defenſionis facultas nulli vnquàm deneganda ſit. quòd ſi nemo damnandus eſt in cauſis ciuilibus indicta cauſa, quantò minus in criminalibus? de paruula ſumma iudicaturo tibi res ſine teſte nō probaretur: utrique parti dares actiones, dares tempus: non ſemel audires, ut ait Seneca libro ſecūdo de ira: & hominem torquere audes antequam illi, vel indicia noſſe liceat, uel tempus ad indicia diluēda accipiat? clem. paſtoralis, de re iudi. c. 1. de cauſa poſſeſsio. l. defenſionis facultas. C. de iure fiſci. libro decimo.

10 Opus quoque eſt, † vt accuſator poſtulet reum torqueri. & ideo promotor fiſcalis id generaliter petere ſolet in libello accuſatorio. l. de minore. §. tormenta. l. patre uel marito. ff. de quęſt. l. quicunque. C. de ſeruis fugitiuis.

11 Quòd † ſi reus nihil probauerit, quò indicia diluantur, tūc Inquiſitores eū damnare poſſunt ad id genus tormenti, quod fuerit in ea prouincia uſitatius. & eius ſententię copia reo fieri debet, ut appellare poſsit: eiusq; appellationi deferendum eſt, niſi friuola ſit. l.

ante ſententiam.ff.de appellat.recipien.l.per hanc.C.de tempo. appellatio.c.cum appellationibus friuolis.de appellat.lib.6.

Hactenus de ordine procedendi vſque ad executionem quæſtionis, ſatis ferè diximus. ſequitur, vt pauca quæ prius dici oportuit,
12 de indiciis iam deſſeramus: At † primum quidem, cùm argumenta, ſigna, & indicia, quibus ſuſpectus eſt reus, ex variis perſonarum, & rerum circumſtantiis oriantur, nulla certa regula, bene definiri poſſunt, ita quòd arbitrio iudicum neceſſariò relinquēda ſunt. Bart.& omnes in l.vlti.ff.de quæſt.plurimi citati ab Hippolyto in practi.§.Diligenter.

13 Sed † neceſſaria eſt ſaltem dimidiata, ſiue ſemiplena probatio ad torquendum hominē. reus ergo infamatus torqueri poterit, vnius hominis fide digni teſtimonio, de crimine ipſo teſtificāte. quòd ſi reus ſit bonę famę, alia pręterea indicia neceſſaria ſunt. gl.recepta in l.3.C.ad leg.Iul.maieſta. Bart. & cęteri in l.maritus.ff.de quęſtio.Cardi.& Imola in cle. 1.de hæreti.Squillacen.de fide catho. ca. 31. glo. communiter approbata in l.in bonæ fidei.C.de reb. credi. & in l.admonendi. ff.de iure iuran.

14 Ergo † non ſufficit ad quæſtionem teſtimonium ſocij ſiue participis eiuſdem criminis,

nis, niſi alia etiam indicia concurrant.l.4.C. de quæſtio.c.vlti.15.quæſt.3. Hippolyt. in d. §.diligenter. Blancus in l.vlti.ff.de quæſtio. nu.378.

15 Confeſsio † criminis extra iudicium facta, & plenè probata, quia ſemiplenam probationem facit, ſufficit quoque ad habendam quęſtionem.l.vlt.ff.de interrogat.actio.gloſſa recepta in l.capite quinto.ff.de de adulte. omnes in l.vlti.ff.de quęſtio. & in c. at ſi clerici. de iudi.

16 Quamuis † multi putent, fugam rei eſſe ſufficientem ad quæſtionem; ea tamen opinio vera non eſt, cum variis ex cauſis quiſpiã fugere poſsit: quæ vel ex toto, vel certè magna ex parte illũ excuſare queant.fugit olim Alcibiades,prouerbium illud adiiciens: Vitę diſcrimen, ne matri quidem cõmittendum: fieri crimen ignorantia poſſe, vt nigrum pro albo ferat lapillum: vt Plutarchus in Alcibiade;& Aelianus libro 13.variæ hiſtoriæ,authores ſunt.

17 Fugit † quoque Demoſthenes, & epiſtola 2.de ſuo reditu, inquit: Iam ob diſceſſum meum iure iraſci mihi non poteſtis.nec enim ideo abii, quod aut de vobis deſperarem, aut vſpiam aliò reſpicerem.. ſed primùm carceris ignominiam animo ferebam grauiter: de-

inde,propter ætatem,afflictionē illam corporis perpeti non poteram:&cętera.ergo qui veritus ſęuitiam iudicium,aut potentiam aduerſariorum, aut ob aliam probabilem cauſam fugit,non ideo torquendus eſt.c.accedens.2. vt lit.nō conteſta. Bal.in l.in bonę fidei.C.de reb. credi. Blancus in l.vlti.ff.de quęſtionib. nume.285.

18 Reus † ſuſpectus, qui vacillat, & peierat, magis ſuſpectus efficitur, atque adeò torqueri poteſt, vt plurimis placet. quamuis titubare, & inconſtanter loqui non nunquam rei ſoleant magna aliqua perturbatione animi: quod iudices conſiderare attentius debent. l. ex libero. ff. de quæſtionib. & inibi Barto. & ceteri. & in l.de minore.§.plurimùm. & in l.vlti. eodem tit.Hippoly.in prati.§.diligenter.

19 Propter † ſolam famam, quantumlibet publicam, nemo torqueri debet, quia incertiſsima eſt,& plerūque falſa, & pondus teſtimonij non habet.c.qualiter.2.de accuſa.Bar. & Hippo.in d.§.plurimùm.Pari.cōſ.153.li.4.

Atque hęc quidē de indiciis.ſequitur vt de
20 reis ipſis paucula ſubijciamus. † In pleriſq; criminibus multi torqueri non poſſunt, ſed in cauſa hæreſis illi torquēdi ſunt,qui in crimine lęſę maieſtatis torqueri poſſunt. quia longè

grauius

grauius eſt, diuinam quàm humanam lædere maieſtatem.proinde nobiles, decuriones, & cæteri quæſtionibus ſubiici poſſunt.l. nullus. C.ad leg.Iul.maieſt.l. decuriones.C. de quęſtio.authen. gazaros.de hæreti.c. vergentes. eodem titu. Hippoly. in practi. §. Expedita. Grill.de quæſtio.q.6.Couar.li.2. reſolut.c.9.

21 Minores † quoque vigintiquinque annis torqueri poſſunt, quia etiam impuberes terreri queunt in crimine hæreſis, & habenis, vel ferula cedi.l.1.§. impuberi. & l.excipiuntur.ff.ad Syllania.l. de minore, & ibi Hippol. de quæſtionibus.

22 Clerici, † & monachi,& cæteri religioſi, torqueri poſſunt pro crimine hæreſis, quia grauius quàm laici delinquunt.c.1.de depoſito.c.ad abolendam.§.vlti.de hæreti.c. accuſatus.§.vlt.eodem tit.lib.6.

23 Sed † & ſi multis indiciis urgeātur,torqueri tamen non debent niſi infamati ſint. & hæc eſt cōis opinio iuris peritorium in c. 1. de depoſito. Feli. in c.veniens.1. de teſtib.Iaſ.in l. magiſtratibus.ff.de iuriſdi. om. iudi. Bernar. in practi.cap.117.Boer.deciſ.163.

24 Verùm ea † opinio nullo iure probatur:& pluſquàm infamia nocent urgentia indicia, quæ ex perſpicuis coniecturis oriuntur. Poſtremò,in hæreſi & aliis criminibus,quæ clan

culum

hęreſim,ſed negat intentionem impiam; niſi probabilem excuſationem afferat, quæſtioni ſubiici poteſt; niſi fortè ſit planè conuictus; & ita vtimur. Cardi. in clem. vlti. de vſuris. Alberti. de aſſertio. catho. quęſt. 36. in fine.

28 Inquiſitor † ipſe adeſſe debet quęſtioni; quia plurimùm in excutienda veritate, etiam vox ipſa, & cognitionis ſubtilis diligentia affert. Nam ex ſermone, & ex eo, qua quis cōſtantia, qua trepidatione quid diceret, quędam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt. nemo autem præſens debet eſſe quęſtioni, præter iudices, tabelliones, atque tortores. l. de minore. §. plurimùm. ff. de quæſtio. Bar. in l. cuſtodias. ff. de publi. iudi.

29 † Iudex autem cautè reum interrogare debet, ita, vt via mentiendi non aperiatur illi, atque id confiteatur, quod putet, iudicem audire velle. itaque generaliter eſt interrogandus, an dixerit aliquid impium; alterum enim magis ſuggerentis, quàm requirentis videtur. l. 1. §. qui quæſtionem. ff. de quæſtionib. & ibi Bar. & Hippolyt. l. 1. §. Diuus Adrianus. eodem tit.

30 Nec tantùm † de ſe ipſo interrogandus eſt reus, ſed etiam de ſociis, de magiſtris, atque diſcipulis, quos quidem indicare tenetur, ēt non interrogatus, vt alibi dixi. Nam, ſi in aliis criminibus

criminibus non ita grauibus, interrogari pòteſt dę cõſciis: multò id magis in crimine hęreſis. l. prius. ff. ad Syllania. l. 2. §. Diuus Pius. de iure fiſci. glo. & interpretes in l. vlti. C. de accuſat. Soto lib. 5. de iuſti. & iure q. 6. arti. 2.

31 Quin † etiam reus plenè etiã conuictus, torqueri poteſt in caput alienum. i. contra capita aliena; ſcilicèt, vt ſocios, aliosq; hæreticos manifeſtet, non tamen ob eam cauſam torqueri debet, niſi ſemiplenè probatum ſit quòd ſocios criminis habet, aut quòd ſcit alios hæreticos eſſe. l. ex libero. l. vnius. §. teſtes. ff. de quæſtioni. l. qui vltimo. ff. de pœnis. l. & ſi certus, ad Syllan. & ibi Rom. & Igneus. & in l. vlti. C. de quæſtio. Alberi. & Salic. Boſſius tit. de tortura teſtium.

32 Tormenta † verò arbitrio iudicum moderanda ſunt, ita vt ne reus in ipſis, vel ex ipſis moriatur, & ut ſaluus ſit, vel innocentiæ, vel ſupplicio. l. quæſtionis modum. l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtionib.

33 Indicia † maiora tormentis maioribus purgãda ſunt, vt rectè inquit Baldus. Nam leuia indicia comminatione tormentorũ duntaxat purgari ſolent. Bald. in c. 1. §. ſi vaſallus. de controuer. inueſti. lib. feudo.

34 Quòd † ſi non antecedẽtibus indiciis, vel nõ bene probatis, vel eorũ copia reo nõ data,

con-

confeſsio tormentis extorta ſit,ét ſi reus eam ratam habuerit,nihil ei nocebit. quidquid.n. ex iniuria iudicis manat,iniuſtum eſt,& iniuſtitia cauſæ permanet in eius effectu: nec.n. ex iniuria ius naſci poteſt.atque hæc quidem ſententia omniū conſenſu recepta eſt. glo.& cæteri in l.pen.ff. de quæſtionibus, & in c. cū in contemplatione,de reg.iur.Hippo.in practi.§.ſecunda quæſtio.Soto de ratione tegēdi ſecretum,memb.3.q.1.& lib.5.de iuſti.& iure,q.6.arti.2.

35 Sed † & ſi omnia ſupra ſcripta ad vnguē ſeruata ſint,reus tamen cōdemnari nō debet propter confeſsionem tormentis extortā,niſi perſeueret in ea.Peſsimum.n.eſt,ex cōfeſsione extorta quenquā iudicare;nec ferenda eſt contraria coſuetudo,cum ſit iniuſta,& ab omni humanitate aliena.15.q.6.c.1.gl.Hippo.& alii in l.1.§.Diuus Seuerus.ff.de quæſtioni.

36 Idem eſt,† ſi confeſsio extorqueatur metu imminentium tormētorum: ea.n.paria ſunt. quinetiam Xenophon libro 3. de Cyropedia inquit, metum maiori ſupplicio eſſe hominibus, quàm ſi re ipſa malè afficiantur; metus enim rerum omnium horribiliū maximè animos perterret : vt dubium non ſit . quin maior adhibita vis ei ſit , cuius animus ſit perterritus, quàm cuius corpus vulneratum

ſit,

Digitized by Google

ſit, vt ait Cicero in oratione pro Cæcinna.l. nouiſsimè.ff. quod ſal.tuto.auto.l.2.C.quorũ appellat.non recipi.

37 Nec audiendi ſunt, † qui putant,non eſſe neceſſariam ratihabitionem,cum uentum eſt ad tormeta probatis indiciis maximis,vel antecedente extraiudiciali confeſsione,præſertim geminata.Hæc enim gratis dicuntur,nec iure, aut ratione probantur: & nihilominus talis confeſsio extorta eſt dolore, aut metu tormentorum.Anto. Gomeſ. tomo 3.ca.13. Blancus in l.vlti.ff.de quæſtio.nu.208.

38 Ergo † vt cõfeſsio iſta reo nocere queat, neceſſe eſt, vt poſt aliquod interuallum temporis ratificetur, ita vt ne dolor tormentorũ, & vehemens animi perturbatio duret. Multi aiunt id eſſe debere ſpatium vnius diei, quod & regia lege cauetur.Bar.Hippoly. & cæteri in l.1.§.Diuus Seuerus.ff.de quæſ.Bal.& alii, in l.2.C.de his, quæ ui. Tiraquel. de retractu conuentionali.§.1.glo.5.nu.21. Maio. in lib. 4.ſent.diſt.15.q.22.

39 Sunt † etiam qui dicunt, non eſſe neceſſariam ratihabitionem,cum aliquis tortus de alio teſtificatur. ſed meo iudicio errant:quia tale teſtimonium inuolũtarium quodammodo eſt,ac tormentis extortum: & eò magis in cauſa hæreſis, in qua ratihabitio fieri debet

coram

coram religioſis perſonis.c.vt officium.§.verùm,de hæreti.lib.6.Bal.in l. vlt. C.de quæſt. Paris de ſyndicatu verbo Tortura.§.Teſtis.

40 Si verò † reus in quæſtionibus pernegauerit, ac tormenta vicerit, hoc ipſo diluit, & purgat antecedentia indicia, eſtq; ſupplicio liberandus, vt olim Plinius cenſuit lib.8. epiſtola ad Ariſtonem. & ea ſentẽtia tum regia lege, tum omnium conſenſu recepta eſt.Bar. in l.vltima.Alberi.in l.edictum. Hippoly.in l. repeti.ff.de quæſtio. Boer. decíſ.163. Aymo conſil.168.

41 Sed † nonnunquam tormẽta repeti poſſunt:cùm reus euidentioribus argumẽtis opprimitur:cùm indicia noua ſuperueniũt:cùm reus nõ fuit ſufficienter tortus: his.n.caſibus reus iterum torqueri tunc demum poterit, cũ in tormenta corpus animuſq; durauerit, nec enim dilaniandus reus, aut excarnificandus eſt.l.repeti.l.vnius.§.1.ff. de quæſtio.Bart.& alii in eadem.l.repeti.

42 Quamuis † autem reus interdum in quęſtionem repeti poſsit, bis tantùm torqueri debet; alioqui tormenta in infinitum abirent.l. boues.§.hoc ſermone.ff.de verb.ſignif. Pelagi.de plantu Eccleſiæ lib.2.art.41.

43 Quæri ſolet, † An reus qui obiecta crimina ui tormentorum confeſſus eſt,& ſequẽ

ti die

ti die confeſsionem reuocat, ob id iterũ tor, queri poſsit? Et plerique aiũt repeti quæſtionem poſſe: quia reus vacillauit, & quia ſua confeſsione roborauit antecedentem probationem: demum quia nouum indicium ore ſuo addidit, & ita lege regia, & ſicula conſtitutione cauetur. Boer.deciſ.163.Carerius in practi.nume.190. Boſsius titu.de tortura, prope finem.

44 Pluſculum dubitationis habet, † cùm reus bis tortus, bis confitetur & reuocat, an tertiò torquendus ſit? quod quidem multi fieri poſſe putant: Sed eorum opinio nullo iure probatur. Nam, vt ante dixi, repetitio quæſtionis, de prima vice accipienda eſt: & ſecunda confeſsio non præbet nouum indicium, cùm ſit eadem cum prima. Poſtremò, quia nullus unquam foret finis tormentorum, quemadmodum olim crudeliſsimè factum eſt, in tyrannicis illis exemplis à Valerio Maximo lib.8.cap.4.& à diuo Hieronymo relatis, epiſtola ad Innocẽtium, de muliere ſepties icta.

45 Cæterùm † opinio illa tunc fortè recipi poſſet, cùm reus bis fuerit remiſsè tortus, & cum in poſteriore confeſsione aliqua noua indicia prodiderit, alioqui, cùm ſatis quæſitũ ſit, non vltra torquendus eſt reus. Angel.

de

de maleſi.in verbo fama publica,quęſt.9.Hippolyt.in l.repeti.ff.de quęſtio. Grillan. quęſt. 7.Tho.Gramma.conſil.45. Boer.deciſ. 163. col.vlti.Carerius in practi.nu.194.

46 † Iudices autem & conſultores ea conſiderare debent quæ Fabius ait, ab oratoribus eſſe conſideranda, idq́; multò maximè, quia hi ſuadent, illi diiudicant; hi ius alterius litigatoris,illi cauſam vtriuſque perpendunt: ad extremum,quia hi dicunt,quæ volunt, illi verò ea duntaxat quæ iuſta ſint, proferre atque exequi debent.quædã igitur (inquit Fabius) propria ſunt cuiuſq́; litis: Nam ſiue de habenda quęſtione agatur,plurimùm intererit,quis & in quem poſtulet,aut offerat,& in quem,& ex qua cauſa: ſiue iam erit habita,quis ei pręfuerit,quis,& quo modo ſit tortus: an credibilia dixerit, an inter ſe conſtantia perſeuerauerit in eo,quod cœperat,an aliquid dolore mutauerit,prima parte quæſtionis,an procedente cruciatu, quæ vtrinque tam infinita ſunt,quàm ipſa rerum varietas.hęc ille lib. 5.

De abiuratione. Tit. LIII.

1 CATHOLICA † Chriſti eccleſia nõ modò hereticos punit,ſed etiam ſuſpicionem hęreſis, quantumlibet

leuem, tolerare non vult. Eſt enim anima noſtra Deo Chriſto deſponſata cui virginitatem fidei omni modo ſeruare tenetur. dicente Apoſtolo Deſpondi vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. hęretici autem virgines dici non poſſunt, quia ſenſu adulterino corrupti ſunt, & virginitatem veritatis Chriſti adulterino ſenſu corrumpunt. Et ſicut olim ad eluendam ſuſpicionem adulterii, durisſima lege vir vti poterat, vt in libro Numeri legitur, capite 5. ſic hodie catholica eccleſia diuinè admodùm conſtituit, vt ſuſpicio hęreſis tormentis, abiuratione, vel purgatione diluatur. an fidem non ſeruare, leuius eſt animam Deo, quàm fœminam viro? inquit Auguſti. epiſtola 50. Apoſtolus. 2. Corin. 11.

2 De tormentis ſatis multa diximus, † nunc verò de abiuratione diſſeramus, ac primùm, hoc nomine pontificii frequenter vtuntur, ſed ex aliis autoribus apud Eutropium tantùm id me legiſſe memini. is enim libro primo Rerum Romanarum, inquit; Quanta mala Romani continua illa regum dominatione pertulerint, non ſolùm vnius regis expulſio, verùm etiam abiuratio regii nominis & poteſtatis oſtendit. Et quamuis abiurare, varias habeat ſignificationes, vt in catholicis inſtitutionibus retuli, in propoſito tamen, ab

iurare

iurare eſt, execrari, ſiue anathemare.

3 Tribus † ex cauſis fit abiuratio; vel propter vehementem ſuſpicionem, vel propter leuem, aut abiurantur errores ab hęretico pœnitente. Itaque duobus modis fit ab iuratio: vno modo à ſuſpectis, altero ab hęreticis ad eccleſiam conuerſis. Primi abiurant errores, de quibus vehementer, aut leuiter ſuſpecti ſunt. Secundi abiurant hęreſes, quibus infecti fuere.

4 De ſuſpectis † abiurantibus ſunt exempla in magna ſynodo Chalcedonenſi, vbi actione octaua Theoderetus propter ſuſpicionem abiurauit. Et actione nona, Iba Epiſcopus de quibuſdam erroribus accuſatus, quamuis fuerit inuentus innoxius, propter ſuſpicionem tamen coactus eſt dicere, etiam in ſcripto anathemaui Neſtoriū, eiusq; dogmata, & nunc anathemo eum decies millies, & omnem illum, qui non ſapit, ſicut hæc ſancta ſynodus, anathemo.

5 Plurimùm † refert, an propter vehementem ſuſpicionem quiſpiam abiuret errores, an propter leuem: prior enim ſi repertus fuerit poſt abiurationem in hęreſim incidiſſe, habetur pro conſummato relapſo: poſterior verò non item. Errant ergo qui putant, relapſum quoque eſſe, qui propter leuem ſuſpi-

cionem abiurauerat hereſes.c.accuſatus. de heręti.lib.6.vbi videtur errare Ancha.& Matthę.in conſtit. Regni Neapol.tit.1.col.8.

6 Hęretici † verò, qui ad ſinum Eccleſię redeunt, abiurare ſiue execrari hęreſes debent,& errores ſuos damnare,atque autores errorum: quemadmodum ſępe conſtitutum & ad effectum perductum eſt.concil.2.Arelaten.concil,Laodicęno,c. 7. ſexta ſynodo generali,canone.94. diuus Auguſtinus epiſtola 95.c.ſaluberrimum.1.quęſt.7.

7 Neque † ſolùm hęreſes abiurare,ſed palinodiam canere debent, id eſt,recātare ſuos errores,& meliore ſententia corrigere,& cōtraria erroribus aſſerere. ſynodus Epheſina ſub Cęleſtino primo.c.donatum.1.quęſt.7.

8 Iurare † quoque debent, ſe nunquam ad abiuratos errores eſſe reuerſuros. quę omnia non voce modò,ſed ſcripto etiam confirmare debent. ſubſcribētes libellis abiurationis, quod ab ipſis Apoſtolorum temporibus dicitur eſſe viitatum. Prima ſynodo Nicęna c. 8. & alia ſynodo ſub Martino primo. Leo Magnus epiſt.2.ſynodo 7.generali,actione.1. & ſynodo 8.actione 2.& ſępe alibi.c.ſi quis Epiſcopus.c.conuenientibus.1.q.7.c.ego de cōſecrat.diſtin.2.Auguſt.epiſtola 96. Nicephorus lib.16.hiſto.eccleſ.c.26.

Qui

9 Qui † incidit in hęreſim,ẽt vnã tãtũ,abiurare debet oẽs hęreſes,quod quidẽ antiqua cõſuetudine,& omnibus obiurãdi formulis receptũ eſt.Iã ergo inutilis quęſtio illa eſt,quę põtificios torqueri ſolebat,vtrũ,is qui vnã hęreſim obiurat,& poſtea in aliã incidit,ſit iudicãdus relapſus.itaq; ꝑtereo eã,vt nõ neceſſariã.

10 † Clarè autẽ,& nominatim abiurandi ſunt errores,quos abiurãs credidit, vel de quibus ſuſpectus fuit,nec ſufficit obſcura & generalis abiuratio.magna ſynodo Chalcedo. actione 8.Magnus Leo epiſt.84. deciſ. Rotę antiqua.875.& noua ſub tit.de hęreti. Decius cõſil.137.Boer.deciſ.343.

11 Schiſmatici † quoq; obiurare debẽt ſchiſma eodẽ ferè ordine,quo hęretici abiurant hęreſes,cuius abiurationis antiquitatẽ & vſum ex Cypriano & aliis,hic breuiter laudatis,intelliges.Cypri.li.3.epiſt.11.Leo epiſt.3.& epiſto. 85.c.3.c.omnis cuiuſlibet.1.q.1 . c. quoties. c. maximum. 1.quęſt.7.

13 Olim † abiurabantur errores in cõciliis generalibus,& prouincialibus: hodie verò corã clerò,& populo publicè fit abiuratio;nec priuatim fieri debet,niſi magna ex cauſa. cap. ſi quis epiſcopus.1.q.7.c.ad abolẽdã,de hęreti. c.iter ſolicitudines,de purg.can.Leo epi. 75.

13 Qui † autem abiurare nõ vult ad arbitriũ

Epiſcopi,& Inquiſitorum,tanquã contumax, & impœnitẽs poterit curię ſeculari relinqui; Leo epiſt.10.& epiſt.84.dicto c.ad abolẽdã.

14 Plures † verò ſimul abiurare poſſunt,prę legente ſecretario,vt Hiſpaniarum conſuetudine receptum eſt; & conſequenti die ſubſcribunt libellis abiurationis, & ſe obligant ad pœnas illis ſcriptas.idq; breuiter, & commodiſsimè fit, nec video quid obſtare illi conſuetudini queat.

15 Poſtremò † formulas abiurandi quia prolixiores ſunt, hoc loco indicaſſe ſufficiet. Vnam inuenies in Concilio Conſtancienſe ſeſs.19. Alteram in c.Ego Berengarius, de cõſecrat.diſtin.2. Tertiam apud Cardinalem Turrecrem. lib.4.de eccleſia,parte 2.ca. 22. Quartam apud Alfonſ. Caſtr. lib.1. de iuſta hęreti.punit.c.vlti.

De purgatione. Tit. LIIII.

1 POST abiurationem ſequitur, † vt de purgatione diſſeramus: quia, vt ante dixi, ſuſpiciones purgatione quoque dilui poſſunt. & hoc quoque remedio Inquiſitores Hiſpanię, rarò quidem, ſed nonnunqnam vtuntur. Nam, vt Godofredus vir doctus & pius, inquit: puniuntur ſuſpecti hęreſeos in religioſiſsimis Hiſpaniæ

regnis,

regnis, vel hoc maximè, hac tempeſtate triũphantibus, & ſingulari laude dignis, quòd nulla non ſolùm planè hęreſis, verùm ne ſuſpicio quidem hęreſeos ſine digna, vel momento maneat, nota. hęc ille in l. 2. C. de hęreti.

2 Eſt autem † purgatio, de obiecto crimine innocentię oſtenſio, vt plerique omnes aiunt, ſed non quęcunque innocentię oſtenſio purgatio canonica eſt. Nam omnis plena defenſio innocentiam reorum oſtendit; ſed ea duntaxat purgatio canonica dici ſolet, quæ ſecũdum leges pontificias, & ſacros canones fit. Rayne. Gofred. Sylueſter & cęteri in ſummis verbo Purgatio.

3 Ad † hanc purgationem perueniendum non eſt, niſi cum reus publica laborat infamia, & crimen plenè probatum non eſt. Nã; ſi alterum deſit, purgatione opus non eſt, ſed vel abſolutione, vel condemnatione. c. nos inter. c. ſi quis de gradu. cap. cum dilectus. de purgat. cano. l. qui accuſare. C. de eden.

4 Præterea † neceſſe eſt, vt cauſa, & origo infamię nec ab inimicis, vel maleuolis, nec ab infamibus, aut leuibus hominibus orta ſit: præſertim, cùm apud bonos, & graues viros reorum exiſtimatio lęſa non eſt. c. cùm in iuuentute. c. pen. de purgat. cano. c. inquiſitio-

nis.§.vlti.de accuſatio.

5 Poteſt etiam † reus ad purgationem dãnari propter graue ſcandalum ab eo malè datum: & propter magnam, & publicam infamiam, & propter vehementem ſuſpicionem à teſtium dictis exortam: & vt rectè Decius inquit, recto iudicis arbitrio id neceſſario relinquendum eſt: quia perſonarum, & rerum circunſtantiæ legibus definiri non poſſunt. c. inter ſolicitudines.c.cum in iuuẽtute.de purgat. cano. Dec. in c.at ſi clerici, de iudiciis. nume.10.

6 Qua ratione † purgatorum quoque numerus in arbitrio iudicis eſt, ita tamen, vt plures præfiniantur, cùm reus maiore laborat infamia, & grauioribus ſuſpicionibus pręmitur. quamobrem iura ipſa modò plures, modò pauciores expurgatores requirunt, ſcilicet arbitrio iudicum id relinquentia.c.omnibus. c.presbyter.2.quęſt.5.c.ex tuarum.de purgat.canoni.c.ſignificaſti.de adulter. c.inquiſitionis.§.vlti.de accuſatio.

7 Purgatores † elegi debent ii, qui eandẽ dignitatem, & conditionem habent, quam reus ipſe. Si verò tales non inueniantur, ſaltem eligendi ſunt viri probi, & exiſtimationis bonę, qui vitam & mores ſuſpecti, non tam pręſenti tempore nouerint, quàm præterito.

terito.c.ſi legitimi.2.q.4.c.cū P. c.cōſtitutis, c.īter ſolicitudines.c.cū dilectus,de pur.can.

8 Viles † & plebei homines,& malo genere nati,non ſunt damnandi,vt ſe purgēt; quia expurgatores nō inueniēt,& quia huiuſmodi homines melius torqueri poſſunt, quàm nobiles. ꝙ ſi fortè ad hanc purgationem damnentur, & bonos expurgatores non inuenerint, recipiendi erunt alii mediocres, ne defenſionis facultas eis denegetur.c.cùm in iuuentute,& ibi glo.& omnes, Archid.& cæteri in c. ſi legitimi.2.q.4.Abbas,& alii in c.inter ſolicitudines. de purga.cano.

9 Ergo † purgatio hæc ad eos, qui ſunt in honoribus cōſtituti, magis pertinet,quorum fama aliis neceſſaria eſt.Sic multi ſummi Pōtifices publicè ſeipſos purgarūt.Paſchalis primus,Damaſus,Symmachus,Leo tertius,Gregorius ſeptimus, Sixtus tertius, & Pelagius primus,ſicuti Platina, aliiq; in uitis Pontificū ꝓdiderūt.c.mādaſtis.c.auditū.2.q.5.Pighius li.6.hier.eccle.c.17.Brunus li.4.de hęr.c.11.

10 Qui † verò ad arbitriū iudicū ſe purgare noluerit, tāquā cōuictus puniri debet; nec opus eſt,per annū integrū expectare,quāuis ea dilatio ei cōceſſa eſſe videatur. c. excōicamus. §.adiicimus,de hęreti.ca. tua nos.de cohabi. cleri. & mulie. Innocen. Abbas & cæteri in

c.cum

c.cum P.Manconella. de purga. cano.

11 Qui † deficit in purgatione pro conuicto habetur, & puniendus eſt pœna criminis ſecundum modum,quo cauſa eius acta eſt. ſi fuit accuſatus coercendus eſt pœna ordinaria: ſi verò inquiſitus,vel denũtiatus arbitrio iudicum pœna moderanda eſt.ca. de hoc,de ſimo.c.inquiſitionis.de accuſat.omnes in ca. inter ſolicitudines.de purgat.cano.& in c.accedens, de accuſat. Ioan. Bernar. in practi. cap.141.

12 Cùm † igitur de crimine hęreſis promotor fiſcalis ſemper accuſet,relinquitur planè, vt reus in purgatione deficiens,tanquàm cõſummatus hęreticus puniendus ſit. & ita Abbas & cęteri tradunt in dicto cap.inter ſolicitudines.

13 Ne autem ambigi poſsit, † quis dicatur in purgatione deficere,iudices id ante definire debent: ſcilicet, vt ſi defecerit in duobus, uel tribus pro conuicto habeatur. Nam,cùm hoc expreſsè cautum non ſit, intelligi debet arbitrio iudicum eſſe relictum. c. ad abolendam,de hęreti.l.1.ff.de iure deliberan.

14 Sed vtrum is, † qui in purgatione deficit, recipiendus ſit,pœnitere uolẽs? Et ſi quidem errores ſuos plenè confiteatur, nõ video cur Eccleſię gremio non ſit excipiendus;ne ficta,

ſiue

ſiue preſumpta probatio plus noceat, quàm certa & uera, quę teſtibus fit. Nam, ſi hic pœnitere poteſt conuictus teſtibus, utique & ille qui pro conuicto habetur. l. filio quem pater. ff. de libe. & poſthu. cap. afferte, de præſumptio.

15 Reus † iurare debet coram expurgatoribus, ſe crimina, de quibus ſuſpectus eſt, non commiſiſſe. Ille verò ſeorſum dicere debet, an credant, eum verè, vel falsò iuraſſe. itaque reus de ueritate, purgatores de credulitate iurant. c. quoties. 2. quęſt. 5. c. quoties. de purgat. canoni.

16 Perdifficilis quęſtio eſt, † vtrum hęc omnia ſimul cumulari queant, tormenta, abiuratio, purgatio, & alię pœnę arbitrarię? Plerique putāt cumulari poſſe, cùm id indiciorum qualitas exigere videatur. & quamuis eā ſententiam in catholicis inſtitutionibus pleniſsimè confutauerim, ne tamen ipſe ſolus tot viris doctis, ac receptę conſuetudini omnimodo contradicam, diſtinctione hac in pręſentia utar: Aut reus ſufficiēter eſt tortus, & tūc abſoluēdus eſt (ut ſuo loco dixi) pręterquàm ab expēſis culpa ſua factis. Aut remiſsius fuit tortus, & eo caſu, ſicuti tormenta repeti poſſunt, ſic ad aliud remedium iudices peruenire poſſunt; pręſertim, cùm in tormenta cor-

pus,animusvè non durat.

17 Aut † quiſpiam rectè purgatus eſt,& tūc præter expenſas ſua culpa, uel occaſione factas,quas iuſtum non eſt,ut ſoluat promotor fiſcalis,qui iuſtiſsimam habuit cauſam illum accuſandi; exiſtimarim ad aliam pœnā damnandum non eſſe: id enim leges nominatim prohibere uidentur.c.ex tuarum. de purgat. canoni.c.habet.c.Menam.2.quæſt.4.c.1.15. quæſt. 5.

18 Aut † aliquis abiurare cogitur propter uehementes ſuſpitiones:& hoc tantùm caſu arbitror,ad aliam pecuniariam pœnā, ac detruſionem in monaſterium, uel quidpiam ſimile eum poſſe damnari. quia qui negat, ſe fuiſſe hæreticum,quid magnifacit, ſi errores abiuret? quia quòd abiuratio nō tam pœna, quàm cautio in futurum eſſe uidetur.ca.inter ſolicitudines, de purgat. canoni. & ibi Innocen. Hoſtien. Ioan. And. Anto. Anchara. & Cardi.

Nam quòd multa illa remedia cumulentur,quorum ſingula ſufficere queant,crudele admodum eſt: nec id voluiſſe Cardinalem,

19 aut quenquam aliū puto. † Nec mirum videri debet, ſi is, qui à crimine abſoluitur, in expenſis damnetur; quia, ſi indicia efficiunt, ut quiſpiam torqueatur,& purgetur, & nihi-

lominus

lominus à crimine abſoluitur: quantò magis ſufficient,ut reus abſolutus damnari poſſit in expenſis à promotore fiſcali propter publicam vtilitatem rectiſsimè factis? vide Cardina.in clem.1.de vſuris. col. vlti. Fran.Squillacen.de fide catho.cap.31.

De excommunicatione. Tit. LV.

1 VENIO nunc ad hæreticorum pœnas: † quarum prima eſt, excommunicatio: Nam in eam incidunt ipſo iure, atque à communione fidelium diris proſcriptionibus eiiciuntur. Eſt uerò pœna horribilis, & pertimeſcenda; quia (ut ait Hieronymus epiſtola ad Heliodorum) Eiectus de eccleſia rabido dæmonum ore diſcerpitur. Et Diuus Chryſtomus, ac Theophilactus addunt: Quicunque ex eccleſia fuerit eiectus,& Spiritu ſancto priuatus, erit hic miſer perfacilis in capturam. Iſtiuſmodi nanque mox Deus,& peccatis obnoxios caſtigandi gratia,& morbis affligit, & malis urgebit. cap.ſicut,cap. excommunicamus. de hæreti. c.abſit.11.quæſt.3. Theophila.1.Timo.1. & ibi Chryſoſto.homil.5.

2 Nec † tantùm in fide ſuſpecti, ſed alii etiam,

etiam, qui per annum in excommunicationę animo pertinaci perſtiterint, exinde tãquàm hęretici priores, & poſteriores tãquam in fide ſuſpecti puniri poſſunt. ca. excommunicamus. §. qui autẽ, de hęreti. & illic Felinus poſt alios. Concil. Triden. ſeſsione 25. decreti reformationis. cap. 3. in fine.

3 Hęreticus † etiam poſt mortem ſolet excommunicatus declarari, ne quiſpiã oret pro eo. anathemari quoque poteſt, id eſt extrema deteſtatione maledici. Nam, cùm eccleſiaſtici iudices dira, & vltima exempla animaduerſionis ſuę ſtatuunt in reos: ad capita deuouenda deſcendunt, & anathemate plectũt, & animas eorum inferis ſacrãt: quod & in mortuos hęreticos iure ac merito faciunt. c. Engeltrudam. 3. q. 4. c. debent. 11. q. 3.

De bonis hæreticorum. *Tit. LVI.*

1 ALTERA † pœna hęreticorum eſt, publicatio bonorũ. hęreticus enim, vt exemplo aliis ſit, etiam egeſtate laborare debet, atque ut rectiſsimè Ariſtoteles inquit: ne languori corpus incumbat, uolens conualeſcere, aquam prius, & inediam exhibet: ita qui nequàm habuerit animam, ne quippiam mali exerceat, ei opulentia & imperium,

perium, & dominatus, & omnino alia id genus ſunt auferenda: idq; eò magis, quo mobilior, mutabiliorq; eſt corpore anima. hęc ille lib. 2. magn. mora. cap. 4. l. bona fides. ff. de poſiti.

2 Ergo † bona omnia hęreticorum ipſo iure publicantur, etiam ſi filios habeant catholicos. Nam & in aliis crimininibus cũ bona reorum confiſcantur, nulla filiorum ratio habetur. c. vergentis. de hęreti. authen. Gazaros. C. de hęreti. l. vlti. C. de bon. proſcripto. c. cũ ſecundum, de hęreti. lib. 6. & ibidem glo. & omnes. Brunus lib. 5. de hęreti. cap. 6.

3 Publicantur † inquàm omnia hęreticorũ bona mobilia, immobilia, & mouentia, iura quoque & actiones, & quidquid ad eos quocunque modo pertinet. dicto c. cum ſecundum. l. bonorum. l. mouentium. ff. de uerbo. ſignifica.

4 Confiſcantur † autem à die commiſsi criminis per omne tempus, quo hęreticus permanſit in hęreſi. dict. c. cùm ſecundum, & ibi omnes. l. vlti. C. ad leg. Iuli. maieſta.

5 Sed † bonorum publicatio non porrigitur ad bona futura, id eſt, ad ea, quę poſt condemnationem hęreticus olim, iam pœnitens adquiſierit. l. ſi mandauero tibi. §. is cuius bona. ff. manda. l. eius qui. §. 1. de teſtamen. c. felicis,

licis.§.verùm.de pœnis,lib.6.

6 Nec † bona aliena occupanda ſunt cum bonis hæretici, ſed illicò dominis ſunt reſtituenda.l.in fraudem §.ex his.ff.de iure fiſci.l. ſi ventri.ff.de reb.auto.iudi.poſsiden.c.ſępe, de reſti.ſpoliato.

7 Fiſcus † ex bonis publicatis ſoluere tetur creditoribus omne id,quod antequam in errores incideret, eis debebat hæreticus.l.1. C.pœnis fiſcalibus creditores præferri.l.non poſſunt.l.in ſumma.l. quod placuit.ff.de iure fiſci.

8 Bona † hæreticorum poſt ſententiam declaratoriam ab Inquiſitoribus latam,confiſcari poſſunt à dominis temporalibus eius prouinciæ, in qua bona ipſa reperta fuerint. c.vergentis,de hæreti.omnes in c.cùm ſecūdum leges,eodem titulo,lib.6. Aymo conſil. 128. Boſsius tit. de bonorum publicatione, nu.62.Plurimas alias quæſtiones copioſè retuli, & luculentius diſputaui in meis catholicis inſtitutionibus ſub eodem titulo,de bonis hæreticorum. illinc aſſumi poterunt, quæ ad hunc locum pertinebunt,nec enim ea omnia Enchiridio concludi queunt.

De car-

De carcere perpetuo. Tit. LVII.

1 CARCER † iure ciuili ad cõtinẽdos, & cuſtodiẽdos homines, nõ ad puniendos habetur. Ideoq; eodẽ iure cautũ eſt, ne quis liber homo ad vincula ꝑpetua dãnetũ. l. aut dãnũ. §. ſolẽt. l. mãdatis. ff. de pœnis.

2 Iure † aũt põtificio carcer habetur nõ ad cuſtodiã ſolùm, ſed ẽt ad pœnã. nam, cũ ſacri canones mortis pœnã irrogare nõ queãt; ne grauia crimina ſint impunita, carceris perpetui pœnã imponũt. ſic olim Cicero oratione 4. in Catilinam dixit, Vincula ſempiterna ad ſingularem pœnam nefarii ſceleris eſſe inuenta. qua pœna non nunquam hęretici pœnitentes coercentur. c. pen. de hęreti.

3 Sed † hæç pœna perpetui carceris poſt lapſum trienij remitti ſolet; quod & Plato ferè tradit, qui lib. 10. de legibus inquit: Impius, qui poſt quinquẽniũ in carcere trãſactũ, modeſtior factus fuerit ille in poſterũ vna cum modeſtis habitet. c. vt cõmiſsi. §. nec non. de hęreti. lib. 6. Authen. de monachis. §. ſi verò. c. legem 53. diſtin. c. de viro. 12. quæſt. 2.

4 Dãnatus † ad ꝑpetuũ carcerẽ, q̃ ab eo fugit, hoc ipſo videẽ fictè cõuerſus, & ĩ errorẽ priſtinũ recidiſſe: quãobrẽ cõdẽnari ꝑt, vt relapſus. hęc ẽ multorũ opi. (mea q̃dẽ ſnĩa) & crudelis & falſa. oẽs in d. §. nec nõ. & in c. pe. eo. ti. li. 5.

5 Ego † verò ab iſtis vehemẽter diſsẽtio quia, qui è carcere fugit, impœnitens eſt, non relapſus, nec enim hęreſim aliquam fuga ipſa committit: nec iudices poſſunt fingere illum eſſe relapſum, quem lex nulla fingit. Ergo ſi pœnitere velit, audiẽdus eſt, ac de fuga duntaxat puniẽdus. l. & ſi fortè. ff. de caſtren. pecu. l. aut damnum. §. quiſquis. ff. de pœnis.

6 Quidam † putant, eum qui damnatus eſt ad perpetuum carcerem, teſtamentum facere non poſſe. quorum opinio mihi non probatur, quia nõ eſt ille ſeruus pœnę, ſed pœnitentiam agit, nec iure vllo inteſtabilis eſt. Abb. in c. tuę. de pœnis. Bal. in l. 1. C. de ſacroſan. eccleſ. Bertran. conſi. 194. lib. 1.

De pœnitentibus. Tit. LVIII.

1 IN cęteris † quidẽ criminibus nihil pœnitentia prodeſt, vt nocens à legũ pœnis liberetur. ſolis hęreticis pœnitentibus venia conceditur, & in ſacro Inquiſitorum foro iuris clementia eſt. c. ad abolendam, de hęreti. l. 4. C. eodem titu. l. qui ea mente. ff. de furtis.

2 Non † tamen omnino illis ignoſcitur, ſed errores abiurare, ac publicam pœnitẽtiã agere debẽt, induti ſacco; qui veſtitus pœnitẽtiæ eſt. Nã enormia crimina cõfeſsione publica

coercenda

coercenda ſunt.c.ego.de conſecrat.diſtin.2. c.iudicet.de pœnit.diſt.1.c.in capite.50.diſt. c.Achab.de pœnit.diſt.3.

3 Pręterea † bona hęreticorum ipſo iure cō fiſcantur, & hęretici beneficiis eccleſiaſticis priuati ſunt: nec ea recuperāt, quāuis ad ſinū eccleſię redeāt. qua in re Pariſius, & Rebuffus cōtrariū putātes decepti ſunt, ille cōſil.2. lib.4. hic verò, tractatu De pacificis poſſeſſoribus.nu.196.

4 Nā & ſi nōnūquā bona pœnitētiū nō publicātur, id principū clemētia interdū cōceditur non autem iure communi.c.vergentis, de hęreti.c.cùm ſecundum. eodem tit.lib.6. Felinus conſil.10.Brunus lib.5.de hęreti.c.6.

5 Quęſtio implicata eſt, † quomodò, & quādo hęretici pœnitētes recipiēdi ſunt; quia nō omnium pœnitētium par cauſa eſt. qui ſpōte priuſquam comprehēdantur, veniam petūt: benignè recipiendi ſunt.l.quiſquis.§.vlti. C. ad leg. Iul.maieſta.Hoſti.& Fel.in c.de hoc, de ſimo.

6 Qui † verò in carcere mancipati confitentur errores, recipiendi quoque ſunt, ſed pœnis ſuprà ſcriptis coerceri debent; quamuis non deſint, qui putent, huiuſmodi confeſsiones, non eſſe ſpōtè factas, ac proinde recipiēdos non eſſe tales pœnitentes. ſed hęc opinio

ab aliis omnibus exploſa eiectaque eſt. c. ad abolendam, de hęreti. Grillan. q. 5. Alexan. cõſil. 9. lib. 7. Syluanus conſil. 89.

7 Quinimò † qui confitetur hæreſes, antequam ei teſtimonia edantur, ad perpetuum carcerem damnandus non eſt, quia nondum deprehenſus, nec teſtibus conuictus eſt. & ita communiter ab omnibus traditur poſt Hoſtienſem in ſumma tit. de hæreti. §. Qualiter deprehenſus.

8 Deprehenſus † in hæreſi eſt, qui aſſeuerat voce ſua hęreſes, vel qui teſtibus, aut legitimis probationibus conuincitur. qui verò ante has deprehenſiones confitetur errores, & veniam petit, is arbitrio iudicum damnandus eſt ad carcerem temporalem, bonis publicatis, vt ante dixi. quia, cùm lex nulla ſit, quę talem pœnitentem condemnet ad perpetuum carcerem, id arbitrio iudicum relinquendum eſt. l. 1. ff. de iure delib. c. menſurã. de pœnit. diſtin. 1.

9 Qui verò manifeſtè fuerit in hæreſi deprehenſus, niſi continuò poſt deprehenſionem ad fidei catholicę vnitatem ſponte recurrerit, ſecularis iudicis arbitrio relinquendus eſt, quemadmodum Lucius tertius conſtituit. cap. ad abolendam. de hæreti.

Sed

10 Sed fuit caſus omiſſus in ea conſtitutione, ſcilicet † cùm hæreticus manifeſtè deprehẽſus, continuò reddit ad ſinum eccleſię, quid cum eo fieri debet. Et hoc ſupplet Gregorius nonus dicens: Qui poſtquàm fuerint deprehenſi, redire voluerint ad agendam condignam pœnitentiam in perpetuo carcere detrudantur. itaq; non ſunt contraria illa iura, vt Laurentius Syluanus malè putauit, ſed diuerſa ſunt, & quæſtiones diuerſas terminant. c. pen. §. ſi qui autem. de hęreti.

11 Verùm † quæſtionis eſt, uſq; quo recipiendi ſunt pœnitentes? Et prætermiſsis opinionibus alibi à me relatis, & cõfutatis, uera ſententia eſſe uidetur ea, quæ uſu recepta, & inſtructione Hiſpaniæ confirmata eſt: ut uſq; ad ſententiam diffinitiuã eccleſiæ gremio excipi queãt. quod & Gerſon, & aliqui tradũt: uerba Gerſonis ſunt: Difficillimũ eſt, conuincere aliquẽ pertinacẽ, & incorrigibilẽ fuiſſe ante iudiciũ. Nã & ſi milies proteſtatus fuerit ante ſentẽtiã, ꝙ defendet errorem ſuum; admittitur tamen ad ueniam in puncto ſententiæ proferendæ, ſi ſe monſtret pœnitere, & uelle ſtare iudicio ſuperioris: quamuis Occam uideatur oppoſitum tenuiſſe: contra quem eſt uſus, & lex Eccleſiæ. hæc ille tractatu de ſchiſmate. Gonſal. de hęretica prauitate.

uitate.q.20.Alberti.in c.1.de hęreti.lib.6. q. 12.Alfonſ.lib.1.de iuſta hęreti. punit. c.22. Bertran.conſil.212.lib.2.

12 His † tamen vehementer obſtare videtur constitutio Lucii tertii,quæ exigit,vt ſponte, continuò, cōfeſtim hęreticus veniam petat. ſed ea verba cum temperamento accipienda ſunt.ſponte enim fieri quoque dicitur, quod fit alio impellente. Cicero ad Atticū: Quod profectò cum ſua ſponte, cum te inſtante faciet.& libro de Oratore: Si ſua ſponte quo impellimus, inclinant.quinetiam ſponte fit, quod nulla vi adhibita fit.Idem Cicero de ſenectute:Senes autem,ſicut ſua ſponte, nulla adhibita vi cōſumptus ignis extinguitur.d.c. ad abolendam.

13 Itaque † ſponte confitetur hęreticus, qui voluntate ſua,nulla vi adhibita in carcere cōfitetur,quod ex materia ſubiecta planè ꝑſpicitur: quia ſponte confiteri dicitur in eadem conſtitutione,qui coniectus in carcerem, & manifeſtè deprehenſus in hęreſi,aſſeueratione ſua pertinaci,vel teſtibus,aut ſcriptis conuictus,confitetur errores.Adde ꝙ non omnis coactio voluntatem excludit,cogitur aliquis vi veritatis,cogitur alius conſcientia,& item alius voluntate ſua,vt Comicus inquit in Andria; Coactus tua voluntate es. & in eodem

opere:

opere: Coactus legibus eam vxorem ducet. & in Adelphis: Quod vos ius cogit, id volũta te impetret. ſic hęreticus iure diuino, metu damnationis ęternę, cõſcientia ſua cogi pôt vt ſponte confiteatur: & quod voluntariè fit, etiã ſi neceſsitate fiat, liberè tamen fit. d. c. ad abolendam, & ibi gl. & omnes. l. ſi mulier. §. vl ti. ff. quod metus cauſa.

14 Pluſculũ dubitationis habet, † cũ cõfeſsio vi adhibita, id eſt, tormentis extorquetur; ſed cùm reus eam ratam habet, ſpõte quidẽ id fa cit, atque adeò recipiẽdus eſt: quemadmodũ omniũ cõſenſu receptũ, & rectiſsimè vſitatũ eſt: contra Laurentium Syluanum, qui iterum errat conſil. 89.

15 Supereſt, vt alterum ſcrupulum eximamus. † videtur enim quòd non ſit pœnitens recipiẽdus, qui cõtinuò, ſiue cõfeſtim ad ſinũ Eccleſię nõ recurrit. ſed lex id exigit, poſtquã fuerit in hęreſi deprehẽſus, vt ante dixi. & illę dictiones cũ tẽperamẽto tẽporis accipiẽdę ſunt, & nõ nũquã pro ſubiecta materia longũ interuallũ admittũt. quod quidem in propoſito nõ ſolet eſſe magnũ à deprehẽſione vſq; ad ſententiã. l. ratũ. l. quod dicimus. ff. de ſolu tio. l. promiſſor. de cõſt. pecu. traditur ab om nibus in l. 3. §. eũ igitur. ff. de vi & vi armata.

16 Quòd † ſi cui lõgũ eſſe videatur expectare

vſque ad ſententiam diffinitiuam, is primùm conſideret, ꝙ nulla vnquam de morte hominis cunctatio longa eſt: deinde, repentinas mutationes eſſe difficillimas: nec eſſe adeò facile ac ſuaue fateri ſe fuiſſe hęreticũ, vt pudor, vt infamia, vt publicatio bonorũ, deniq; vt ipſe dęmõ nõ vehemẽter obſiſtat. Poſtremò, quòd reipublicę intereſt, vt hęretici ſpe venię participes indicẽt: quod facere nõ ſolẽt ii, qui ſciũt ſibi nõ eſſe ignoſcẽdũ. c. ſi ſermo, de pœnit. diſt. 2. c. ancillam. 32. q. 2.

17 Hęreticus † ergo ante ſententiam errores ſuos plenè confeſſus, recipi quidem poterit, ſed iudices eũ excipere nõ tenentur, niſi confeſſio ſit vera & iuſta, & nõ ficta ſiue ſimulata. cuius circũſtãtiæ, quia in facto cõſiſtũt, & innumerabiles ſunt: neceſſariò relinquuntur arbitrio iudicũ recto. c. vt officiũ. §. 1. de hęreti. li. 6. l. mora. ff. de vſur. l. 1. §. 1. ff. ad turpilia.

18 Cùm † autẽ integra cõfeſſio fuerit, & aliũde iudicibus nõ planè cõſtiterit, eã ſimulatã eſſe, pœnitẽtẽ omnimodo recipere debẽt, reiectis ſuſpitionibus, & prę ſumptionibus: quibus moueri non poſſunt, vt quẽpiã in ignem mittãt. nõne Nabuchdonoſor poſt innumeras impietates flagellatus pœnituit, & regnũ, quod ꝑdiderat, rurſus accepit, & pœnitẽtiam meruit fructuoſã? ſpiritus quidẽ vbi vult ſpirat.

rat. & plerũq; uexatio dat intellectum.c.literas,de præſump.c.Nabuchdonoſor.23.q.4.

De dogmatiſtis. *Tit.* *LIX.*

EXISTIT hoc loco quæſtio ſubdifficilis: † vtrum ſeductor,qui docet hæreſes, quem uulgò dogmatizatorem vocant: recipiendus ſit pœnitere uolens,ut cæteri hæretici? Et prima quidẽ fronte uidetur, eum pœnitentem recipiendum eſſe:quia conſtitutio illa Lucii tertii,exequare uidetur eos, qui docent, & illos qui credunt hæreſes. Verùm ea clauſula de excommunicatione duntaxat loquitur: inquam æquè incidunt diſcipuli, atque doctores.ca.ad abolendam.de hæreti.

1

2 Sed † ubi leges de recipiendis pœnitentibus tractant,nullam doctorum mentionem faciunt: nec eadem regula metiendi ſunt ii, quorum longè diſsimilis culpa eſt. grauior quidem eſt magiſtri, quàm diſcipuli culpa: deceptis enim, & perſuaſis parcendum eſt; non autem ſeductoribus atque doctoribus, quibus neque lex diuina olim ignoſcebat. l. hi qui.C.de apoſta.Deut.13.

3 AD hæc, † & ſi nonnunquam delinquentibus uenia concedatur, duci-

bus

bus tamen eorum non ſolet ignoſci, quia hi longè magis delinquunt.l. quoniam multa facinora.C. ad leg. Iuli. de ui publi. & Numeri 25.

4 Accedit eodem, † quòd Pontificiæ leges, quæ hæreticos pœnitentes recipiunt, nō ſunt ad eos trahendæ, qui non una morte ſunt digni, ſed pluribus. Satis enim ſuperque eſt, vt uni crimini morte digniſsimo ignoſcatur: nec eſt iuſtum, vt multa grauiſsima crimina ſint impunita; quilibet autem hæreticus in pœnam mortis incurrit: qui uerò doctor eſt hæreſum, hoc ipſo altera dignus eſt morte. Nam, ut lex ait, ultimo ſupplicio coercendi ſunt, qui fidem alterius expugnant peruerſa doctrina. l. quicunque.C. de hæreti.l.pen. de apoſta.l.ulti.de Iudęis.l. 1.§.perſuadere.& §. ſed utrum.ff.de ſeruo corrupto.

5 Accedit etiam † quòd lex, quę de crimine ſimpliciter loquitur, non eſt ſeruāda, cum alia concurrunt crimina: quia, vt Vlpianus inquit: Nunquam plura crimina concurrentia faciūt, vt ullius impunitas detur: nec enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, ſed intereſt publicè, nullum impunitum relinqui.l.nunquam plura.ff.de priua.delict.l.ſi adulterium cum inceſtu.l.vim paſſam.§.præſcriptione.ff.de adulteriis.

Et

6 Et † quemadmodum, qui plures occidit homines, nulla dignus eſt uenia, ita & hæreticus ille, qui multis nocuit excipiendus nõ eſt Eccleſiæ gremio. Nam, & hæreticus tot occidit homines, quot induxit, homicida eſt; & doloſus quotidie animarum ſanguinẽ fundens, ut diuus Hieronymus inquit, in pſalmũ quintum. l. 3. C. de epiſcopa. audien.

7 Adde † quòd magiſter errorum, ueneno peſtiferi dogmatis, non corpus occidit, ſed animam: non breui morte, ſed ſempiterna, quamobrem pœna maiore dignus eſt, quàm homicida. Et ſicuti ait beatus Hieronymus in Amos cap. 9. ideo magiſtri hęreticorum percutiuntur, ut ſalui fiant diſcipuli. Brunus lib. 5. de ſeditioſis, cap. 6.

8 Qui † ſimplex hæreticus eſt, ſibi ipſi dũtaxat nocet; qui verò doctor eſt hæreſum, nõ modò aliis pernicioſus eſt, ſed etiam uniuerſæ reipublicæ: ergo puniendus eſt, nõ ſolùm ut hęreticus, ſed ut hoſtis quoque reipublicę: ſic olim Auguſto Cæſari conſuluit Mæcenas, ut eos qui peregrinum aliquid, aut nouum in religionę tentarent, puniret, atque ſupprimeret, non ſolùm religionis cauſa, ſed ipſius etiam reipublicæ, ut à Dione proditum eſt lib. 42.

9 Hæreticus † quoque qui regem, aut eius

coniugem, aut filios, corrumpere tentauerit peruerſa doctrina, curiæ ſeculari relinquendus eſt: quia, cùm hæreſi crimen lęſę maieſtatis coniunxit, hoſtili animo aduerſus Chriſtianam rempublicam animatus. Iure igitur Quadus Manichæos ſuę ditionis omnes occidit, eorumque Epiſcopum, & libros combuſsit, quod unum ex filiis ſuis in execrādam illam hęreſim pellexiſſent: autor Ioannes Zonaras in imperio Iuſtini Thracis.

Ex quibus omnibus perſpici poteſt, non eſſe gremio Eccleſiæ excipiendum dogma-
10 tiſtam, qui multis nocuit. † Si uerò neminem infecit, fortaſſe recipiendus eſt: maiora tamen in eo pœnitētię ſigna neceſſaria ſunt, ne conuerſio eius ficta eſſe uideatur. nec enim facilè credendus eſt, ab extrema impietate repente diſceſſiſſe. cùm peruerſi diffici lè corrigantur, & mali homines, & ſeductores proficiant in peius, errātes, & in errorem mittentes. 2. Timo. 3. Eccleſiaſtes. cap. 1.

De relapſis. Tit. LX.

1 PROPRIA ſignificatione uocabuli, † relapſus eſt, qui iterum labitur: ſed Pontificii iuris interpre-

tatione

tatione is duntaxat cenſetur eſſe relapſus,
qui poſt pœnitentiam publicam prioris la-
pſus, iterum in eaſdem hęreſes lapſus eſt. c.
accuſatus. cap. ſuper eo. de hæreti. libro 6.
Ancha. in d.cap.accuſatus.nume.2.Petr. Pa-
lud. in libr. 4. ſenten. diſtinct.13. quęſtio.3.
concluſio.quinta. Guido in ſumma de hęre-
ſibus,cap.10. Alfonſus libro 2.de iuſta hęre.
puni.cap.2.

2 Is † quoque dicitur eſſe relapſus,qui pro-
pter uehementem ſuſpitionem abiurauit er-
rores,& poſtea in eoſdem incidit. Item, qui
ſimpliciter, aut generaliter abiurauit,& poſt
in aliam hęreſim recidit. Et is quoq; relapſus
eſſe cenſetur,qui hęreſibus abiuratis, hęreti-
cos alloquitur,uiſitat,ſequitur,aut eis mune-
ra mittit, aut fauet, aut cõmunicat, ita ut ex-
cuſari non queat, quin ex approbati erroris
conſequẽtia,ea feciſſe intelligatur.c.accuſa-
tus.in prin.& §.1.& §.ille quoq;. de hęre. li.6.

3 Quid † ſi propter uehementem ſuſpitionẽ
abiurauit,& poſtea cõicationem cũ hęreticis
habet? Reſpõdeo,illũ non eſſe relapſum:quia
de nullo eius lapſu planè cõſtat,& ſolis ſuſpi-
tionibus non debet iudicari relapſus.dicto.§.
ille quoq;.& ibi Domini.c.literas.de pręſum
ptio.Alfon.li.2.de iuſta hęreti.puni.c.2.

4 Secus eſt, † ſi abiuraſſet propter uehe-

mentem

mentem ſuſpitionem, quia dæmones inuocabat, aut quippiam ſimile perpetrabat: nam, ſi poſtea in idem flagitium inciderit puniri poteſt, ut uerè relapſus. Lapus, Archi. Domini. & Franciſcus in c. accuſatus, §. ſanè. de hæret. lib. 6.

5 Relapſus autem ſine ſpe ueniæ relinquitur iudici ſeculari; quia ſemel duntaxat ignoſcitur pœnitenti, non autem ei, qui ſignum euidens dedit inconſtantiæ ſuæ. fides uerò magnam conſtantiam requirit. ſed & Plato lib. 10. de legibus, conſtituit, vt impii pro priori lapſu ad carcerem damnentur: ſi uerò rurſus impietatis crimine condemnati ſint, ut morte ſine uenia plectantur. c. ad abolendam. de hæreti. c. ſuper eo. eodem titu. lib. 6. l. 3. C. de Epiſco. audien. Tho. 22. q. 11. art. vlt.

6 Sunt † qui putant non eſſe puniendum tanquam relapſum eum, qui non accuſatus, ſpōte fatetur ſe fuiſſe relapſum. quorum opinio æquiſsima eſt: ſed nō planè diſpicio, quo iure Inquiſitores pœnam legum ei condonare queant, niſi fortè ſummum Pontificem cōſulāt. Alberti. de aſſertio. catho. q. 25. nu. 25. Alfon. lib. 2. de iuſta hæreti. punit. ca. 2. l. 1. ff. ad Turpil. Lactantius lib. de ira Dei, cap. 19.

De impœnitentibus. Tit. LXI.

1 IMPOENITENS † ille eſt, qui pœnitentiam agere non uult. & in propoſito impœnitentes uocare ſolemus hæreticos, qui errores ſuos cõfiteri nõ uolunt, ſed negant, ſe eos commiſiſſe, unde pertinaces negatiuos, eos uulgus appellat.

2 Huiuſmodi † autem impœnitentes iudicibus ſecularibus relinquuntur, quamuis millies proteſtentur, ſe fuiſſe, & eſſe catholicos, & in fide orthodoxa ſe uiuere, ac mori uelle. Rota in antiquis deciſ. 875. & in nouis tit. de hæreti. & Hoſtien. in ſumma eod. tit. col. 2. & idem Calder. conſi. 2. Anania in c. excommunicamus. §. adiicimus. de hæreti. Alberti. de aſſertio. catho. quæſt. 8. Boer. deciſ. 343.

3 Solent † aliqui accipere ſcandalum, cùm uident aliquem talem in ignem mitti, ſed mirari deſinent, ſi ſciant, ueniam non dari, niſi confitenti, pœnitenti, & qui Eccleſiæ ſatisfacit. cui quidem planè conſtat, iſtum hæreticũ eſſe: non ſecus, atque multi facinoroſi puniũtur, quamuis negent ſe crimina obiecta admiſiſſe. qui ergo pœnitentiam agere, atque hæreſes confiteri non uult, iure ac meritò curiæ ſeculari relinquitur. cap. ad abolendam, de hæreti.

Eadem

4 Eadem † dicimus de hęreticis illis, quorũ errores' probati ſunt, & eos omnes confiteri non uolũt, quia falſa pœnitẽtia eſt, cùm ſpretis pluribus de uno, aut altero crimine agitur pœnitentia: nec enim licet dimidiam ſperare ueniam. c. quem pœnitet. diſtin. 1. c. vlt. diſtin. 5. cap. ſunt plures, de pœnit. diſt. 3. c. omnis utriuſque. de pœnit. & remiſ.

5 Sunt, † & alii, qui non confitentur omne tempus errorũ, nec participes hęreſum prodere uolunt; quos omnes diminutos impœnitentes appellant, ſed non facilè damnandi ſunt propter tales defectus, niſi liquidò conſtet, ſcienter ab eis occultari; quia, qui ſe hęreticum fuiſſe fatetur, iam quod pręcipuè facere debebat, fecit: nec eſt uerisimile, ut ea tegat, quę tanti momenti non ſunt. Adde ꝙ tormentis adigi poteſt, ut alios hęreticos manifeſtet, nec propter ſuſpitiones condemnari debet: pręſertim, cùm obliuiſci talium rerũ ſępiſsimè poſsit.

6 Qui † uerò pœnitentię impoſitę non ſatiſfaciunt, puniri poſſunt ut impœnitẽtes, quia non agunt pœnitentiam: ut periuri, quia iurant ſe obtemperaturos mandatis Eccleſię: ut fictè conuerſi, quia non permanent in Eccleſię obedientia, & uera pœnitentia. ca. non ſufficit. cum ſeq. de pœnit. diſtin. 1. Calderi. conſil.

conſil.2.tit.de hæreti.Decius conſil.137.

7 Falluntur † tamen Decius,& Probus negantes,poſſe Inquiſitores cognoſcere,an pœnitenres impoſitam ſibi pœnitentiam peragant : id enim ad eorum officium omnino pertinet. cap. vt commiſsi. §.necnon, de hęreti.lib.6.c.literas.de præſumpt. Decius conſil.137.Probus ad Ioan.Monachum in c.pręſidentes.de hęreti.lib.6.

8 Errant † quoque multi, dicentes, pœnitentem illum eſſe relapſum, qui non facit ea, quę illi præcepta ſunt, vel facit illi prohibita, quando pœnitentiæ actus contrarius eſt ſuæ culpæ. Verbi gratia,ſi præceptũ fuit,vt abiuret, vel aduerſus errores ſuos prædicet : aut fuit prohibitum,ne cum hæreticis cõicet,vel quippiam ſimile. Nam in prioribus exemplis impœnitens eſt,non relapſus; in poſteriore, tunc demum relapſus erit,cùm errores prius abiurauerat : quemadmodum iam ſuprà retuli.

9 Illud autem verum eſt, † quod iidem aiunt,pœnitentem illum,qui non peragit pœnitentiam impoſitam, quæ ad purgationem culpæ tendit;vtputa,non ieiunat, nõ orat, nõ facit ea opera pia,quæ ei præcepta fuere,puniri poſſe pœnis arbitrariis. Ioan. Imola & alii in clem.vlti.de hæreti.Federi.conſi.156.

Squillacen.de fide catholica cap.19.Arelata. de hæreti.notabi.30.

10 Cùm verò † quiſpiam in eo ſtatu eſt, vt relinqui debeat curiæ ſeculari, ut conuertatur,& uiuat, uel certè ne morte pereat ſempiterna: per uiros doctos,& pios de ſalute animæ ſemel,& iterum admonẽdus eſt. id enim charitas ſuadet, atque in ſacro Inquiſitorum foro uſitatum eſt.c.conuenientibus.1.quæſt. 7.Calderi.conſil.2.de hæreti. Lupus allegat. de hæreſi.§.4.

De mortuis. *Tit. LXII.*

1 IN omnibus ferè criminibus, † reis vita functis crimen cum pœna extinguitur:quia preuenti ſunt à ſummo iudice Deo, & vocati ad maius tribunal. & quamuis in reatu quiſpiam decedat, integri ſtatus decedit: extinguitur enim crimen mortalitate,ut ait Vlpianus, & morte reus crimine liberatur.l.1.cum ſeq.C.ſi reus, uel accuſator.l.is qui in reatu.ff.ad leg. Iul.maieſt. c.ex epiſtola.c.quorundam.23.diſtin.

2 Sed neque † cadauera in aliis criminibus puniri ſolent: in crimine autem hæreſis propter eius atrocitatem, & reipublicæ documentum,non ſolùm ad viuentem hominem, ſed

ſed etiam ad cadauer, ad ſepulchrum, ad oſſa, cineres, ad memoriam, & famam, pœna peruenit. Nã, ſi iure quàm optimo ab vltimo parricidio exigitur pœna aduerſus hominẽ: quãtò rectius ab hæretico pœna grauior exigenda eſt; qui ſuam primùm animã, deinde familiæ ſuæ, poſtremò totius populi, morte ſempiterna ſtudet occidere?

3 Inquiritur † ergo in hæreticos etiã poſt mortem: ꝙ ſi de illorum hæreſi planè cõſtiterit, condemnantur, ac ſi viui forent, & eorum bona publicantur, & excõicantur, ne preces pro eis, aut oblationes fiant. c. accuſatus. §. in eo. de hæreti. lib. 6. c. â nobis. 2. de ſenten. excommu. c. ſanè. 24. q. 2.

4 Neque † corpora eorum cũ cadaueribus catholicorum ſunt ſepeliẽda, quinimò ſi quis ſciens contrafecerit, in ſentẽtiam excommunicationis incurrit, & ab ea non ante abſoluẽdus eſt, quàm impia illa cadauera propriis manibus publicè effodiat, & extrahat, & oſſa eruat, atque proiiciat, ſi modò à fidelium corporibus ſeparari queant. cap. ſicut. de hæreti. cap. 2. eodem tit. lib. 6. cap. ſacris. de ſepultu. 4. Reg. 23.

5 Damnantur † quoque memoria, & fama talium hęreticorum: ſed plenior probatio neceſſaria eſt contra mortuum, qui ſe defende-

re nequit. c. accuſatus.§.in eo.de hęreti.libr. 6.Concil.Conſtantien. ſeſsione.8. Bal.in ca. 1.§. ſi quis,ſi de inueſtitura inter domi.& vaſal.lib.feudo.

6 Quòd † ſi ſuſpectus de hęreſi mortuus fuerit lite pendente, iudices cauſam peragere debent,vt eum vel condemnent, vel abſoluant: non tamē imponere poſſunt hęredibus pœnam pecuniariam propter ſolas ſuſpitiones.l.1.C.ex deli.defun.& ibi Bal. c. accuſatus.§. porrò,de hæreti.lib.6.Aegid. Bellamera deciſ.677 & 680.Anania in c. ſi quis Epiſcopus,de hęreti.

7 Non tàntùm † poſt quinquennium, ſed etiam poſt quadraginta annos inquiri poteſt in hęreticum mortuum: quamuis lex ciuilis aliud in cauſa apoſtatę conſtituerit,ſed bona non auferuntur ab hęredibus, qui bona fide per quadraginta annos ea poſſederunt.c.vlti. de prę ſcriptio.lib.6.l.2.C. de apoſta. Felinus in c.cùm nobis.de prę ſcriptio. Brunus lib.5. de hęreti.cap.17.

8 Filii † & ſucceſſores, & alii omnes, quorū interſit, vocari debent ad mortui memoriam defendendam,quin etiam audiendus eſt quicūque defendere mortuum uelit, dummodò probabilem aliquam cauſam afferat. ca. filii. de hęreti.libr.6.l. nam ita diuus.ff. de adopt.

Aegidius

Aegidius deciſ. 678. cum ſeq. Alberi. in rubri.C. de hęreti.

9 Pręſentes † autem,& qui certi ſint, citari debent ad mortui defenſionem: abſentes verò & incerti,quorum intereſſe poterit,vocandi ſunt generaliter edictis,& pręconis uoce: quòd ſi nemo compareat, iudices ipſi defenſorem idoneum eligere debent.c. vlti. de electio.lib.6.l. ſi non defendantur. ff. de pœnis.Aegidius deciſ.679.

10 Qui † propter hęreſim in carcere detruſi mortem ſibi conſciuerint,damnandi ſunt, ut impœnitentes,& plenè conuicti,quamuis ante confeſsi fuerint,& ſe pœnitere velle affirmauerint. Nam Iudę neque confeſsio,neque pœnitentia profuit,quia laqueo ſe ſuſpendit. c.Iudas.c.nihil,de pœnit.diſt.3.Bar. & alii in l.vlti.C.de iure fiſci.lib.10. & in l.vltim.ff.de bon. eorum. Gonſal. de hęreti. q.22.Couar. lib.2.reſolu.cap.1.

11 Ordinem † verò inquirendi contra hęreticum defunctum, inuenies in Concilio Conſtantienſi,ſeſsione 8.vbi damnatus fuit Ioannes Wicleffus,& eius memoria.& prolixè relatum eſt,quomodo id factum fuerit.

De filijs hæreticorum. *Tit. LXIII.*

1 AD filios † etiam hæreticorum aliqua pœna pertranſit, quia eędē eſſe perſonæ penè intelliguntur, & quia nulla magis acerba pœna eſt, & quæ magis homines à facinoribus deterreat, quàm ſcire filios ſuos ob ſua ipſius malè acta, affligēdos, & paupertate afficiendos, atque notādos infamia. Scripſit quidem eleganter Cicero ad Brutum: Nec uerò me fugit, quàm ſit acerbū, parentum ſcelera filiorum pœnis lui, ſed hoc præclarè legibus comparatum eſt, ut charitas liberorum amiciores parētes reipublicę redderet. omitto ſciens in eandem ſententiam plurima, quæ alibi fuſius retuli. l. vltim. C. de impube. & aliis ſubſti. l. iſti quidem. ff. quod met cauſa.

2 Iure † igitur, ac meritò hæreticorum filii parentum bonis priuantur, & infamia notantur. Nam, quemadmodum filii hominum bene meritorum, parentum meritis nobilitantur, quamuis nihil ipſi fecerint propter quod nobiles eſſent, ut ciuis meus Seneca lib. quarto de beneficiis eleganter diſſerit: ſic ecōtrario malè meritorum filii parentum ſcelere obſcurantur, & infamia iuſtè notantur. bona

ſi quidem

ſiquidem corporis,& fortunæ à parẽtibus in liberos naturaliter tranſeunt, & ſimiliter mala,ut Plutarchus tradit libro de ſera numinis uindicta.c.uergentis.de hæret.

3 Ad hæc † filii hæreticorum vſque ad ſecundam generationem ab eccleſiaſticis beneficiis,& publicis officiis repelluntur,quod ſi ſecus fecerint, legibus regiis publicatione bonorũ puniuntur.c.2.§.hęretici.de hæreti.lib.6.

4 Cæterùm † benigna interpretatione placuit,vt illi duntaxat hęreticorum filii à beneficiis,& officiis arceantur, quorum parentes Eccleſiæ unitati non fuerint reſtituti,& ut ſecundus ille gradus ſeparationis, lineam tantùm paternam comprehẽdat: per maternam uerò lineam, ut ad primum gradum,nec ultra pœna porrigatur. c.ſtatutũ.2.de hęr.li.6.

5 Filios † autẽ hoc loco accipimus,non tantùm ex iuſtis nuptiis procreatos,ſed eos etiá, qui ex inceſto, adulterino, nefario, aut quocũque alio illicito complexu nati ſunt:nec.n. conditio eorum melior eſſe debet,qui maiori odio digni ſunt. l. parentes.ff.de in ius uocan.glo.& omnes in dicto cap.ſtatutum.Couar.lib.2.reſolu.cap.8. Gigas lib.3.de crimine læſæ maieſtatis,q.7.

6 Sunt † qui putant,filios, & nepotes relapſorum, qui antequam curiæ ſeculari relicti

eſſent,ſacramenta pœnitentię,ac eucharíſtię receperunt, ſupraſcriptis pœnis non eſſe obnoxios:quia non videntur parentes eorũ hæretici deceſsiſſe, ſed pœnitentes, & Eccleſiæ reconciliati: nam ſacramenta non cõceduntur iis, qui extra eccleſiam exiſtunt. & hanc opinionem, vtpotę clementiorem iam olim ſecutus ſum.c.ſuper eo.c.ſtatutum,2.de hæreti.lib.6.& ibi Domini.Lupus ſenior tractatũ de hæreſi,c.18.

7 Sed nunc † attentius conſideranti contraria ſentẽtia verior mihi eſſe videtur. Nam ꝙ relapſis concedantur ſacramenta pœnitẽtiæ, atque Euchariſtiæ, id non efficit, vt reincorporati ſint eccleſiæ vnitati,nec vt cõſtet,eos fuiſſe emendatos, & ad mandatum Eccleſiæ pœnitentiam recepiſſe: quæ omnia exigit cõſtitutio Bonifacii octaui. Quod autem ea ſacramenta illis permittantur,propterea fit,ne in foro conſcientiæ claudatur Eccleſiæ gremium cuiquam redeũti. At qui forũ exterius non recipit illos,ſed curiæ ſeculari relinquit, vt hæreticos relapſos puniendos; igitur eorũ filii non eximuntur à pœnis ante relatis. Et vt inquit Cicero Philippica 12.Poſteriores cogitationes ſolẽt eſſe ſapiẽtiores.c.ſuꝑ eo.c.ſtatutũ.2.vbi hoc aiũt Io.And.& Philippus.Francus.c.de his. de accuſa. & quæ ibi traduntur.

Nepotes

8 Nepotes † hæreticorum retinent ius eligendi, quia non ſunt nominatim electionis iure priuati: & pater hęreticus non obeſt filio catholico in ſucceſsione aui paterni. l. cum pater. §. hęreditatem. ff. de legat. 2. Cardi. Abbas, & Ioan. Imola in c. excommunicamus. §. credentes, de hæretici. Domini. & Fran. in c. 2. §. hęretici. eodem tit. lib. 6. omnes in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. ff. de libe. & poſth. Segura in l. cohęredi. §. cum filię. ff. de vulga. & pupil. nu. 73.

9 Filii † & nepotes hęreticorum priuandi ſunt de beneficiis eccleſiaſticis, quę cõſecuti fuerunt poſt parentum hęreſim: ſed non ſunt eis iure ipſo priuati; quia id nuſquam ſancitũ eſt; nec illis beneficiis priuandi ſunt, quę poſſidebant antequam parentes eorum in hęreſim laberentur: quia nec id iure cauetur. c. ſatis puerſum. & ibi gl. & cęteri. 56. diſt. Anto. Abbas, Imola, Anania, & Feli. in c. vergentis. de hęret. Roma. ſingul. 686. Gonſal. de hęreti. praui. quæſt. 23. Couar. lib. 2. reſolut. cap. 8.

10 Subdifficilis quęſtio eſt, † an pœnis ante rélatis afficiãtur filii nati priuſquàm parẽtes hęretici eſſent? Hãc ego ĩ catholicis inſtitutionibus diffusè explicaui. Nũc verò ſũmatim eã attingã. Plurimi q̃dẽ aiũt, mulłiq; negãt: & horũ

ſententia

ſententia probabilior eſſe videtur, quia mul tis iuribus filii nati ante crimen patris eximũtur à pœnis: & grauiſsimi autores plurimùm referre aiunt, vtrum filius natus ſit ante crimen patris, vel poſtea. quæ aceruatim proferam breuitatis cauſa. l. 2. C. de libert. & eo. libo. c. non imputatur. c. iam itaq; 1. q. 4. Auguſtinus epiſtola 75. & ſup Deut. q. 42. Cócil. 13. Toleta. c. 1.

11 Nec obſtat † Bonifacii conſtitutio, quę quidem tota eſt in fauorem filiorũ, & in eorum odium retorqueri non debet. & quod ait, hoc ſanè de filiis, & nepotibus hęreticorum, qui tales eſſe, vel tales deceſsiſſe probantur; intelligendum eſſe, non ideo vult, ſatis eſſe ad pœnas filiorum, quòd parentes decedant hęretici: nec enim de hoc vlla quęſtio erat, ſed ea verba ſcripta ſunt ad conſtituendam differentiam inter illos & alios, qui emendati ſunt, & Eccleſiæ incorporati. & verba illa indefinita reſtringenda ſunt, & interpretanda per alia iura ſuprà relata. c. ſtatutũ. 2. de hęreti. lib. 6.

12 Filii † & hęredes audiendi ſunt probare volentes innocentiam mortui, tunc demũ, cùm pertinax nõ deceſsit, vel plenè confeſſus. Nã vtroq; caſu probationes ſuperuacaneę forẽt, quia pertinacem defendere non licet; nec eſt confeſsi cauſa tuenda rei, vt rectè quidam ce

cinit.

cinit.c.filii,de hęreti.lib.6.l.vlti.§.fi.ff.de bo. eorum.l.ad probationē dominii.C.de proba.

13 Pater † filium hęreticum exhęredare poteſt,& cōtrà filius patrem. ea enim eſt iuſtiſſima cauſa exhęredationis,pręſertim,cùm hęreticis bona non ſint relinquenda,ſed ea,quę poſsident ab eis auferenda ſint. atque de hoc extat conſtitutio nouella ab Harmenopulo relàta in prōptuario iuris lib.5.tit.9. c.ſi quis Epiſcopus.cum ſeq.de hęreti.

De ſententijs. Tit. LXIIII.

INQVISITIONE criminum, ac totius cauſę diligenti examinatione

1 peracta,† Inquiſitores cum Epiſcopo,vel eius vicario,& cum peritorum conſilio de ſententia deliberabunt,vt reus vel damnetur,vel abſoluatur.c.a.vlti. de hęreti.lib.6. Clem.1.§.1.eodem tit.

2 Sententia † condemnatoria ita formabitur,vt in ea primùm dogmata ab ipſo reo aſſerta declarentur:deinde ſummariè acta proceſſus referentur.ad hæc,induratus eius animus,& pertinacia,vel imperfecta,& falſa pœnitentia prodetur. Poſtremò ſententia ipſa adiungetur : quæ reum declaret hęreticum, & eius bona publicata ; & eum demum iudi-

cie

cio ſeculari relinquat. Concil. Conſtantien. ſeſsio. 15. Brunus lib. 4. de hęreti. c. 10.

3 Multi putant † in ſententia reconciliationis non eſſe dicendum pœnitentes illos fuiſſe hęreticos; ſed hac formula ferendam eſſe. Quia te inuenimus per tuam confeſsionem & legitimam probationem hęreticum fuiſſe; nunc autem ſaniori vſus conſilio, vis (vt aſſeris) ad vnitatem Eccleſiæ puro corde & fide non ficta redire: ideò te, in primis abiuratã omni hęretica prauitate, iuxta formam Eccleſiæ ab excommunicationis vinculis, quibus tenebaris aſtrictus, abſoluimus: ſi tamẽ ad eã dem vnitatem ex corde redieris, & iniũcta tibi mãdata ſeruaueris. Archid. in c. vt cõmiſſi, de hereti. lib. 6. & ibi Domini. in §. nec nõ. Gonſal. de hęret. praui. quæſt. 20. & alii alibi. Sed cùm Eccleſiæ conſtet, illum fuiſſe hęreticũ, nihil prohibet, quin talis fuiſſe declaretur, ſed quia dicit ſe velle puro corde & fide nõ ficta ad Eccleſię ſinũ redire, iudices abſoluũt eum ab excommunicatione, atque ad vnitatẽ Eccleſiæ reſtituunt: ſi ita eſt, vt aſſerit, quòd abſque vlla ſimulatione cõuertitur. & ita inſtructione quadam continetur. & Ioan. And. idipſum ſcripſerat in d. c. vt commiſsi.

4 Formula † ſententiæ contra relapſum poterit ex illa ſumi, quæ contra Hieronymũ

de Praga lata fuit in Concilio Conſtantienſi, hoc verborum tenore: Sancta Synodus eundem Hieronymum, palmitem putridum, in vite non manentem, foras mittendum decernit; ipſumq; hęreticum, & in hęreſim relapſum, excommunicatum, anathematũ pronuntiat, declarat, damnat. & cętera quę continentur ſeſsione.21.

5 Sententię † autem legendæ ſunt publicè coram clero, & populo, & coram iudice ſeculari. & ſolet haberi prius ſermo de fide catholica, ab aliquo egregio concionatore. & aliquot ante diebus actus ille à pręcone diuulgatur. Domini. & Fran. in c. vt commiſsi. de hęreti. lib. 6. Brunus lib. 4. de hęreti. c. 10.

De appellationibus. Tit. LXV.

1 HAERETICI † planè conuicti appellare nõ poſſunt: quia tũc à pœna legis prouocarent, nec de facto iudicum, ſed de legis iniquitate cõquererẽtur. c. vt inquiſitionis. de hęret. lib. 6. l. 1. C. quorũ appella. non recipi. l. ſi qua pœna. ff. de verbo. ſignifi.

2 Cęterũ † ab interſationibus, ſiue ĩterlocutoriis ſentẽtiis appellare licet, cũ nõdũ cõſtat, reos hęreticos eẽ; vtputa, ſi ad ſubeũda tormẽ

ta,

ta,vel ad aliam pœnam arbitrio iudicum dānentur:prouocare quidem poterunt:quia tūc non de lege,ſed de arbitrio iudicū conquerū tur.omnes in d.c.vt inquiſitionis. Henri. in c.ſi aduerſus.Anania in c.vergentis.Feli.in c. ad abolendam.de hęreti.

3 Appellādus † autem eſt iudex ſuperior:in Hiſpania verò tribunal ſanctę Inquiſitionis cui generalis Inquiſitor præeſt,iudex eſt appellationum,& cauſas huiuſmodi recognoſcit,atque reformat. c.vt commiſsi.§.Inquiſitores. c.per hoc,de hęreti.lib.6. c.ſi delegatus.§.ad eundem.de offi.delega.lib.6.

4 Sed † appellationibus friuolis,vanis,& iniuſtis,nō eſt indulgendum. Nam, vt beatus Bernardus ait,Qui non grauatus appellat,liquet,quòd aut grauare intendit, aut tempus redimere. non eſt autem ſuffugium appellatio,ſed refugium.hæc ille lib.3. de conſideratione ad Eugenium. ca. cùm appellationibus friuolis.de appellat.lib.6.

5 Non tātùm † appellationes friuolę,id eſt, quæ cauſam afferunt nec iuſtam nec idoneā, recipiendæ non ſunt: ſed illę quoq; ſunt reiiciendę,quę fruſtratorię ſunt,& morandi cauſa interponuntur. Itaque rectè Conſtantinus edixit,moratorias, & fruſtratorias ꝓuocationes,quæ non tam appellationes ſunt,quàm ludificationes,

dificationes, non eſſe admittendas.l.tutor.ff. de vſuris.l.1.& l.4.quorũ appella.nõ recipiã. lib.11.C.Theodoſ.c.quicunq;.2.quæſt.6.

6 Sed vtrum † hęredibus hęreticorum mortuorũ cauſas defendentibus appellare liceat? & cùm hęretici ipſi confeſsi, aut planè conuicti fuerint, ſine vlla dubitatione reſpondeo, hęredum appellationem recipi non debere: quia nec prouocatio ipſorum hęreticorum audienda eſſet. Nemo autem plus iuris in aliũ transferre poteſt, quàm ipſe habet. & qui in ius ſuccedit alterius, eodem iure vti debet, quemadmodum regulis iuris traditur, ca.filii.de hæreti.lib.6.

7 Cęterùm † ſi reus abſens damnatus fuit, aut hęredes probabilem cauſam prouocandi habuerint; ęquum eſt, vt eorum appellationes in dubio etiam recipiantur.l.eius qui dela torem.ff.de iure fiſci. omnes in l.2.C.qui teſta.facere poſſunt.& in c.vt debitus, de appellat.Socinus ſenior conſi.300.lib.2.

De iudicibus ſecularibus. Tit. LXVI.

1 HAERESIS † cognitio ad eccleſiaſticum iudicem vſq; adeò pertinet, vt in quacunque parte iudicii ſecularis ea quæſtio inciderit, protinus ad eccle-

ſiaſticum

ſiaſticum remittenda ſit.quod & iure cautum & omnium conſenſu receptum eſt.c.vt inquiſitionis.§.prohibemus.de hęreti.lib.6.omnes in c.cum ſit generale, de foro cõpet. Maſuerus in practica forenſi, tit. de remiſsionibus, prope finem.Hermas lib.7.de inſtau.religio. cap.16. Hoſius lib. 2. contra Prologomena Brentii.

2 Sed quamuis † iudices ſeculares de cauſa hęreſis cognoſcere nequeant, condemnare tamen, & punire tenenrur eos, quos Inquiſitores declarauerint hęreticos, pertinaces, relapſos, aut impœnitentes eſſe: eorũ enim officium in huiuſmodi cauſis non in cognoſcendo, ſed in exequendo conſiſtit.ca. vt inquiſitionis. de hęreti.lib.6.c.principes.23. q.5.Brunus lib.4.de hęreti.c. 14.

3 Tametſi autem non deſint,† qui putent iudicem ſecularem non prius teneri ad exequẽdam ſententiam, quàm ei de iuſtitia proceſſus cauſa cognita fides facta ſit, eorum tamẽ opinio contra legem pontificiam eſt, & communi conſenſu peritorum exploſa, & vſu etiã eiecta eſt; quia (vt ante dixi) iudex ſecularis merus executor eſt.c. vt inquiſitionis.§.prohibemus.de hęreti.lib.6.Iaſon, Decius, Purpur.& Oroſcius in l.magiſtratibus.ff.de iuriſdi.omni.iudi.Brunus lib.4.de hęreti.cap.15.

Alberti.

Alberti.de aſſertio.catho.q.25.nu.44.

4 Sunt† qui dicunt,iudicem ſecularem exequi non debere ſententiã Inquiſitoris,cùm liquidò ei conſtaret eſſe iniuſtam,& iniquam. Sed cùm acta Inquiſitoris occulta nec videre debeat,nec verò poſsit, quo pactò ei liquidò conſtabit, ſententiam eſſe iniuſtam? niſi fortè conſultor fuerit, quo ſolo caſu conſulere poſſet ſuperiorem.Gonſal.de hęreti.praui.q. 19.Alcia.in c.1.de offi.ordina.nu.14.& 110. Brunus lib.4.de hæreti.c.15.

5 Ac multò quidem minus † cognoſcere poterit ſecularis iudex, an ſentẽtia Inquiſitoris ſit nulla, quia nullam huius rei cognitionem habet,neque defectus iuriſdictionis inuenire facilè poterit in ſentẽtia lata cum Epiſcopo, aut eius vicario,& cũ conſilio iuris peritorũ, c.vt inquiſitionis.§.prohibemus.de hęre.li.6.

De pœnis. Tit. LXVII.

1 VBI † hęretici relicti fuerint iudici ſeculari,protinus ab eo dãnandi ſunt ad ignẽ:ea enim pœna,nõ ſolùm Hiſpaniarum, atque Siciliæ, verùm etiam aliorum Regnorũ legibus, & moribus iam olim ſancita & vſitata eſt,vt multi iuris periti prodiderunt in d.c. ad abolendã. Aret. & Alcia.

in l. 1. C. de ſum. Trini. Bertran. cōſi. 212. lib. 2. Brunus lib. 5. de hęreti. c. 3. Coraſius lib. 3. Miſcella. c. 8.

2 Eſt verò antiquiſsimum † vt hęretici cōburantur. Baſilius quidam cōbuſtus Romę fuit, vt Beatus Gregorius memorat li. 1. dialogo. c. 4. Anatolium hęreticum viuum igni combuſſerunt, autor Nicephorus in eccleſiaſtica hiſtoria lib. 18. c. 4. & alius Baſilius hęreticus crematus fuit, autore Zonara in imperio Alexii Comneni, & propter impiam atque ſceleſtam diſciplinam, Templarii concremati fuere, vt Petrus Crinitus, aliiq; retulerunt.

3 Ad pœnas † quoque hæreticorum pertinet, vt nec eorum contractus, nec teſtamenta robur habeant, nec ex teſtamento quippiam accipere queāt. l. Manichęos. l. Arriani. C. de hęre. c. ſi quis Epiſcopus. c. in eos. eo. ti.

4 Item † hęretici ab omnibus iudiciorum actis, quin etiam ab omni communicatione Chriſtianorum repelluntur. c. alieni. c. nō poteſt. 2. q. 7. l. quoniam. C. de hęreti. c. vlti. eodem tit. lib. 6.

5 Præterea † hæretici perpetua notantur infamia, vtpote Deo infideles. c. infames. 6. quæſt. 1. Authen. Gazaros. c. de hęreti.

6 Hinc eſt † ꝙ ſi nobiles in hęreſim incidāt, vt viles & īfames pœna plebeiorū ſint afficiendi,

di,vt pares cæteris ſint, quibus pares ſunt in dogmatis prauitate:& quos par facinus coinquinat & æquat,vtroſq; ſimilis pœna comitetur.l.ſi quenquã.C.de Epiſ.& cler.l.49.tit.4. lib.16.C.Theodoſ.l.1.tit.27.lib.9.eiuſdem.

7 Sacerdotes † hæretici deſecrandi ſunt ab Epiſcopo corã omni clero & populo, detractis inſignibus militiæ ſacræ,conuocatis Abbatibus,& aliis religioſis viris.c.1. de hęreti. lib.6.c.degradatio,de pœnis.eodem lib. Cõcil.Triden.ſeſs.13.c.4.

8 Deſecrati † aũt priuãdi quoq; ſunt beneficiis eccleſiaſticis,& honore ac dignitatibus, ſed requirẽdi ſunt ad hãc priuationẽ, ſiue declarationẽ Epiſcopi diæceſani.c.vt cõmiſsi.§. priuãdi.de hęre.li.6.Io.Bern.ĩ practi.c.106.

9 Item † hæretici priuati ſunt omni dominio & iuriſdictione, & eorum ſubiecti ab eis liberati ſunt. quod, & Reges, & alios rerum dominos comprehendit. c.vlti.de hęreti.Alfon.lib.2.de iuſta hęreti.punit.c.7.

10 Vehementer † ſuſpecti condemnari poſſunt arbitrio iudicum pœnis pecuniariis.Nã, ſi damnari queunt ad remos, ad carcerẽ, ad tormenta, ad purgationem, aut abiurationem, eodem arbitrio multò magis condemnari poſſunt ad pœnas pecuniarias, quod & vſu quotidiano receptum eſt. cap.

accuſatus.§.ſacerdotes.de hæreti.lib.6.cap.ſi uos.& ibi glo.26.q.5.Card.& Imola in clem. vlt.in fine,de hæret.Gonſal.de hæret.q.8.Couar.lib.2.reſolut.c.9.Ioan.Bernar.in practi. cap.134.

11 Hereſiarchæ atque ſeductores durius puniendi ſunt; quia plus quàm alii delinquunt. quod in Apoc.ca.19.perſpici poteſt;vbi ſeductores viui miſsi ſunt in ſtagnum ignis ardentiſ ſulphure: cæteri verò occiſi ſunt gladio.l. quoniam multa. C. ad leg. Iul. de ui. Bruuus lib.1.de hæret.cap.4.

12 Relicti ſeculari iudici, publicè in conſpectu populi comburendi ſunt: quia, vt ciuis meus Seneca lib.3.de ira inquit:Animaduerſiones,quò notiores ſunt, plus ad exemplum, emendationemq; proficiunt. ſceleſtorũ quidem ſupplicia ideo manifeſtè cunctis oſtenduntur, quoniam vindictæ cum ratione inflictæ officium eſt, alios per aliorũ animaduerſiones cõpeſcere atque cohibere:vt eſt apud Plutarchum libro de ſera numinis uindicta.

13 Domus † autem in qua conuenticula hæreticorum fiebant, olim quidẽ fiſco vindicabatur, vt multis cõſtitutionibus Codicis Theodoſiani cõtinetur ſub titulo De his,qui ſuper religione contendunt. ſed plurimis legibus poſterioribus domus illa Eccleſiæ catholicæ

adiudi-

adiudicatur.l.3. l. Arriani.l.quicunque. C.de hęret.Conſtit.nouella 132. & l.33.l.42.l.44. l.47.l.56.C.Theodoſ.De his,qui ſuper relig. conten.

14 Hodie verò † ſi domus illa hæretici erat, cum aliis eius bonis publicatur,ſed & ſi hominis catholici ſit, nonnunquam tamen euertitur funditus, colũna ibi erecta, in qua ſcripta ſit cauſa propter quam diruta fuerit:vt qui eã viderint,commoneantur, ac deterreãtur, ſed pretium domino domus reſtituẽdum eſt à fiſco.Ioſue.7.Numeri 16.c.denique.§.turibula.7.q.1. confert l.Lucius.ff. de euictioni. l.ſi quis ſepulchrum.de religio. & ſumpti.fune.

15 Quæſitum fuit, † qua pœna coercendus eſſet, is, qui miniſtrum ſancti officii ſe eſſe finxit, vt aliquem opprimeret, ſpoliaret, vel eluderet? Iulius Paulus libro 5. receptarum ſententiarum, titulo ad legem Corneliam teſtamentariam, Qui inſignibus, inquit, altioris ordinis vtuntur,militiãq; confingunt,quo quem terreant,vel concutiant, humiliores capite puniuntur,honeſtiores in inſulam deportantur.

16 Modeſtinus ait,qui ſe pro milite geſsit,vel illicitis inſignibus eſt vſus, vel falſo diplomate vias commeauit; pro admiſsi qualitate grauiſsimè puniendus eſt. Itaque ſolẽt impoſto-

res

res iſti flagellis cędi, aut condemnari ad remos aut alia iuſta coercione puniri; iubebũtque iudices, vt ablata reſtituãt.l.eos.ff.de falſis.l.1.de abigeis. l.1. de concuſsio.l. pen. de crim.ſtellionatus.

17 Demum † hæretici, non ſolùm pœnis temporalibus coercentur, verùm etiam æternis. Nam hęretico, qui Eccleſię non tenet unitatem, neque baptiſmus, neque eleemoſyna, neque mors pro nomine Chriſti ſuſcepta proficere poterit ad ſalutem, quia extra Eccleſiam non eſt ſalus; nec eſt particeps diuinę charitatis, qui hoſtis eſt vnitatis, quemadmodũ Origenes, Cyprianus, Auguſtinus, Iſidorus, & cęteri omnes tradunt.c.firmiſsimè, de hęreti.c. alienus.c.vbi ſana fides.cum ſeq.24.q.1. Origenes lib.1.in Iob.col.9. Cyprianus epiſtola ad Iubaianum, prope finem.c. ſi quis à catholica.23.q.4.Iſidorus lib.1.de ſummo bono, c. 20.Aug.lib.de fide ad Petrum, cap.39.& epiſtola 50.& 152. & libr. de vera & falſa pœnitentia, cap.12.

FINIS.

Laus Deo Opt. Max.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google